

# **Univerzita Karlova v Praze**

Právnická fakulta

Mgr. Tereza Chadimová

## **Korupce**

[Corruption]

**Rigorózní práce**

Pověřený akademický pracovník: Prof. JUDr. Jiří Jelínek, Ph.D.

Trestní právo

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 10. října 2017

## **Prohlášení**

Prohlašuji, že předloženou rigorózní práci jsem vypracovala samostatně a že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Prohlašuji, že předložená práce obsahuje 228.196 znaků včetně poznámek pod čarou.

V Praze dne 13. listopadu 2017

---

Mgr. Tereza Chadimová

# Obsah

Úvod.....	5
1 Pojem korupce .....	8
1.1 Korupce v užším a širším smyslu.....	9
1.2 Další členění korupce a její druhy.....	10
1.3 Pojmy související s korupcí.....	14
2 Boj s korupcí.....	17
2.1 Nástroje předcházení korupce (prevence a příčiny korupce) .....	17
2.1.1 Compliance programy a etické kodexy .....	20
2.1.2 Minimalizace korupčních příležitostí v oblasti veřejných zakázek .....	21
2.2 Nástroje odhalování korupce (detekce).....	23
2.2.1 Whistleblowing .....	23
2.3 Sankční nástroje .....	26
3 Právní aspekty boje s korupcí v celosvětovém měřítku .....	27
3.1 Subjekty bojující s korupcí a jejich právní nástroje .....	28
3.1.1 Organizace spojených národů („OSN“) .....	28
3.1.2 Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj („OECD“).....	29
3.1.3 Rada Evropy („RE“).....	29
3.1.4 Evropská unie („EU“) .....	30
3.1.5 Mezinárodní měnový fond (MMF) .....	33
3.2 Efektivnost mezinárodních nástrojů v boji proti korupci.....	34
4 Právní aspekty protikorupčního boje v České republice, trestněprávní úprava korupce (preventivní nástroje) .....	35
4.1 Úplatkářství.....	36
4.1.1 Přijetí úplatku (§ 331 TZ).....	39
4.1.2 Podplácení (§ 332 TZ).....	40
4.1.3 Nepřímé úplatkářství (§ 333 TZ) .....	41
4.2 Jednání, jehož příčinou mohla být korupce .....	41
4.2.1 Trestné činy úředních osob (§ 329, 330 TZ) .....	42
4.2.2 Neoprávněné nakládání s osobními údaji (§ 180).....	44
4.2.3 Odběr tkáně, orgánu a provedení transplantace za úplatu (§ 166).....	45
4.3 Klientelismus, zneužívání veřejného majetku, střet zájmů .....	46
4.3.1 Porušení povinnosti při správě cizího majetku (§ 220 TZ) .....	46

4.3.2	Zneužití informace a postavení v obchodním styku (§ 255 TZ).....	48
4.4	Korupce v soudnictví.....	49
4.4.1	Zasahování do nezávislosti soudu (§ 335 TZ).....	49
4.4.2	Křivá výpověď a nepravdivý znalecký posudek (§ 346).....	49
4.5	Ochrana hospodářské soutěže, trestné činy proti závazným pravidlům tržní ekonomiky a oběhu zboží ve styku s cizinou .....	50
4.5.1	Pletichy (§ 256, 257, 258 TZ).....	51
4.5.2	Porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže (§ 248 TZ) .....	52
4.6	Ostatní.....	55
4.7	Aplikace kritéria efektivnosti na nástroje prevence .....	55
4.8	Odčerpávání neoprávněných výhod .....	58
4.9	Zánik trestní odpovědnosti .....	60
5	Nástroje odhalování korupce (trestně procesní aspekty korupce) .....	64
5.1	Podněty, prověřování, vyšetřování.....	65
5.2	Nástroje vyšetřování korupce .....	68
5.2.1	Utajený svědek.....	69
5.2.2	Zajištění peněžních prostředků na účtu u banky.....	69
5.2.3	Záměna zásilky a sledovaná zásilka.....	70
5.2.4	Odposlech a záznam telekomunikačního provozu.....	70
5.2.5	Předstíraný převod věci .....	71
5.2.6	Sledování osob a věcí.....	72
5.2.7	Použití agenta.....	73
5.3	Aplikace kritéria efektivnosti na nástroje detekce .....	75
6	Sankční nástroje v Českém právním řádu .....	78
6.1	Tresty společné dle TZ i TOPO .....	78
6.2	Některé další tresty dle TOPO .....	80
6.3	Aplikace kritéria efektivnosti na sankční nástroje .....	81
Závěr .....		83
Příloha č. 1.....		99
Příloha č. 2.....		102
Příloha č. 3.....		111
Název rigorózní práce, abstrakt, seznam klíčových slov .....		114
Title, English Abstract, Key words.....		115

## Úvod

Korupční trestná činnost je závažným celosvětovým fenoménem, kterému je třeba účinně a efektivně čelit. Samotné dopady korupce jsou nezměrné, neboť od nepaměti byla korupce příčinou i důsledkem globálních společenských problémů. Zejména v méně rozvinutých zemích je patrné, že zde korupce může podkopávat tichou nenápadnou formou jak politický, tak hospodářský rozvoj, a to zasahováním do sféry veřejné i soukromé. Korupční jednání může mít navíc různé podoby existující na všech úrovních společenského uspořádání a hluboce ovlivňující životy širokého okruhu lidí. Projevy korupce proto můžeme spatřovat jak v jednání osob ocitajících se z různých důvodů na okraji společnosti, tak uvnitř obchodních společností, v justici, veřejné správě či v politických orgánech jednotlivých zemí.

Důvody, proč se jednotlivci či celé obchodní korporace uchylují k nabízení či přijímání úplatků nebo k jiným projevům korupčního jednání, jsou samozřejmě různorodé. Hlavním cílem této práce však není odhalení příčin korupce, to by ostatně byl cíl velmi ambiciózní, ale zjištění, jak lze v současné době této trestné činnosti čelit. Je jasné, že korupce je palčivým problémem současnosti, a pokud chceme s korupcí bojovat, je nutné jí věnovat maximální možnou pozornost. Efektivní nástroje k potírání korupce se přitom mohou nacházet jak v oblasti hmotného, tak procesního práva. Vzhledem k tématu a obsahové šíři bude zkoumána trestněprávní a trestně procesní rovina zejména na domácí sféře. Pro zodpovězení uvedené otázky, tedy jak lze proti korupci bojovat, je však třeba zjistit, zda vůbec česká právní úprava je schopná sankcionovat korupci jako takovou a zda tak zakotvuje účinný mechanismus a dostatečný počet nástrojů k zamezování této trestné činnosti. Pro účely této práce za kritérium efektivnosti považuji jednak dostatečně široký dopad právní úpravy, která bude přílnavá na rozmanitou podobu korupce, jednak schopnost vyhledat, zajistit a provést dostatek použitelných důkazů, které pomohou odsouzení a potrestání korupce, a jednak rozmanitost a přísnost sankcí, které reflektují vysokou míru škodlivosti korupce a jsou tak způsobilé odradit od korupčního jednání.

Česká republika (dále jen „ČR“) se podle posledního výzkumu Transparency International umístila na 47. místě světového žebříčku „Indexu vnímání korupce za rok 2016“ (Corruption Perceptions Index. CPI), kdy se získanými 55 body (ze 100 možných) je daleko od světového průměru (65 bodů).<sup>1</sup> Toto hodnocení je do jisté míry zarážející, neboť došlo oproti loňskému roku k propadu o deset míst. V předchozím roce se totiž ČR umístila na

---

<sup>1</sup>TRANSPARENCY INTERNATIONAL – ČR. *Česká republika neudržela pozitivní trend, v žebříčku CPI se propadla o 10 míst* [online]. Transparency.cz, 25. ledna 2017 [cit. 15. února 2017]. Dostupné na <<https://www.transparency.cz/cpi2016/>>.

37. místě světového žebříčku (22. místo mezi evropskými zeměmi) Indexu vnímání korupce za rok 2015, kdy se stala největším „skokanem roku“. Letošním výsledkem se tedy potvrdilo, že dlouhodobá snaha o omezování korupčních příležitostí je nedostatečná. Důvodem propadu je zřejmě i vnímání korupce širokou veřejností, které souvisí s obecně nízkou obeznaností obyvatel s protikorupčními předpisy, a rovněž se odvíjí od medializovaných příliš dlouho probíhajících a nedořešených korupčních kauz. Dalším negativně hodnoceným hlediskem je skutečnost, že se nedaří efektivně bojovat s korupcí v politické sféře. Zákonodárné procesy jsou považovány za významné korupční příležitosti, kdy může docházet k „tahání nitek ze zákulisí“, aby došlo k „legálnímu“ nastavení podmínek způsobem vyhovujícím korumpujícímu. I v případě absence přijímání protikorupčních opatření v zákonné formě je možné spatřovat negativní přístup ČR, kdy *potřebné zákony nejsou přijímány vůbec* (např. zákony o whistleblowingu, o rozšíření pravomocí NKÚ, o teritorialitě exekutorů aj.), *nebo ve velmi okleštěné podobě* (např. zákony o střetu zájmů, o financování politických stran, o loteriích aj.), *případně vázne jejich aplikace* (např. zákony o státní službě, o registru smluv aj.).<sup>2</sup> Přitom velmi jasně k ČR hovoří i Skupina států proti korupci (dále jen „GRECO“), která funguje v rámci Rady Evropy (dále jen „RE“). Podle GRECO by ČR měla zpracovat na posílení opatření proti korupci, pozměnit právní úpravu týkající se jmenování soudců a obsazování vedoucích pozic státních zástupců, a také nastavit jasná pravidla pro lobbying.<sup>3</sup>

Tato práce si proto také klade za cíl zjistit, jaké jsou možnosti pro efektivnější boj s korupcí na území České republiky. Dílčím cílem je potom zjištění, zda účinné právní normy trestního práva poskytují dostatečně silné nástroje vedoucí k efektivnímu potírání korupce, nebo zda je na místě přijmout nové právní normy upravující tuto problematiku, či pomocí novelizace zavést takové instituty, které by napomohly dosažení tohoto cíle.

Práce bude členěna na šest kapitol. První část se zaměří na pojem korupce v obecných souvislostech, neboť považují za nezbytné pro účely práce vymežit, co je pod pojmem korupce nutno chápat, jaké může mít korupce podoby a kde se s ní můžeme setkat. Jen při uvědomění si širě podob korupčního jednání si totiž lze představit skutečný dopad a rozsah možných následků, a s tím související společenskou škodlivost korupce jako takové. Po této části, která ze své povahy bude spíše popisnou, plynule naváže kapitola týkající se definování

---

<sup>2</sup>TRANSPARENCY INTERNATIONAL – ČR. *Česká republika neudržela pozitivní trend, v žebříčku CPI se propadla o 10 míst* [online]. Transparency.cz, 25. ledna 2017 [cit. 15. února 2017]. Dostupné na <<https://www.transparency.cz/cpi2016/>>.

<sup>3</sup>*Zavedte v Česku jasná pravidla pro jednání s lobbisty a zlepšete boj s korupcí, vyzývá Rada Evropy* [online]. zpravy.aktualne.cz, 2. listopadu 2016 [cit. 20. února 2017]. Dostupné na <<https://zpravy.aktualne.cz/domaci/rada-evropy-vyzyva-cesko-k-k-boji-s-korupci-mezi/r~a5c73e88a05c11e6ae080025900fea04/?redirected=1482339382>>.

prostředků – nástrojů boje s korupcí. Jelikož tyto je nutné uplatňovat jak při prevenci korupce, vyšetřování korupce i sankcionování korupce, v rámci této kapitoly dojde zároveň ke klasifikaci protikorupčních nástrojů pro účely této práce na nástroje prevenční, detekční a sankční, kdy toto členění bude následně využito i v dalších kapitolách práce. Před analýzou české právní úpravy dojde v třetí kapitole k vytyčení mezinárodních východisek pro boj s korupční kriminalitou, což umožní zjistit stručný mezinárodní náhled na problematiku.

Další kapitoly uvedou část práce týkající se problematiky korupce v konkrétních souvislostech v českých poměrech. V návaznosti na definování problematiky v předchozí části a druhů nástrojů boje proti korupci (tj. nástroje preventivní, detekční a sankční) se bude čtvrtá kapitola podrobně zabývat hmotněprávní úpravou korupce ve vztahu k preventivním nástrojům, kdy mou snahou bude zmapovat, zda české právo je schopno postihnout všechny podoby korupce, čemuž poslouží analýza skutkových podstat trestných činů. Jelikož trestní právo nedefinuje, co je korupce a co ne, dílčím cílem této kapitoly bude vytyčit, které trestné činy lze vůbec pod korupci jako takovou subsumovat, a zda tak česká právní úprava poskytuje boji s korupcí dostatečný právní základ a je natolik flexibilní, aby dokázala reflektovat skutečnost, že ne všechny projevy korupce dosahují stejné společenské škodlivosti. K tomuto by mělo sloužit i zamyšlení nad otázkou vhodnosti zakotvení institutu účinné lítosti v souvislosti s korupcí v českém právním řádu. Pátá kapitola se bude věnovat detekčním nástrojům, kde se budu zaměřovat na analýzu trestního procesního práva, zejména na rozbor efektivity aplikace procesní nástrojů, kdy by tento měl vést k zodpovězení, zda jsou tyto nástroje prakticky využitelné k odhalení trestné činnosti a obstarání potřebných důkazů pro účely trestního řízení. Šestá kapitola pak logicky naváže sankčními nástroji a jejich posouzením ve vztahu k schopnosti přilnavě potrestat korupčníky a dosáhnout tak účelu trestání.

Analýzou předešlého bych tak ráda v závěru dospěla ke zhodnocení české právní úpravy ve vztahu k efektivitě dostupných nástrojů na poli boje s korupcí, k vytyčení mezer právní úpravy a vyvození obecných doporučení a možných návrhů de lege ferenda, které by měly přispět k odborné diskuzi na toto téma. Jelikož tohoto cíle lze dosáhnout jen zanalyzováním stávající úpravy, práce se nemůže vyhnout popisné metodě. Nosné prameny, ze kterých hodlám čerpat, budou zejména zákonné právní předpisy, odborná literatura, a vzhledem k aktuálnosti tématu odborné články a internetové zdroje.

# 1 Pojem korupce

Korupce (lat. *corrumpere*, tj. uplácet, podplácet) existuje jako celospolečenský problém od nepaměti, kdy chápání tohoto pojmu jako takového se může lišit s ohledem na časový i zeměpisný faktor. Z tohoto důvodu proto mimo jiné pramení pojmová nevyjasněnost korupce.

Na národní úrovni je zejména podstatným východiskem právní úprava trestního zákoníku, která sice přímo nedefinuje pojem korupce, ale vymezuje skutkové podstaty korupčního jednání. Na základy jejich analýzy můžeme dovodit, že za korupci lze považovat jednání osoby, která, přestože  *má jednat ve veřejném zájmu, jedná ve prospěch zájmu soukromého a získává za to neoprávněnou výhodu, peníze, pozici, moc...*<sup>4</sup> Stanovit celosvětově platnou definici je však složitější, k pojmovému sjednocení, co je a co není korupce, dosud nedošlo. V některých geografických oblastech může být určité jednání postiženo hrozbou trestněprávní sankce, jinde může být vnímáno jako běžná praxe. To je zejména způsobeno skutečností, že korupce, navzdory svému globálnímu charakteru, nepůsobí po světě stejnou měrou. Výrazným příkladem takového nepoměru jsou rozvojové země, kde četnost korupčního jednání je velmi vysoká, či konkrétně země Latinské Ameriky a Karibiku (např. Mexiko).<sup>5</sup>

Nejobecnější definicí korupce je *zneužití veřejné moci pro soukromý prospěch, přesněji jednání, při němž se vzájemně projevuje vůle dvou stran, podle níž jedna strana poskytuje odměnu hmotného či nemateriálního charakteru za to, že jí druhá zajistí neoprávněné a jí požadované výhody.*<sup>6</sup> Korupční vztah je tedy vícestranný, jde o směnu mezi dvěma osobami. Mezi **osobou korumpující**, tedy subjektem nabízejícím určitou výhodu s úmyslem získat pro sebe nebo pro jiného (*tzv. zprostředkovaná korupce*) prospěch, a osobou **korumpovanou**, tedy subjektem poptávajícím výhodu za poskytnutí či příslibení neoprávněné výhody. Je nutné upozornit, že součástí korupčního vztahu nejsou vždy pouze dvě strany (korumpující a korumpovaná), ale může se vyskytovat i třetí strana, osoba (resp. osoby), která je korupčním jednáním poškozována<sup>7</sup> a nese tak negativní výsledky korupční směny. Třetí stranou může být

---

<sup>4</sup>VONDRÁČEK, Ondřej, HAVRDA, Marek. *Korupce jako parazit. Návod, jak ji porazit*. Praha: Sport-Press [Česko: s.n.], 2013, s. 14.

<sup>5</sup>*Korupce v Latinské Americe. Skoro 90 milionů lidí upláceno během roku ve státním sektoru* [online]. Echo24.cz, 10. října 2017 [cit. 10. října 2017]. Dostupné na <<https://echo24.cz/a/pgvZH/korupce-v-latinske-americe-skoro-90-milonu-lidi-uplacelo-behem-roku-ve-statnim-sektoru>>.

<sup>6</sup>DAVID, Vladislav, NETT, Alexander. *Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém*. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 15-16.

<sup>7</sup>DAVID, Vladislav, NETT, Alexander. *Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém*. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 15-16.



i celá společnost, která například v důsledku korupčního jednání musí strpět vyšší daně, nižší životní úroveň, horší kvalitu služeb aj. Následkem korupce je tak vytváření nerovných podmínek.

V současné době se může zdát, že pojem korupce musí být spojován s hospodářskou sférou, když za základní definiční znak je považováno zneužití veřejné moci s cílem ovlivnění určitých procesů ku prospěchu jiného za přijetí (zpravidla) finanční výhody. Toto chápání je však, i s ohledem na výše citovanou definici, příliš úzké. Mám proto za to, že je vhodné pokusit se vytyčit z uvedených charakteristik korupce shodné definiční znaky:

1. snaha získat individuální výhody (hmotné i nehmotné) směnnou za nabídku určité výhody korumpovanému;
2. zásah do věci veřejného zájmu, odchýlení se od stanovených pravidel;
3. subjekty korupce (korumpující a korumpovaný jako subjekt disponující určitým postavením, mocí, kterou zneužívá – viz podkapitola 1.1);
4. nesprávnost, protiprávnost nebo amorálnost korupčního směnného vztahu;
5. snaha o utajení korupčního jednání.

## 1.1 Korupce v užším a širším smyslu

Korupcí v užším smyslu je obecně chápáno „úplatkářství“. Tento pojem je subkategorií korupce, a na rozdíl od ní je úplatkářství přímo definováno v zákoně č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále jen „TZ“), viz § 331 TZ Přijetí úplatku, § 332 TZ Podplácení, § 333 TZ Nepřímé úplatkářství. *Úplatkářství je nižší formou korupčního jednání, odlišující se onou nižší mírou intenzity jednání a jejím menším rozsahem poskytovaných nebo nabízených výhod.*<sup>8</sup> Kromě úplatkářství je v právním řádu zakotveno několik dalších skutkových podstat trestných činů, které definují korupční chování, či které mají rovněž znaky korupce (viz 4. kapitola).<sup>9</sup> Jelikož tedy každé úplatkářství je korupcí, ale korupce není vždy úplatkářství, je korupce oproti úplatkářství činností rozsáhlejší s možnými výrazněji škodlivějšími, závažnějšími následky.

V širším slova smyslu je třeba chápat korupci jako takové jednání, které spočívá v zneužívání postavení a moci k vlastní potřebě, zpronevěře veřejných prostředků, v prodeji pracovních pozic (způsob uplatňování a rozšiřování vlivu jedince na společenské struktury

---

<sup>8</sup>CHMELÍK, Jan a kol. *Pozornost, úplatek a korupce*. Praha: Linde, Právnické a ekonomické nakladatelství a knihkupectví, 2003, s. 35-38.

<sup>9</sup>POLICIE ČR. *Co je korupce* [online]. policie.cz, 2017 [cit. 22. dubna 2017]. Dostupné na <<http://www.policie.cz/clanek/co-je-korupce.aspx>>.

skrze obsazování významných a vlivných míst na základě úplatků nabízených od zájemců o takovéto pozice), nebo ve vydírání ze strany úředníků nebo politiků.<sup>10</sup>

Korupce může mít také podobu nadřzování (tzv. favoritismus), spočívající v nepřiměřeném preferování určitých osob bez obhajitelného a racionálního důvodu. V rámci nadřzování lze vyčlenit určité podtypy, jako je nepotismus (způsob uplatňování a rozšiřování vlivu jedince na společenské struktury skrze obsazování významných a vlivných míst známými a příbuznými), cronyismus (preferování přátel nadřzujícího) nebo klientelismus (upřednostňování spřízněných osob za účelem vytváření propracovaného systému vztahů a vazeb, kdy jedna osoba mající přístup k finančním prostředkům, poskytuje finanční výhody další osobě, která na oplátku chrání jeho zájmy, např. v rámci politické podpory jeho záměrů).<sup>11</sup> Tyto praktiky jsou pak důvodem, proč určité významné pozice vykonávají nekvalifikovaní jedinci.<sup>12</sup>

Nebezpečí výše uvedených projevů korupce plyne z hrozby možného převzetí moci státu soukromými osobami, a z hrozby možné „korupční spolupráce“ vrcholných představitelů státní moci, jejichž zájmem není ochrana veřejného zájmu.

## 1.2 Další členění korupce a její druhy

V rámci vytyčení mantinelů potírání korupce je nezbytné snažit se vymezit veškeré způsoby korupčního jednání a definovat její druhy, proti kterým je nutné bojovat. Ovšem stejně jako nedošlo ke konsensu při definování pojmu korupce, ani typologie druhů není jednotná.

Jedním ze základních členění je dělení korupce na malou a velkou. **Korupce malá** je drobná, každodenní korupce související s výkonem státní správy a samosprávy na místní a regionální úrovni, spočívající např. v podplácení řadových pracovníků, policistů, vytváření nepřehledné regulace a následné nerovné vynucování dodržování pravidel, zneužívání pravomocí plynoucích z dozorové činnosti státní správy aj. Dále se může vyskytovat v oblasti obchodu a služeb (např. nadstandard ve zdravotnictví). Klíčovým pro posuzování malé korupce je posouzení darů, kdy není na místě veškeré pozornosti bagatelizovat, aby nedošlo k vnímání úplatků jako běžné formy odměňování. Důležitým vodítkem je subjektivní stránka

---

<sup>10</sup>VOLEJNÍKOVÁ, Jolana. *Korupce v ekonomické teorii a praxi*. Zeleneč: Profess Consulting, 2007, s. 19-20.

<sup>11</sup>CHMELÍK, Jan a kol. *Pozornost, úplatek a korupce*. Praha: Linde, Právnické a ekonomické nakladatelství a knihkupectví, 2003, s. 17.

<sup>12</sup>VYMĚTAL, Petr. Typologie korupce. In: DANČÁK, Břetislav, HLOUŠEK, Vít, ŠIMÍČEK, Vojtěch (ed). *Korupce – Projevy a potírání v České republice a Evropské unii*. Brno: Masarykova univerzita v Brně – Mezinárodní politologický ústav, 2006, s. 13-30.

subjektů vztahu, kdy je třeba zvažovat zejména motiv jednajících osob, které „obdarovávají“, kdy tento musí zahrnovat získání neoprávněné výhody.<sup>13</sup> Je však zřejmé, že pokud půjde k obdarování pouze s cílem osobního ocenění chování či práce určité osoby, v trestněprávní rovině nepůjde o korupční jednání. **Korupce velká**, která není tak častá, ale o to více je závažná, je spojována s korupcí ve sféře vrcholové politiky, mezi představiteli veřejného a společenského života (např. nehospodárné užívání veřejných zdrojů, zadávání veřejných zakázek v rozporu se zákonem, zisk důležitých běžně nedostupných informací,<sup>14</sup> nepotismus, klientelismus a prodej pozic).

**Podle existence dohody mezi subjekty** můžeme dělit korupci na přímou a nepřímou, kdy nepřímá korupce spočívá v tom, že korumpovaná osoba (odlišná od subjektu mající vliv) směnou za určitou výhodu přislíbí uplatnit vliv v zájmu korumpujícího u vlivného subjektu.<sup>15</sup>

**Podle charakteru subjektů korupčního vztahu** se nabízí dělení na individuální korupci a korupci organizovanou, kdy korumpujícími či korumpovanými je skupina subjektů.<sup>16</sup>

**Podle oblastí, kde ke korupci dochází**, můžeme rozlišovat nespočet druhů. Pro zpřehlednění mám za vhodné rozdělení na korupci zasahující do veřejného sektoru a do soukromého sektoru. **Korupci ve veřejném sektoru** lze definovat jako *využití korupčních prostředků k ovlivňování veřejných rozhodnutí*, kdy v rámci tohoto pojetí může vyčlenit další podkategorie:

1. Korupce směřující k ovládnutí státu – korumpující se uchyluje k nezákonným a netransparentním platbám korumpovanému za účelem ovlivňování základních předpisů, pravidel, nařízení aj.
2. Vlivová korupce – korumpující moc ovlivnit základní pravidla společnosti, státu (tedy zákonodárný proces, tvorba pravidel, aj.) i bez poskytování výhod spočívajících v úplatkářství. Činí tak zejména skrze svůj vliv, kontakty s úředními osobami, vazbami na stát aj.
3. Administrativní korupce – korumpující se uchyluje k nezákonným a netransparentním platbám korumpovanému za účelem *změny realizace stanovených pravidel a politik*, např.

---

<sup>13</sup>Tamtéž, s. 35-38.

<sup>14</sup>KOČAN, Štefan. *Charakteristika a vyšetřovanie korupce*. Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2012, s. 29 - 34

<sup>15</sup>VOLEJNÍKOVÁ, Jolana. *Korupce v ekonomické teorii a praxi*. Zeleneč: Profess Consulting, 2007, s. 20-21.

<sup>16</sup>Tamtéž, s. 21-22.

poskytování nezákonné odměny úředníkovi za něco, co je jeho běžnou povinností, nebo poskytování nezákonné odměny úředníkovi za něco, co ze zákona činit nesmí.<sup>17</sup>

Ke konkrétnějšímu pochopení těchto druhů korupce je však vhodnější vyčlenit korupci ve veřejném sektoru na vnitřní, politickou a korupci zasahující do veřejné správy a samosprávy. Vnitřní korupce se vyskytuje mezi zaměstnanci ve veřejné správě, kdy jejím motivem je zejména postup v kariérním žebříčku.<sup>18</sup> Cílem politické korupce je snaha podnikatelů o ovládnutí hospodářských vztahů skrze působení na politickou sféru. Činit se se tak může skrze nekalé praktiky při zadávání veřejných zakázek, tak i skrze „kupování voličských hlasů“ a financování politických stran. Korupce zasahující do sféry veřejné správy a místní správy je spojená se zneužíváním moci regionálních a místních politiků či úředníků, často motivovaná snahou o neoprávněné nabývání či zhodnocování movitého, ale hlavně nemovitého majetku, získávání nepřiměřených výhod, zneužívání informací důležitých pro obchodní styk (např. o prodeji lukrativních pozemků), které politik/úředník může získat z titulu své funkce, zneužíváním pravomocí úřední osoby, rozhodovacích a povolovacích pravomocí, např. u vydávání stavebních povolení, živnostenských povolení, dlouhodobých povolení k pobytu, či ve sféře životního prostředí, aj. Častým jevem je korupce v rámci daňového systému a daňových úřadů a celních úřadů, kdy může docházet k „dohodě“ na výši doplatku daně za „přiměřenou finanční odměnu“ či k závažnějším praktikám u daně z přidané hodnoty týkající se daňových odpočtů, nebo u celníků při povolování vývozu a dovozu zboží; a také v rámci fungování úřadů práce při poskytování různých druhů příspěvků (např. na rekvalifikaci, na podporu vytváření nových pracovních míst). Korupcí u samospráv pak může často docházet k zneužívání obecního majetku, bytového fondu. Zjednodušeně se dá říci, že těžiště korupce v této oblasti spočívá ve správních činnostech, při zadávání veřejných zakázek a poskytování dotací. Poměrně častým jevem, který je ovšem často vnímán jako bezproblémový, je korupce ve zdravotnictví, kdy jde zejména o uplácení s cílem získání lepší péče v nemocnici či získání přednostního zařazení do operačního programu, ale týká se i odborných postupů v rámci zaměstnaneckých vztahů, nebo může jít o korupční jednání lékařů při bodovém hodnocení zranění či při zpracovávání lékařských posudků. Další oblastí, kde je dostatek korupčních příležitostí, je sektor vzdělávání a školství. Korupce se zde markantně projevuje zejména při přijímání studentů na střední a vysoké školy nebo je vedena cílem lepších studijních výsledků. Mezi citlivé oblasti lze řadit korupční jednání u policistů či jiných příslušníků bezpečnostních sborů (ovlivňování vyšetřování přestupků a trestných činů,

---

<sup>17</sup>Tamtéž, s. 24-25.

<sup>18</sup>Tamtéž, s. 23.

vynášení/prodávání citlivých nebo utajovaných informací apod.) nebo u vězeňské služby (donášení nepovolených předmětů do věznice, umožňování návštěv či poskytování různých výhod mimo předepsaný postup apod.). Výše uvedené členění korupce ve veřejném sektoru je tak různorodé, že pro ujasnění je vhodné nastínit ještě jeden druh členění, vymezující korupci při vymáhání zákonů (byrokratickou) a korupci při schvalování zákonů (politickou). Byrokratická zahrnuje jakékoliv uplácení úředníků, kdy pro účely tohoto vymezení se úředníkem myslí jak zaměstnanci veřejného sektoru, tak i diplomati, lékaři veřejných zdravotnických zařízení nebo policisté. Politická se naopak týká pouze vrcholných politiků, zákonodárců a členů územních samospráv, kteří mají moc rozhodovat nejen o veřejných prostředcích, ale hlavně také o zákonodárné činnosti. Ti jsou pak schopni zajistit například prosazení výhodných zákonů zvýhodňujících určitou skupinu, pokud tato skupina výrazně přispěje do rozpočtu politické strany.<sup>19</sup> Právě financování za účelem přijetí zákonů odlišuje korupci od lobbingu.

V rámci **soukromého sektoru** jde zejména o vyjednávání kontraktů, uplácení prostředníků, administrátorů, či při zadávání veřejných zakázek, což je však na pomezí vztahu soukromého a veřejného sektoru. Může jít však také o korupci v médiích (např. upravování informací za účelem posilování politické moci), či o korupci v souvislosti s podnikáním. Může se také týkat zdravotnictví či léčiv, kdy typickým případem může být tzv. samokorupce - lékaři, kteří pracují jak ve státní nemocnici, tak ve vlastním soukromém zdravotnickém zařízení, doporučují pacientům k provedení zákroku jejich soukromé kliniky.<sup>20</sup> Korupce v soukromém sektoru se může objevovat i v jiných než ekonomických oblastech, např. ve sportu.<sup>21</sup> Obecně vzato je ale korupce v soukromém sektoru velmi úzce napojena na veřejný sektor (jak skrze stranické zájmy, skrze směšování zájmů vedoucích k existenci střetu zájmů), a také je zvláště pozorovatelná v obchodě a průmyslu.<sup>22</sup> Řadě státních úředníků totiž nestačí pouze pracovat ve prospěch veřejného zájmu, ale mají ambice podnikat, aby zůstali v „kontaktu se společnostmi“. Pokud však dojde k netransparentnosti postavení těchto veřejných osob, kdy nebude jasné, zda konkrétní člověk jedná v zájmu veřejném či svém

---

<sup>19</sup>RYŠKA, Pavel, Jan PRŮŠA. *Korupce: ekonomie vs. mýty*. Praha: Institut Václava Klause, 2013, s. 20-35.

<sup>20</sup>CHMELÍK CHMELÍK, Jan a kol. *Pozornost, úplatek a korupce*. Praha: Linde, Právnické a ekonomické nakladatelství a knihkupectví, 2003, s. 35-46.

<sup>21</sup>VOLEJNÍKOVÁ, Jolana. *Korupce v ekonomické teorii a praxi*. Zeleneč: Profess Consulting, 2007, s. 23.

<sup>22</sup>MOENE, Karl, SØREIDE, Tina. Corruption control. *Crime Law Soc Change*, 2016, roč. 66, č. 2, s. 147-163.

podnikatelském, bude se zvyšovat výskyt korupčních příležitostí, kdy hmotné obohacení takovýchto osob bude moci vzrůstat na úkor zdravé hospodářské soutěže.<sup>23</sup>

Pro posouzení společenské škodlivosti korupce, jejích jednotlivých druhů, je navíc možné a vhodné rozlišovat **stadia korupce** podle vývojového procesu. Prvním ze čtyř stadií je korupce nahodilá (stadium náhodné korupce), kdy ke korupčnímu jednání nedochází masově, ale pouze příležitostně. Dalším stadiem je korupce systematická (stadium spontánně regulované korupce), tzv. korupce s pravidly. Nastává tehdy, kdy z korupce nahodilé se stává pravidlo a korupce začíná nabývat masivních rozměrů. Příčinou může být zejména skutečnost, že v případně nahodilých korupčních jednání nedošlo k postihu pachatelů, ale naopak došlo k selhání kontrolních mechanismů. Třetím stadiem je situace, kdy masivní korupční jednání je článkem propojeného korupčního řetězce, a korupce je tak zaštiťována organizovanými korupčními aktivitami (stadium organizované korupce), které mohou přecházet až do formy vydírání. Posledním stadiem je situace, kdy fungování státní správy je závislé na korupčním jednání (stadium systémové korupce) a dochází k propojení sítí korumpujících se státními institucemi, což může vést až ke vzniku korupčního státu.<sup>24</sup>

### 1.3 Pojmy související s korupcí

V souvislosti s korupcí je často zmiňován **lobbying**. Ten však ze své podstaty, ve smyslu politické podpory, s korupcí zcela nesouvisí. Lobbismus lze definovat jako přesvědčování vlivných jedinců o správnosti zájmů určité skupiny v politickém procesu, resp. jako komunikaci mezi lobbistou a úřední osobou za účelem ovlivnění jeho rozhodování, zejména ovlivnění vypracování, předložení, projednání, schválení, změny nebo doplnění právního předpisu nebo jeho návrhu, politiky či programu. Problém nastává, když se lobbying využívá za účelem maskování korupčních praktik. Pro transparentnost lobbistických aktivit se řada států uchýlila k regulaci a registrování lobbistů (USA, Velká Británie).<sup>25</sup> I český zákonodárce v současné době projednává určité kontrolní mechanismy lobbyingu, kdy tyto snahy je nutné chápat jako pozitivní krok, neboť je více než žádoucí přijmout zákonná pravidla lobbistických vztahů. Mělo by tak dojít zejména k zavedení povinnosti registrace lobbistů nebo k vytvoření

---

<sup>23</sup>DOYLE, Petrus C. Van a kol. *Boj proti korupci*. Přeložil Čeněk NOVOTNÝ. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1999, s. 11-16.

<sup>24</sup>CHMELÍK, Jan a kol. *Pozornost, úplatek a korupce*. Praha: Linde, Právnické a ekonomické nakladatelství a knihkupectví, 2003, s. 24-25.

<sup>25</sup>HENDRYCH, Dušan, a kolektiv (Jindřiška Syllová). *Právnický slovník*. 3. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. nezjištěna, hledáno pod písmenem L - Lobbying.

dohledového orgánu, jehož úkolem by byl dohled nad činností politiků a lobbistů.<sup>26</sup>

Další pojem související s korupcí je **střet zájmů**, tedy situace, kdy způsob výkonu určité funkce související s výkonem veřejného zájmu koliduje se soukromým zájmem osoby vykonávající danou funkci. Demonstrativním příkladem je například úřední osoba, jež má pravomoc rozhodovat o věci, *kteřá se dotýká buď přímo jeho, nebo i někoho jiného (např. přítel, příbuzných apod.), případně má na věci z jakéhokoliv důvodu osobní zájem*. Přirozeně tak vznikají pochybnosti, zda úřední osoba, ocitající se v situaci střetu zájmů, rozhoduje v souladu s veřejným zájmem, nebo zda chrání svůj vlastní osobní zájem. Zvyšující se nebezpečí spočívá v tom, že se střet zájmů může projevit jak u samotných úředních osob, tak u jim blízkých „soukromých“ osob (např. zisk výhody pro manželku úřední osoby skrze zadání veřejné zakázky, úspěchu ve výběrovém řízení na lukrativní pracovní místo apod.). Ke střetu zájmů přirozeně a často dochází, rozhodující je však úroveň, ve které se projevuje. V oblasti řízení, které je zákonem regulováno (např. § 30 zákona č. 141/1961 Sb., trestní řád (dále jen „TR“)), existuje možnost využití institutu podjatosti. I v ostatních oblastech, tedy mimo oblast řízení, ovšem existuje celá řada rozhodovacích procesů, které by měly být vykonávány v zájmu veřejném (nakládání s veřejnými prostředky, nepodjatost členů hodnotících komisí u veřejných zakázek aj.), a je tak více než vhodné snažit se i zde o předcházení střetů zájmů. Z tohoto důvodu existuje v českém právním prostředí např. zákon č. 234/2014 Sb., o státní službě, zákon č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů, nebo jiné *zákony, které stanoví minimalizaci rizika střetu zájmů u dalších úředních osob (zákon o České národní bance, ...)*. Tímto právním rámcem je zejména vytvořena oznamovací povinnost těchto úředních osob, aby ohlásily *svůj osobní poměr k projednávané věci*.<sup>27</sup> V souladu s uvedeným je tedy zřejmé, že střet zájmů logicky korupcí není, jde pouze o zvýšenou korupční příležitost zejména pro korupční jednání spočívající v **nadržování** (viz kapitola 1.2.2.).

Závěrem této podkapitoly bych ještě poukázala na problematiku otázky posouzení **legálnosti korupce**. S ohledem na výše naznačenou rozmanitost způsobů páčání korupce je zřejmé, že stanovení přiměřeného postihu je velmi složitou otázkou. Tento fakt souvisí zejména s existencí komplikovaného vztahu mezi korupcí a legálností, a korupcí a morálností.

---

<sup>26</sup>STADLEROVÁ, Vendula. *Lobbisty čeká registrace, vláda chce rozkrýt jejich vazby a vliv compliance* [online]. ceska-justice.cz, 2. prosince 2016 [cit. 15. února 2017]. Dostupné na <<http://www.ceska-justice.cz/2016/12/lobbisty-ceka-registrace-vlada-chce-rozkryt-jejich-vazby-a-vliv/>>.

<sup>27</sup>TRANSPARENCY INTERNATIONAL – ČR. *Střet zájmů* [online]. Transparency.cz [cit. 15. února 2017]. Dostupné na <<https://www.transparency.cz/pravni-poradna/stret-zajmu/>>.

Zákonodárci tak mají nelehký úkol v zákonných normách jasně stanovit, která jednání dosahují takové míry škodlivosti pro společnost, že je na místě trestněprávní postih. Problém při chápání korupce versus morálnosti nastává zejména v situacích, kdy korumpující korumpuje korumpovaného s cílem, aby korumpovaný jednal v souladu s právem, jen například rychleji, než je běžné. Pokud je tak nabídnut úředníkovi úplatek za účelem rychlejšího vyřízení věci, tzv. promazání systému, jde o jasně protiprávní jednání, které však může připadat řadě lidí morálně přijatelné. Stejně tak může připadat morálně nezávadné nabízení úplatku úředníkovi, aby vykonával svou pravomoc řádně. Tento druh korupce tedy na první pohled nemusí přinášet velké škody ekonomické, ale je jednoznačné, že představuje velké škody morální, neboť napomáhá vytvářet pozitivní smýšlení společnosti o korupčním jednání ve smyslu protislužeb. Na druhou stranu mohou existovat případy, kdy je z trestněprávního hlediska sporné, zda je příslušené jednání protiprávní či nikoliv, ačkoliv společnost takové jednání obecně negativně hodnotí, např. pokud lékař obdrží hodnotný dar za úspěšně provedenou operaci. Obdobným názorným příkladem může být i tenká hranice mezi politickou korupcí a sponzorskými příspěvky politických stran, kdy následné zavádění legislativy, jež se zdá být "ušíťá na míru", může podněcovat debaty o legálnosti financování. Obecně vzato je však nutné trvat na rozšíření povědomí společnosti o způsobech nezákonného korupčního jednání, aby i samotní případní aktéři korupčního vztahu byli od prvopočátku korupce obeznámeni, že veškeré formy korupce nejsou pro společnost vhodné a hrozí jim odhalení a následný postih. Protikorupční politika státu se tak musí zaměřit na všechny typy korupce, jen tak dojde k vytvoření správného výchozího bodu boje s korupcí.



## 2 Boj s korupcí

Klíčovým problémem při odhalování korupce je skutečnost, že korupce jako taková je systém, určitá struktura, která může být na různých úrovních více či méně zapletená, skládající se z korupčního jednání často minimálně dvou subjektů, kteří se vždy snaží korupční jednání utajit. Nástroje potírání korupce mohou představovat taková opatření a legislativní kroky, která zaujímají své místo jak při **prevenci, tak detekci a vyšetřování, a sankcionování korupce**. Tato opatření se nemusí projevovat jen v oblasti trestněprávní, ale zahrnují i určité finanční procedury (regulace transparentnosti rozhodovacích procesů v souvislosti s nakládáním veřejných prostředků) a oblast pracovněprávní (např. etické kodexy, pravidla lobbingu a další).<sup>28</sup> Pro účely této práce tak považuji za přínosné nástroje boje proti korupci rozdělit na tři kategorie, tedy na nástroje prevenční, detekční a sankční.

### 2.1 Nástroje předcházení korupce (prevence a příčiny korupce)

Jedna z možných cest vedoucích ke zjištění, jaké jsou vhodné kroky k minimalizování korupce, je snaha nejprve pochopit příčiny korupce. Následně je nezbytné snažit se zamezovat vzniku těchto příčin, neboť ty jsou úzce spjaty s existencí korupčních příležitostí.

Obecně lze konstatovat, že hnacím motorem konzumní společnosti je touha po materiálních statcích. Za situace, kdy je korupční jednání chápáno jako výsledek určitého morálního přístupu některých osob, je však důležité podotknout, že není prokázáno, že korupci nelze vymýtiti již z přirozené podstaty člověka. Ukazuje se totiž, že *korupce jako taková je spíše problémem jednotlivců, systémů a institucí*.<sup>29</sup> Příležitost ke korupčnímu jednání se nabízí jednak všude tam, kde dochází k manipulaci s penězi, jednak tam, kde lidé mohou nekontrolovatelně rozhodovat v oblasti svých pravomocí. Zde pak nemusí rozhodovat například úroveň schopností a dovedností, ale spíše um *zasouvat obálky do správných kapes*.<sup>30</sup> Premisou pro korupční jednání je existence korupční příležitosti za současné existence pocitu, že jde o jednání víceméně bezpečné. Korupční prostředí tak vzniká propojením určitých faktorů, jako je např. nízký počet mechanismů pro kontrolu rozhodovacích činností, nedostatek transparentnosti, dysfunkce právního, politického či administrativního systému. V takovémto korupčním prostředí pak závisí jak na působících

---

<sup>28</sup>MIZOGUCHI, Tetsuro, VAN QUYEN, Nguyen. Corruption in public procurement market, *Pacific Economic Review*, 2014, roč. 19, č. 5, s. 577-591.

<sup>29</sup>CHMELÍK, Jan a kol. *Pozornost, úplatek a korupce*. Praha: Linde, Právnické a ekonomické nakladatelství a knihkupectví, 2003, s. 21.

<sup>30</sup>PETROVSKÝ, Karel. *Korupce po česku, aneb, Korupce očima průměrného Čecha*. Praha: Eurolex Bohemia, 2007, s. 36 - 37.

okolnostech (charakter poskytované výhody, hrozba trestněprávního postihu, nefungující systém kontroly, vliv médií a informovanost společnosti) a na charakteru osob, zda se ke korupčnímu jednání uchýlí.

Nezbytným krokem boje s korupcí je tak usilovat o **snížení korupčních příležitostí a vytvoření přesvědčení společnosti, že korupce se jednoduše „nevyplácí“**. Přestože korupční příležitost ještě samotnou korupcí není, již samotná její existence je pro společnost škodlivá. Využije-li určitá osoba korupční příležitost, a klade-li svůj osobní zájem nad zájem veřejný, už se ve sféře korupce nachází. K minimalizaci korupčních příležitostí vede zejména cesta vytvořením funkčního administrativního aparátu státu (jednoznačný systém pravomocí a zodpovědnosti, důkladnější výběr úředníků, zprůhlednění podmínek přidělování dotací aj.) za existence finančních opatření (monitorování toků peněz, finanční kontrolní systémy, odměňování protikorupčního jednání aj.), s dostatečným množstvím dozorových mechanismů, za současného informování široké veřejnosti o tom, co vše lze za korupční jednání považovat a jak v případě zjištění korupčního jednání postupovat.

Klíčovým nástrojem pro boj s korupcí je účinná legislativa, která, aby působila efektivně, musí být jasná, srozumitelná a jednoznačná, aby neexistoval prostor k „právním kličkám“. Zákonodárce musí zavést taková preventivní a vyšetřovací opatření, která budou preventivně působit proti potenciálním korupčníkům.<sup>31</sup> Rozhodování o účasti v nelegálních korupčních činnostech je totiž spojeno racionální *kalkulací rizik (nákladů) těchto činností na straně jedné a očekávaných užiteků z těchto činností, na straně druhé.*<sup>32</sup> Pokud však rizika odhalení korupce budou vysoká, je velmi pravděpodobné, že obava ze ztráty jak dobré pověsti, zaměstnání, tak obava z trestního stíhání či medializování případu, velké procento potenciálních pachatelů odradí.

Proto je nutné jednoznačně jednak vymezit nezákonné korupční jednání, a jednak stanovit dostatečně přísné sankce, které by naplňovaly zejména jejich preventivní funkci. Zákony musí také vytvořit výchozí prostředí pro větší transparentnost politiky a státní správy (např. zavedení povinnosti zveřejňování majetku a finančních zájmů osob ve vrcholové politice, zavedení pravidel lobbingu či ochrany whistleblowerů (viz podkapitola 2.2.1), ale musí také stanovit dostatečnou pravomoc vyšetřovacím orgánům.

---

<sup>31</sup>VONDRÁČEK, Ondřej, HAVRDA, Marek. *Korupce jako parazit. Návod, jak ji porazit*. Praha: Sport-Press [Česko: s.n.], 2013, s. 23-30.

<sup>32</sup>VOLEJNÍKOVÁ, Jolana. Korupce jako racionální a ekonomická volba. *Scientific Papers of the University of Pardubice*, 2012, vol. 17, issue 23, s. 147-159.

V neposlední řadě je nutné upozornit, že k minimalizaci korupce nedojde bez šíření osvěty společnosti a bez vzdělávání co nejširších vrstev obyvatelstva, a to nejen o způsobech páchání korupce, ale rovněž o jejích dopadech. Jedině obeznámená společnost si může uvědomit šíři a závažnost problematiky a omezit tak v zájmu vývoje státu tyto praktiky a společensky je odsoudit. Je nutné apelovat na státy, aby podporovaly zaměstnavatele k pořádání plošných vzdělávacích akcí s protikorupční tematikou.

Je pozitivní vidět, že ČR je na poli prevence aktivní, kdy za tímto účelem vytvořila speciální subjekt, Radu vlády pro koordinaci boje s korupcí. Ta má ve své pravomoci výkon protikorupční agendy, a měla by tak napomáhat realizaci teoretických kroků vedoucích k minimalizaci korupce. Ve svém programu má vytyčené jasné cíle, ovšem důležité je, zda je ČR bude schopná splnit. Některá opatření již byla určitým způsobem prosazena, většina však na své projednání a zakotvení v právním řádu čeká.<sup>3334</sup> Vládní koncepce boje s korupcí na léta 2015 až 2017 stanovila široký rozsah cílů,<sup>35</sup> kdy do konce roku 2017 by se Vláda ČR, v rámci akčního plánu boje s korupcí na rok 2017, měla zaměřovat na prevenci korupce v souvislosti s výkonem funkcí poslanců Parlamentu, soudců a státních zástupců, která bude spočívat například v *implementaci doporučení 4. hodnotícího kola GRECO ve vztahu ke státním zástupcům, a to zejména podrobnější úpravou náboru a kariérního postupu státních zástupců, přípravou reformy postupů jmenování a odvolávání nejvyššího státního zástupce a dalších vedoucích státních zástupců a vytvořením profesního etického kodexu pro všechny státní zástupce*, což by mělo souviset i s projednáváním návrhu zákona o státním zastupitelství. Dalším bodem by měla být například tzv. Bílá kniha justice, dokument definující snahy o reformu justice, kterou by Ministerstvo spravedlnosti mělo vydat do konce roku 2017.<sup>36</sup> Snaha o zavedení preventivních opatření je patrná, otázkou však zůstává, zda dojde k jejímu naplnění, nebo zda bude v rámci vytváření a přijímání potřebných zákonů ovlivněn jejich obsah korupčními aktivitami, které by mohly vytvořit určité cestičky pro korupce chtivé.

---

<sup>33</sup>RADA VLÁDY PRO KOORDINACI BOJE S KORUPCÍ. *Protikorupční agenda* [online]. korupce.cz [cit. 12. března 2017]. Dostupné na <<http://www.korupce.cz/cz/protikorupcni-temata/protikorupcni-temata-105994/>>.

<sup>34</sup>RADA VLÁDY PRO KOORDINACI BOJE S KORUPCÍ. *Prioritní úkoly* [online]. korupce.cz [cit. 12. března 2017]. Dostupné na <<http://www.korupce.cz/cz/protikorupcni-temata/10-prioritnich-ukolu/10-prioritnich-ukolu-105995/>>.

<sup>35</sup>RADA VLÁDY PRO KOORDINACI BOJE S KORUPCÍ. *Vládní koncepce boje s korupcí na léta 2015 až 2017* [online]. korupce.cz [cit. 10. března 2017]. Dostupné na <<http://www.korupce.cz/cz/protikorupcni-strategie-vlady/na-leta-2015-2017/strategie-vlady-v-boji-s-korupci-na-obdobi-let-2015-a-2017-119894/>>.

<sup>36</sup>ÚŘAD VLÁDY ČR. *Akční plán boje s korupcí na rok 2017* [online]. korupce.cz [cit. 10. března 2017]. Dostupné na <<http://www.korupce.cz/assets/protikorupcni-dokumenty-vlady/na-leta-2015-2017/Akcni-plan-boje-s-korupci-na-rok-2017.pdf>>.

### 2.1.1 Compliance programy a etické kodexy

Velmi účinným prostředkem k prohlubování znalostí mj. v oblasti korupce je přijímání criminal compliance programů, interních směrnic a etických kodexů v rámci právnických osob a orgánů veřejné správy. Nastavení pravidel může vést k předcházení střetů zájmů, k zamezování nadržování (např. stanovení pravidel přijímání nových zaměstnanců apod.) a jiným druhům korupce (např. stanovení pravidel přijímání darů apod.), a také k získání povědomí o postupu, jak v případě odhalení korupčních aktivit postupovat.

V roce 2012 vydala Vláda ČR Etický kodex úředníků a zaměstnanců veřejné správy, což představuje určité vodítko pro veřejnou správu k vytvoření vlastních pravidel. Vlastní pravidla jsou však zaváděna nejen na půdě veřejné správy (např. Vláda ČR,<sup>37</sup> jednotlivá ministerstva<sup>38</sup>), ale i v rámci soukromých subjektů,<sup>39</sup> a můžeme tak alespoň ve světle těchto předpisů vidět snahu o boj s korupcí.

Přestože obchodní korporace nejsou povinny k přijímání těchto opatření, dá se očekávat, že do budoucna bude trend přijímání etických norem a interních směrnic posilovat. Tato vize ovšem dle mého názoru nebude souviset jen se snahou právnických osob bojovat s korupcí, ale spíše s obezřetností v souvislosti s trestněprávní odpovědností právnické osoby. Na tomto místě bych ráda uvedla, že od 1. 12. 2016 nabyla účinnosti novela, zákon č. 183/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim (dále jen „TOPO“). Jednou z podstatných změn je právě možnost právnické osoby zprostit se trestní odpovědnosti, pokud vynaložila veškeré úsilí, které na ní bylo možné spravedlivě požadovat, aby spáchání protiprávního činu zabránila. Prokázání je třeba chápat jako motivaci právnických osob zavést náležité Etické kodexy a jiné vhodné interní předpisy za současného proškolení a obeznámení zaměstnanců s předmětnou úpravou, které ve svém souhrnu budou vytvářet jeden komplexní „criminal<sup>40</sup> compliance program“,<sup>41</sup> ideálně v kvalitách dle metodiky Nejvyššího státního zastupitelství, kdy na oplátku jim tak

---

<sup>37</sup>DVOŘÁK, Pavel, ŠPIRHANZL, Petr. *Rozhodnutí vedoucího Úřadu vlády ČR č. 13/2016, kterým se vydává Etický kodex* [online]. vlada.cz, červenec 2016 [cit. 20. prosince 2016]. Dostupné na <<http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?o=23&j=33&k=5120&d=8743>>.

<sup>38</sup>MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. *Etický kodex úředníků a zaměstnanců ministerstva pro místní rozvoj ČR* [online]. mmr.cz, 1. října 2014 [cit. 20. prosince 2016]. Dostupné na <<http://www.mmr.cz/cs/Ministerstvo/Komunikace-s-uradem/Eticky-kodex>>.

<sup>39</sup>SKANSKA. *Pravidla pro dodržování Etického kodexu* [online]. Skanska.cz, 25. dubna 2012 [cit. 20. prosince 2016]. Dostupné na <[http://www.skanska.cz/Global/About%20Skanska/Downloads/Pravidla%20pro%20dodrzovani%20EK\\_2.pdf](http://www.skanska.cz/Global/About%20Skanska/Downloads/Pravidla%20pro%20dodrzovani%20EK_2.pdf)>.

<sup>40</sup>Criminal compliance = ucelený soubor interních firemních opatření a postupů pro prevenci, detekci a reakci na případná trestněprávní jednání, která zajišťují aktivní předcházení trestní a deliktivní odpovědnosti.

<sup>41</sup>*Význam slova compliance* [online]. compliance4u.cz [cit. 17. ledna 2017]. Dostupné na <<http://compliance4u.cz/vyznam-slova-compliance/>>.

bude umožněno, v případě zavedení náležitých criminal compliance programů, nebýt odpovědné za jednání jim přičitatelné. Vodítkem pro právnické osoby může navíc být navíc i výše zmíněná metodika státního zastupitelství,<sup>42</sup> jež má vyjasnit možnosti aplikace § 8 odst. 5 TOPO a určit mantinely vyvinění právnické osoby (zásady compliance programů; prevence, reakce a detekce na případná trestněprávní jednání; druhy vnitřních předpisů – etický kodex, protikorupční program, úprava whistleblowingu, politika pro přijímání darů; dohled nezávislého orgánu - tzv. compliance officera; monitoring, interní vyšetřování, interní a externí reakční opatření, systematické vyhodnocování rizik, aj.).

Způsob, jakým se bude prokazovat, že právnická osoba vynaložila veškeré úsilí, je jistě složitý, zejména s ohledem na skutečnost, že i za této situace je dle mého názoru třeba trvat na dodržování zásady vyšetřovací, kdy orgány činné v trestním řízení mají povinnost shromažďovat důkazy v prospěch i neprospěch obviněné právnické osoby. Ovšem s ohledem na charakter interních opatření je otázkou, jak se k tomu tyto orgány postaví, neboť je jasné, že pouze sama právnická osoba bude nejlépe vědět, jaké interní předpisy přijala právě za účelem liberace, a zda nebudou proto orgány činné v trestním řízení inklinovat ve faktické „přenesení důkazního břemene“ k tíži obviněných právnických osob.

I přesto je však třeba zdůraznit, že právě existence a důsledné dodržování všech přijatých opatření v rámci criminal compliance programů, které budou natolik komplexní, aby mohly být efektivní a funkční, mohou být efektivním pomocníkem právnické osoby, a na druhou stranu i společnosti jako takové, neboť se dají považovat za nástrojů osvěty nejen o korupci a trestné činnosti jako takové.

### **2.1.2 Minimalizace korupčních příležitostí v oblasti veřejných zakázek**

Často diskutovaným tématem je korupce při zadávání veřejných zakázek. Smyslem veřejných zakázek je *hospodárně řešit celospolečenské potřeby za současné minimalizace a optimalizace nákladů na řešení celospolečenských problémů*.<sup>43</sup> Přestože základními zásadami při zadávání veřejných zakázek je transparentnost výběrových řízení, rovné zacházení, zásada zákazu diskriminace a přiměřenosti (a v podstatě i zásada předcházení střetu zájmů), tato oblast se vyznačuje vysokou mírou korupčních příležitostí, neboť se zde střetává zájem veřejný (veřejný sektor, zadavatelé) se zájmem soukromým (soukromý sektor,

<sup>42</sup> NEJVYŠŠÍ STÁTNÍ ZASTUPITELSTVÍ. *Aplikace § 8 odst. 5 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim*. [online]. nsz.cz [cit. 17. ledna 2017]. Dostupné na <<http://www.nsz.cz/index.php/cs/tiskove-zpravy/1800-pi-stihani-pravnickych-osob-pome-statnim-zastupcm-nova-metodika>>.

<sup>43</sup> CHMELÍK, Jan, TOMICA, Zdeněk. *Korupce a úplatkářství*. Praha: Linde Praha, 2011, s. 64-65.

dodavatelé). Každý z dodavatelů má logicky vysoký zájem na získání zakázky, neboť ta mnohdy představuje významnou obchodní transakci, což může ve zvýšené míře vést ke korupčním praktikám. Během každé fáze zadávacího řízení má totiž zadavatel několik možností, kterými může ovlivnit osud uchazečů. Zadavatel již při nastavení zadávacích podmínek může účelově vymezit zadání a požadavky na uchazeče, nebo pomocí dodatečných informací nepřiměřeně rozšiřovat předmět veřejné zakázky apod. Korupce se může projevit i při samotném posuzování a následném hodnocení nabídek, či při přípravě smluvní dokumentace. Jelikož cílem zadavatele je zadání zakázky v souladu s veřejným zájmem, nemusí vždy být vybrán dodavatel s ekonomicky nejvýhodnější nabídkou, neboť při hodnocení nabídek může docházet k posuzování jiných parametrů, než je pouze cena.<sup>44</sup> Samozřejmě tak pod zástěrkou veřejného zájmu lze vhodně skrýt nejrůznější korupční mechanismy, které se pohybují na hranici trestní odpovědnosti,<sup>45</sup> a zákonodárce by si měl klást za cíl minimalizovat tato korupční rizika.

Dne 29. 2. 2016 vstoupil v platnost nový zákon, zákon č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek, který nabyl účinnosti 1. 10. 2016. Došlo tak k přijetí opatření, jehož cílem bylo mimo jiné bojovat s korupcí prostřednictvím nastavení nových pravidel pro zadávací procesy. Zákon například nově stanovil povinnost dodavatelů předložit seznam pomáhající rozkrýt strukturu právnické osoby, obsahující veškeré identifikační údaje majitelů právnické osoby a odkrytí jejich majetkových vazeb. Pokud zadavatel po přezkoumání seznamu zjistí střet zájmů ve vztahu k předmětu veřejné zakázky, má pravomoc takového dodavatele vyloučit.<sup>46</sup> Na druhou stranu je zarážející, že zákon odstraňuje generální povinnost zadavatele sestavovat hodnotící komise. Tato změna má vést k odstranění zbytečného formalismu a k zjednodušení a zefektivnění zadávání, kdy ovšem je s podivem, že rozhodovací pravomoc je předána do rukou jedné osoby, což rozhodně není krok snižující výskyt korupčních příležitostí.

Rovněž navýšení ceny stavební veřejné zakázky z důvodu víceprací pouhou změnou smlouvy s vítězným dodavatelem může být sporným momentem zadávacího procesu, kdy potenciálnímu korumpujícímu dodavateli bude umožněno snažit se o účelové navýšení ceny, kdy dostatečně motivační finanční pozorností bude schopen přesvědčit zadavatele

---

<sup>44</sup> Tento mýtus je v české (bohužel leckdy i odborné) veřejnosti poměrně rozšířen, kdy proto dochází k odsuzování výběrových řízení, na základě kterých došlo k výběru dražších nabídek.

<sup>45</sup> Tamtéž, s. 64-77

<sup>46</sup> HOVORKOVÁ, Magda. *Zákon o zadávání veřejných zakázek a předcházení korupci [online]. mmr.cz, 10. října 2016 [cit. 29. prosince 2016]. Dostupné na <<http://www.pravni prostor.cz/clanky/ostatni-pravo/zakon-o-zadavani-verejnych-zakazek-a-predchazeni-korupci>>.*

o nezbytnosti navýšení ceny související s těmito dodatečnými pracemi. Zadavatel tak bude muset v konečném důsledku zřejmě věnovat více úsilí hlídání plnění stavebních zakázek. Z důvodu trestněprávního zaměření práce není cílem této podkapitoly shrnout úpravu veřejných zakázek, pouze upozornit na existenci korupčních příležitostí v této oblasti, které dle mého názoru nebyly přijetím nového zákona minimalizovány.

## **2.2 Nástroje odhalování korupce (detekce)**

Efektivním nástrojem pro boj s korupcí v oblasti odhalování jsou opatření týkající se hlášení závadného jednání a ochrany případných oznamovatelů. Další možnosti mohou spočívat v zavedení pravidelných auditů a kontrol prováděných specializovanými subjekty (např. Úřad pro ochranu hospodářské soutěže), a přestože tato činnost nespočívá primárně v boji s korupcí, také s ní přirozeně souvisí (např. dohled při zadávání veřejných zakázek, vynakládání veřejných prostředků, dodržování pravidel hospodářské soutěže). Jedním z nejdůležitějších nástrojů detekce je pozorování finančních toků. Právě díky zachycení určitých podezřelých finančních operací různými sofistikovanými nástroji pro nález dat (tzv. S.M.A.R.T. = Self-Monitoring, Analysis, and Reporting Technology), může dojít k včasnému zamezení či odhalení korupčního jednání. V rámci právních rádu států jsou pak zakotveny vyšetřovací metody v národních předpisech, kdy rozbor českého trestního řádu a vyšetřovacích nástrojů bude následovat níže. Jelikož je však korupce globálním problémem, a často je tento druh kriminality páchán napříč státními hranicemi, je důležitá spolupráce států s mezinárodními organizacemi a jimi zřízenými úřady (viz 3. kapitola).

### **2.2.1 Whistleblowing**

Ve světovém měřítku bylo zjištěno, že odhalování korupce vysoce napomáhá oznamování korupčních praktik tzv. whistleblowery. V rámci podpory této činnosti je tak nezbytné, aby státy měly ve svých právních rádech zakotvené normy týkající se procesu oznamování (whistleblowing) zaručující důvěryhodnost a bezpečnost tohoto institutu, jenž by navíc zamezoval vzniku negativních důsledků vůči whistleblowerům, které by mohly nastat (např. znesnadnění pracovních podmínek na pracovišti, kde došlo k nahlášení korupčního jednání; odebrání osobního ohodnocení; výpověď z práce; nemožnost podání žaloby na ochranu osobnosti korupčníkem vůči whistleblowerovi).<sup>47</sup> Na druhou stranu samozřejmě

---

<sup>47</sup>TRANSPARENCY INTERNATIONAL – ČR. *Whistleblowing* [online]. Transparency.cz, [cit. 16. prosince 2016]. Dostupné na <<https://www.transparency.cz/co-delame/temata/whistleblowing/>>.

existuje riziko lživých oznámení, a je tak nutné, aby normy zavedly povinnost kompetentních osob hlášení ověřovat, a až v případě, kdy hlášení opravdu nasvědčuje korupčním praktikám, zakročit proti potenciálním korupčníkům vhodnými kroky.

V současné době v ČR neexistuje komplexní úprava, pouze fragmentární, např. v rámci pracovněprávních předpisů, nebo skrze instituty trestního práva, jakými je například institut utajeného svědka. Použití tohoto institutu má však na poli korupčních trestných činů své meze, neboť pro korupčníky není složité si často dovodit, kdo je oním utajovaným svědkem. Dále je možné upozornit na zákon na ochranu svědků, který je ve výjimečných případech možné využít. V nedávné době vláda projednala dvě legislativní řešení na ochranu whistleblowerů. Jeden návrh předložil Andrej Babiš jako poslanec přímo sněmovně, a druhý návrh zpracoval Úřad vlády ČR. Návrh zákona, který předložil Andrej Babiš, se vztahoval na whistleblowing pouze taxativně vymezených trestných činů, ovšem poskytoval ochranu ex ante a s možností finanční kompenzace. Neřešil nikterak poradenskou činnost před oznámením podezření, ani neřešil ochranu před soudem v případě soukromoprávního postihu. Druhý návrh poskytoval pouze určité legislativní řešení cestou novelizace několika zákonů. Tento návrh sice mířil na ochranu širšího spektra whistleblowerů, ale nesměřoval k vytvoření nového samostatného zákona. Za jeho další nevýhodu lze považovat poskytování ochrany až ex post, v době již probíhajícího soudního řízení. Tento druhý návrh nepočítal s žádnou finanční kompenzací whistleblowerům, a poradenství ponechával nadále pouze neziskovým organizacím.<sup>48</sup> Mezi tyto dva návrhy do hry v poslední době vešel i další vládní návrh, jehož problémem je však opět partikularizace problematiky a pouhá novelizace existujících norem, kdy tak nepředpokládá vytvoření samostatného uceleného právního předpisu.<sup>49</sup>

Do dnešního dne však nedošlo k uzákonění žádného z návrhů, a situace je tedy nadále bez vhodné a dostatečné úpravy. Přitom čeští zákonodárci se mohou inspirovat jak slovenskou právní úpravou, kde od roku 2015 platí zákon č. 307/2014 Z.z, o některých opatřeních souvisejících s oznamováním protispolečenské činnosti, jenž představuje komplexní právní úpravu této problematiky, britskou (Public Interest Disclosure Act 1998 (PIDA)), jenž především *chrání před viktimizací jednotlivce, kteří ve veřejném zájmu odhalí*

---

<sup>48</sup>TRANSPARENCY INTERNATIONAL – ČR. *Zhodnocení dvou aktuálně předložených řešení ochrany whistleblowerů* [online]. Transparency.cz, 1. července 2016 [cit. 16. prosince 2016]. Dostupné na <<https://www.transparency.cz/zhodnoceni-dvou-aktualne-predlozenych-reseni-ochrany-whistlebloweru/>>.

<sup>49</sup>VLÁDA ČR. *Ministr Chvojka: Ochrana oznamovatelů potřeba je, pomůže nejen proti korupci* [online]. vlada.cz, 8. února 2017 [cit. 20. února 2017]. Dostupné na <<https://www.vlada.cz/cz/ppov/lrv/aktualne/chvojka-ochrana-oznamovatelu-potreba-je--pomuze-nejen-proti-korupci-153369/>>.



určité informace,<sup>50</sup> či americkou, která finančně motivuje whistleblowery k nahlášení korupčních praktik.<sup>51</sup> Možnou formou ochrany je rovněž zavedení podpory anonymního whistleblowingu skrze elektronický systém tak, jak platí v Německu.

Ať už se čeští zákonodárci inspirojí v jakékoliv zahraniční úpravě, je nezbytné, aby zejména došlo k široké definici whistleblowingu (oznámení zakázané činnosti jak v trestněprávní rovině, tak ve správní) a osoby whistleblowera, a aby byla zakotvena právní ochrana oznámení učiněná ve veřejném zájmu a v dobré víře, což by mělo zamezit lživým udáním.<sup>52</sup> Současně by bylo dobré institucionalizovat poradenské centrum, kam by se potenciální whistleblower mohl obrátit s žádostí o radu, jak naložit se svými informacemi.<sup>53</sup> V současné době poradenskou činnost a osvětu veřejnosti poskytují nevládní neziskové organizace, např. Transparency International – ČR, která mimo jiné na své platformě spustila informační portál „Zapiskej.cz“, jejímž záměrem je právě podpora whistleblowerů. Domnívám se, že whistleblowing je v současné době jedním z nejúčinnějších prostředků potírání korupce, který napomáhá včasnému odhalení korupčního jednání. Účinná legislativa by nebyla však pouze ve veřejném zájmu, ale funkčnost a účinnost nástroje jako je whistleblowing by byl přínosem i v soukromé sféře, neboť by vedl k minimalizaci nákladů spojených s odstraňováním následků korupce, jako je napravování dobré pověsti společnosti nebo vyrovnávání se s majetkovými škodami.<sup>54</sup> Prozatím se tak v rámci fungování ČR musíme spokojit s alespoň prozatímním sektorovým řešením, kdy Vláda ČR s účinností od 1. 7. 2015 přijala nařízení vlády č. 145/2015 Sb., o opatřeních souvisejících s oznamováním podezření ze spáchání protiprávního jednání ve služebním úřadu, kdy alespoň pro státní úřady existuje vodítko pro whistleblowing a je zároveň vysloven požadavek pro státní správu zřídit například funkci prošetřovatele, který přijímá a prošetřuje oznámení podezření ze spáchání protiprávního jednání ve služebním úřadu.<sup>55</sup> Ve vztahu k soukromým subjektům alespoň v rámci

---

<sup>50</sup>Public Interest Disclosure Act 1998. Legislation.gov.uk [online]. [cit. 2015-06-19]. Dostupné z: <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1998/23/introduction>.

<sup>51</sup>ČTK. *Vláda schválila Dienstbierovu verzi na ochranu whistleblowerů compliance* [online]. ceskatelevize.cz, 11. července 2016 [cit. 15. prosince 2016]. Dostupné na <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1842676-vlada-schvalila-dienstbierovu-verzi-na-ochranu-whistlebloweru/>>.

<sup>52</sup>MASON, Andrew MacKie-Mason. Proving Corruption: Extrinsic Evidence of Uncharged Perjury. *The University of Chicago Law Review*, 2016, roč. 86, č. 3, s. 1543-1587.

<sup>53</sup>PAVLIŠOVÁ, Radka. *Whistleblowing není donašečství: Příručka nejen pro oznamovatele* [online]. transparency.cz, září 2014 [cit. 27. února 2017]. Dostupné na <[https://www.transparency.cz/wp-content/uploads/2015\\_TI\\_Whistleblowing\\_nen%C3%AD\\_dona%C5%A1e%C4%8Dstv%C3%AD.pdf](https://www.transparency.cz/wp-content/uploads/2015_TI_Whistleblowing_nen%C3%AD_dona%C5%A1e%C4%8Dstv%C3%AD.pdf)>.

<sup>54</sup>THE WHISTLEBLOWING COMMISSION. *Report on the effectiveness of existing arrangements for workplace whistleblowing in the UK* [online]. pcaw.org.uk, listopad 2013 [cit. 11. ledna 2017]. Dostupné na <<http://www.pcaw.org.uk/files/WBC%20Report%20Final.pdf>>.

<sup>55</sup>Nařízení Vlády č. 145/2015 Sb., nařízení vlády o opatřeních souvisejících s oznamováním podezření ze spáchání protiprávního jednání ve služebním úřadu, ve znění pozdějších předpisů.

právnických osob lze považovat za přínosný již existující trend větších právnických osob přijímat výše zmíněné Criminal compliance programy, které, pokud budou následovat Metodiku Nejvyššího státního zastupitelství k aplikaci § 8 odst. 5 TOPO, by měly zahrnovat rovněž i úpravu whistleblowingu, vytvoření platformy k možnému hlášení podezření a stanovení specifických pravomocí tzv. compliance officera, který by měl být právě tou osobou, ke které se budou moci zaměstnanci obrátit s žádostí o radu, jak s případným podezřením nakládat, a který bude mít na starosti prošetřování oznámení stejně jako výše zmínění „prošetřovatel“.

### **2.3 Sankční nástroje**

Předpokladem pro efektivní fungování výše uvedených nástrojů je důsledné vynucování nastavených opatření, zákonných pravidel, povinností a veškeré účinné legislativy, a dále existence dostatečně přísných sankcí jak trestněprávních, tak správních (např. uložení finančních sankcí, vyloučení z možnosti účasti se zadávacích procesů), souvisejících s naplněním preventivní funkce trestání. Je tak logické, že efektivní antikorupční boj je nastolen pouze za současné existence opatření prevenčních, detekčních i sankčních. I u této podkapitoly považuji za přínosné opětovně zmínit vliv novely TOPO a metodický návod Nejvyššího státního zastupitelství k výkladu § 8 odst. 5 TOPO, neboť pokud právnické osoby budou přijímat Criminal compliance programy a budou proškolovat své zaměstnance, dojde nejen k vytvoření nástroje, který bude přínosem jako nástroj prevenční a detekční (viz výše), ale i k vytvoření nástroje, pomocí kterého bude široký okruh osob obeznámen i o rizicích a možnostech postihu za (nejen) jednání vykazující znaky korupce.

### 3 Právní aspekty boje s korupcí v celosvětovém měřítku

Jak je patrné z předchozích kapitol, neexistuje jednotný názor, co je a co není korupce. Ani mezinárodní úprava nám neposkytuje komplexní jednotnou odpověď. Jelikož však korupce je celosvětovým problémem, považují za nezbytné učinit analýzu globálních východisek a strategií boje s korupcí. Boj s korupcí zůstává jednou z největších výzev celého mezinárodního společenství, proto mezinárodní organizace, jako je např. Organizace spojených národů, Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj či Rada Evropy, mají jako jeden ze svých cílů najít řešení, jak korupci zabránit, či jak ji alespoň efektivně minimalizovat.

Na tomto místě je vhodné podotknout, že řadu mezinárodních úmluv<sup>56</sup> ČR sice podepsala, a to rovnou v době vzniku těchto smluv, ovšem s jejich ratifikací otálela. Důvodem byla zejména absence úpravy trestní odpovědnosti právnických osob, kdy řada těchto mezinárodních úmluv kladla požadavek na zavedení deliktů odpovědnosti právnických osob. Je však zajímavé, že již před samotným zavedením TOPO ČR zavedla do svého právního řádu tři mezinárodní smlouvy,<sup>57</sup> které tento závazek pro ČR již zakotvily, neboť byly již vyhlášeny a staly se tak závaznými.<sup>58</sup> Skutečnost, že došlo k naplnění mezinárodního závazku – zakotvení trestní odpovědnosti právnických osob, je sama o sobě významným opatřením, které na národním poli boji proti korupci významně napomohlo a které reflektuje skutečnost, že *kriminalita fyzických osob páchaná prostřednictvím korporací se stala významným fenoménem*.<sup>59</sup> Mezinárodní úmluvy tak obecně vymezují, která jednání považují za tak závažná, aby je participující státy zakotvily do svých národních právních řádů jako nezákonná, když navíc často tyto úmluvy obecně požadují, aby došlo k zakotvení takových sankcí, které budou účinné, tedy přiměřené a zároveň odrazující.

---

<sup>56</sup>Druhý protokol k Úmluvě EU o ochraně finančních zájmů Evropských společenství, Úmluva OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu, Úmluva OSN proti korupci.

<sup>57</sup>Úmluva o boji proti podplácení zahraničních veřejných činitelů v mezinárodních podnikatelských (Sdělení MZV č. 25/2000 Sb. m. s.), Trestněprávní úmluva o korupci (Sdělení MZV č. 70/2002 Sb.m.s., ve znění sdělení MZV č. 43/2009 Sb. m. s.), Mezinárodní úmluva o potlačování financování terorismu (Sdělení MZV č. 18/2006 Sb. m. s., ve znění sdělení MZV č. 9/2010 Sb. m. s.)

<sup>58</sup>Důvodová zpráva k zákonu č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, obecný část.

<sup>59</sup>KOPEČNÝ, Zdeněk. Mezinárodní závazky České republiky k zavedení trestní odpovědnosti právnických osob. *Acta Universitatis Carolinae*. roč. 2017, č. 2, s. 25-40.

### 3.1 Subjekty bojující s korupcí a jejich právní nástroje

#### 3.1.1 Organizace spojených národů („OSN“)

OSN chápe korupci jako vážný problém, který způsobuje nestabilitu a napadá základy demokratického státu a ekonomického systému, přičemž často překračuje hranice jednoho státu. V rámci boje s korupcí se tak snaží o aktivní účast, kdy zejména Úřad pro kontrolu drog a prevenci kriminality („ODCCP“) se zabývá touto problematikou. Jedním z klíčových úkolů a cílů ODCCP je v rámci „Globálního programu boje proti korupci“ vytvořit *takové protikorupční mechanismy, které by v konkrétních podmínkách nejlépe sloužily odhalování korupčních praktik*. Na platformě OSN tak bylo přijato několik opatření k problematice korupce, kdy mezi stěžejní dokumenty můžeme zařadit několik deklarácí a doporučení.<sup>60</sup> Zejména průlomovým počinem své doby byla Úmluva OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu (Palermo, 2000), která se zabývá nejen otázkou kriminalizace korupce (čl. 8) a opatřeními proti korupci (čl. 9), ale rovněž řeší i odpovědnost právnických osob. ČR smlouvu ratifikovala až v roce 2013. Dalším významným dokumentem je pak Úmluva OSN proti korupci (2003).<sup>61</sup> ČR tuto smlouvu ratifikovala v roce 2013, a dne 23. 12. 2013 došlo k vyhlášení této úmluvy ve Sbírce mezinárodních smluv. Tato úmluva se zabývá jak opatřeními prevence, tak i podmínkami kriminalizace a vymáhání práva. Obsahuje také povinnost, aby státy, které ratifikovaly tuto úmluvu, měly ve svých právních řádech zakotvenou odpovědnost právnických osob.

Slabinou veškerých opatření přijatých na úrovni OSN je ovšem nízká úroveň vynutitelnosti, kdy přestože OSN může ukládat ve výjimečných případech vůči některé ze svých členských zemí donucovací opatření (pozn. vzhledem k povaze korupce přichází v úvahu ekonomické sankce), které jsou uplatňovány podle Charty OSN, tak tato sankční opatření jsou pouze výjimkou, jejíž cílem je vždy pouze udržení míru a bezpečnosti v mezinárodním měřítku.<sup>62</sup> Přesto však je jistě úspěchem, že existují mezinárodní opatření, která reflektují společné úsilí a mohou tak být nápomocná ke globálnímu odsouzení jednání vykazující znaky korupce.

---

<sup>60</sup>Deklarace OSN proti korupci a podplácení v mezinárodních transakcích, Dakarská deklarace o prevenci a kontrole organizovaného nadnárodního zločinu a korupce, návrh mezinárodního kodexu chování veřejných úředníků z 21. listopadu 1996, Celosvětový program boje proti korupci z 23. dubna 1999, aj. ...

<sup>61</sup>UNITED NATIONS. United Nations Convention against Corruption [online]. unodc.org [cit. 16. prosince 2016]. Dostupné na <[http://www.unodc.org/documents/treaties/UNCAC/Publications/Convention/08-50026\\_E.pdf](http://www.unodc.org/documents/treaties/UNCAC/Publications/Convention/08-50026_E.pdf)>.

<sup>62</sup>TRANSPARENCY INTERNATIONAL – ČR. Česká republika se připojila k Úmluvě OSN proti korupci [online]. Transparency.cz, 15. prosince 2013 [cit. 15. února 2017]. Dostupné na <<https://www.transparency.cz/ceska-republika-pripojila-k-umluve-osn-proti-korupci/>>.

### 3.1.2 Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj („OECD“)

OECD je *monitorovací agenturou na vysvětlování nových trendů ve světové ekonomice*. ČR je jejím členem od roku 1995. Jelikož hlavním cílem této organizace je podpora a rozvoj ve všech hospodářských oblastech, je přirozené, že se zabývá i korupcí, jevem, který přirozený rozvoj podkopává. Jedním ze zásadních dokumentů v této oblasti je Úmluva o potírání podplácení zahraničních veřejných činitelů v mezinárodních obchodních transakcích (ČR podepsala v roce 2000), která vytvořila první účinný rámec, v rámci kterého se ratifikující státy zavázaly k zavedení nástrojů zaměřených na boj s korupcí, zejména s úplatkářstvím.

OECD se zabývá i kontrolou plnění a aktualizací této úmluvy, kdy po letech trvání, nejprve v roce 2009 bylo přijato Doporučení rady OECD k dalšímu boji proti podplácení zahraničních veřejných činitelů v mezinárodních podnikatelských transakcích a následně roku 2010 byl přijat dodatek Doporučení dobré praxe o vnitřní kontrole, etických zásadách a dodržování pravidel. V rámci kontroly plnění závazků pak OECD prozatím vydalo pět hodnotících zpráv pro ČR, které jsou rozděleny do třech fází (první fáze - zpráva v roce 2000, druhá fáze – zprávy v roce 2006 a 2009, třetí fáze – zprávy v roce 2013 a 2015). Bohužel i tak je ČR zemí, která v určitých oblastech neplní opatření, ke kterým se zavázala. Jde zejména o boj proti úplatkářství českých občanů a právnických osob v zahraničí.<sup>63</sup>

### 3.1.3 Rada Evropy („RE“)

Mezi nejdůležitější hráče na mezinárodním poli patří jistě RE, kdy zejména v oblasti korupce má obrovský vliv jí zřízená Skupina států proti korupci (GRECO, sídlo Štrasburk), která byla zřízená za účelem monitorování souladu právního prostředí států s protikorupčními standardy přijatými v rámci RE a společenského tlaku na vynucení nápravy nedostatků v národní protikorupční legislativě a politikách jednotlivých zemí (ČR členem od roku 2002). GRECO se zejména v rovině trestněprávní zabývá naplňováním závazků přijatých Trestněprávní úmluvou proti korupci. GRECO je silně formalizované, je řízeno stanovami a pravidly. V čele vystupuje volený prezident, a dále viceprezident a další členové úřadu. Podstatné je, že GRECO nabízí platformu, která umožňuje setkávání zástupců členských států<sup>64</sup> (každý stát může mít ustanovené maximálně 2 reprezentanty, za ČR vystupuje Helena

---

<sup>63</sup>RADA VLÁDY PRO KOORDINACI BOJE S KORUPCÍ. *EPAC, UNCAC, IACA, OECD* [online]. korupce.cz [cit. 12. března 2017]. Dostupné na <<http://www.korupce.cz/cz/zahranicni-spoluprace/ostatni/epac--uncac--iaca-105198/>>.

<sup>64</sup>Pozn. členství v GRECO není vázané na členství v RE.

Lišuchová), kteří mohou sdílet praktické zkušenosti s prevencí i detekcí korupce. Každá členská země má navíc k dispozici experty, kteří jsou nápomocni při provádění hodnocení plnění cílů GRECO.<sup>65</sup>

Podnět ke zřízení GRECO vyšel na platformě RE z jí zřízeného Multidisciplinárního výboru pro korupci (GMC výbor), který schválil Dohodu zakládajících států proti Korupci. GMC Výbor mimo jiné zajistil přijetí Akčního programu boje proti korupci, který byl přijat radou ministrů ve Štrasburku (1996), dále přijal Usnesení o 20 řídicích zásadách pro boj proti korupci či zavedl program OCTOPUS (1998), zabývající se korupcí a organizovaným zločinem v krajinných předcházejících transformačním procesem, a program OCTOPUS II, kdy výsledky a obecná doporučení<sup>66</sup> plynoucí z těchto programů jsou společnou prací RE a EU.<sup>67</sup>

### 3.1.4 Evropská unie („EU“)

Korupce je i na poli EU chápána jako globální problém, který způsobuje širokou škálu finančních a sociálních problémů.<sup>68</sup> Od roku 2014<sup>69</sup> EU vydává pravidelné zprávy o boji s korupcí za účelem posouzení rizikových oblastí s členských států ve vztahu k výskytu korupčních praktik. Opatření proti korupci jsou zakotvená v zakládacích smlouvách EU. V čl. 83 SFEU (považován za základ harmonizace trestního práva hmotného),<sup>70</sup> kdy tento článek dává pravomoc Evropskému parlamentu a Radě v rámci řádného legislativního postupu za pomoci směrnic docílit harmonizaci druhů trestných činů a hrozících sankcí v oblastech mimořádně závažné trestné činnosti s přeshraničním aspektem. Mezi tuto nejzávažnější trestnou činnost je pak výslovně korupce zařazena.

Jelikož však korupce může poškozovat či ohrožovat finanční zájmy EU, vztahuje se na ni i čl. 85 a čl. 86 SFEU, a mezi protikorupční opatření tak můžeme řadit i existenci EUROJUSTU, jenž má za cíl podporování a posilování koordinace a spolupráce v rámci

---

<sup>65</sup>RADA VLÁDY PRO KOORDINACI BOJE S KORUPCÍ. *GRECO* [online]. korupce.cz [cit. 12. března 2017]. Dostupné na <<http://www.korupce.cz/cz/zahranicni-spoluprace/greco/greco-104840/>>.

<sup>66</sup>*Zhodnocení korupce a organizovaného zločinu, zlepšení veřejného mínění o korupčních jednáních, posílení boje proti korupci a organizovanému zločinu, zlepšení účinnosti a výkonnosti speciálních služeb a orgánů zaměřených na boj s korupcí.*

<sup>67</sup>CHMELÍK, Jan, TOMICA, Zdeněk. *Korupce a úplatkářství*. Praha: Linde Praha, 2011, s. 88-89.

<sup>68</sup>POPESCU, Ada a kol. An overview of European good practices in public procurement. *Eastern journal of European studies*, 2016, roč. 7, č. 1, s. 81-91.

<sup>69</sup>EVROPSKÁ KOMISE. *Zpráva o boji proti korupci v EU* [online]. ec.europa.eu, 3. února 2014 [cit. 10. února 2017].

Dostupné na <[https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/e-library/documents/policies/organized-crime-and-human-trafficking/corruption/docs/acr\\_2014\\_cs.pdf](https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/e-library/documents/policies/organized-crime-and-human-trafficking/corruption/docs/acr_2014_cs.pdf)>.

<sup>70</sup>Konsolidované znění Smlouvy o fungování EU. Úřední věstník C 32, 26/10/2012 S. 1 - 390. Dostupné na <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A12012E%2FTXT>>.

vyšetřování a stíhání trestných činů proti finančním zájmům EU (kdy on sám může iniciovat takové trestní stíhání) a celkově posilování justiční spolupráce v této oblasti. Na tomto místě je nutné podotknout, že v tomto roce došlo k dalšímu významnému kroku v rámci EU, neboť došlo k odsouhlasení zřízení dlouho plánovaného Úřadu evropského veřejného žalobce (dále jen „EPPO“), který by od roku 2022 měl fungovat jako jednotný orgán zřízený mimo stávající unijní orgány ve dvaceti<sup>71</sup> členských zemích EU, které se budou účastnit posílené spolupráce (ČR je jedním z těchto států), kdy jako takový bude mít centrální (Nejvyšší žalobce spolu s dvaceti evropskými žalobci) a decentralizovanou úroveň (evropští pověřeni žalobci). EPPO by měl mít za úkol vyšetřovat a stíhat za určitých podmínek trestné činy, které poškozují finanční zájmy Evropské unie,<sup>72</sup> a tedy i určité projevy korupce. EU dále přijala řadu protikorupčních úmluv, a to například Úmluvu o ochraně finančních zájmů ES<sup>73</sup> či Úmluvu o boji proti korupci úředníků Evropských společenství nebo členských států.<sup>74</sup> Rovněž přijala například rámcové rozhodnutí 2003/568/SVV,<sup>75</sup> zabývající se korupcí v soukromém sektoru či v poslední době trestněprávní směrnici Evropského parlamentu a Rady o boji vedeném trestněprávní cestou proti podvodům poškozujícím finanční zájmy Unie.<sup>76</sup> Dále sama EU je stranou Úmluvy OSN proti korupci<sup>77</sup> a účastní se v GRECU, kdy současně apeluje na své členské státy, aby využívaly stávající nástroje pro řešení korupce existující v rámci RE nebo OSN.<sup>78</sup>

Na platformě EU dále funguje jeden z nejdůležitějších vyšetřovacích nástrojů boje proti korupci, a to Evropský úřad boje proti podvodům – **OLAF**, který byl vytvořen na

---

<sup>71</sup> *Jde o Belgii, Bulharsko, Česko, Chorvatsko, Estonsko, Finsko, Francii, Itálii, Kypr, Litvu, Lotyšsko, Lucembursko, Německo, Portugalsko, Rakousko, Rumunsko, Řecko, Slovensko, Slovinsko a Španělsko. Dánsko, Irsko a Británie mají v této oblasti vyjednanou výjimku, ostatních pět států Unie se může k posílené spolupráci kdykoliv připojit.*

<sup>72</sup> ČT. *Dvě desítky zemí EU schválily pravidla pro úřad veřejného žalobce* [online]. ceskatelevize.cz, 8. června 2017 [cit. 8. června 2017]. Dostupné na <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/2145936-dve-desitky-zemi-eu-schvalily-pravidla-pro-urad-verejného-zalobce>>.

<sup>73</sup> Úmluva o ochraně finančních zájmů Evropských společenství. Úřední věstník C 316, 27/11/1995 S. 49 – 57. Dostupné na <[http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A41995A1127\(03\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A41995A1127(03))>.

<sup>74</sup> Úmluva o boji proti korupci úředníků Evropských společenství nebo členských států EU, vypracovaná na základě článku K 3. odst. 2 písm. C) Smlouvy o Evropské unii. Úřední věstník C 195, 25/6/1997, S. 136-145. Dostupné na <[http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A41997A0625\(01\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A41997A0625(01))>.

<sup>75</sup> Rámcové rozhodnutí Rady 2003/568/SVV ze dne 22. července 2003 o boji proti korupci v soukromém sektoru. Úřední věstník L 192, 31/07/2003, s. 54–56. Dostupné na <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX%3A32003F0568>>.

<sup>76</sup> Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1371 ze dne 5. července 2017 o boji vedeném trestněprávní cestou proti podvodům poškozujícím finanční zájmy Unie. Úřední věstník L 198, 28. 7. 2017, s. 29-41. Dostupné na <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/ELI/?eliuri=eli.dir:2017:1371:oj>>.

<sup>77</sup> Rozhodnutí Rady ze dne 25. září 2008 o uzavření Úmluvy Organizace spojených národů proti korupci jménem Evropského společenství. Úřední věstník L 287/1, 29/10/2008, s. 1-100. Dostupné na <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex:32008D0801>>.

<sup>78</sup> *Boj proti korupci* [online]. eur-lex.europa.eu [cit. 15. prosince 2016]. Dostupné na <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=uriserv:lf0004>>.

základě rozhodnutí Evropské komise ze dne 28. dubna 1999 a převzal úkoly, které dříve plnila Koordinační jednotka pro prevenci podvodů (UCLAF). Hlavním cílem OLAF je zejména ochrana finančních zájmů EU. OLAF se tak zabývá zejména bojem s podvody a korupcí, provádí vyšetřování při odhalování korupčního jednání a při tomto vyšetřování spolupracuje s příslušnými orgány členských států EU. Za ČR je určeno jako kontaktní bod pro předávání informací a spolupráci Nejvyšší státní zastupitelství (dále jen „NSZ“). Pro usnadnění komunikace mezi OLAF a národními kontaktními body je vytvořena kontaktní síť AFCOS (Anti-Fraud Coordinating Structure), která funguje ve dvou rovinách, kdy pravidelné hlášení se týká buď tzv. trestněprávních nesrovnalostí (výlučným kontaktním bodem je NSZ, podávající *pravidelné čtvrtletní zprávy týkajících se probíhajících trestních řízení ve věcech, ve kterých došlo nebo mohlo dojít k poškození či ohrožení finančních nebo ekonomických zájmu EU*), anebo tzv. správně právních nesrovnalostí (kontaktním bodem je Ministerstvo spravedlnosti jako centrální kontaktní bod, a další kontaktní body je NKÚ, Policejní prezidium ČR aj.). Nad touto strukturou kontaktních bodů a jejich činností potom dohlíží Dozorčí výbor.<sup>79</sup>

Jelikož EU v rámci potírání korupce klade velký důraz na fungování soudní a policejní spolupráce,<sup>80</sup> nelze nezařadit mezi opatření boje rovněž Úmluvu o vzájemné pomoci v trestních věcech mezi členskými státy EU,<sup>81</sup> která zjednodušuje jednu z forem mezinárodní justiční spolupráce, nebo například i Rámcové Rozhodnutí Rady 584/2002/SVV ze dne 13. června 2002 o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi členskými státy, které zavádí do platnosti Evropský zatýkací rozkaz, a tedy činí extradiční řízení pružnějším.<sup>82</sup> Navíc předmětné rámcové rozhodnutí řadí korupci mezi ty nejzávažnější trestné činy (čl. 2), díky čemuž je tak možné, aby došlo k vydání evropského zatykače bez nutnosti ověření oboustranné trestnosti činu. K tomu ovšem může dojít až na základě rozhodnutí členského státu, jelikož eurozatykač sám o sobě není přímo vykonatelný na území jiných členských

---

<sup>79</sup>NEJVYŠŠÍ STÁTNÍ ZASTUPITELSTVÍ. *Olaf* [online]. nsz.cz [cit. 12. března 2017]. Dostupné na <<http://www.nsz.cz/index.php/cs/mezinarodni-spoluprace/olaf>>.

<sup>80</sup>*Boj proti korupci* [online]. eur-lex.europa.eu [cit. 15. prosince 2016]. Dostupné na <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=uriserv:lf0004>>.

<sup>81</sup>Akt Rady ze dne 29. května 2009, kterým se v souladu s článkem 34 Smlouvy o Evropské unii zavádí úmluva o vzájemné právní pomoci v trestních věcech mezi členskými státy EU. Úřední věstník C 197,12/07/2000, s. 3—23).

Dostupné na <[http://ec.europa.eu/assets/near/neighbourhood-enlargement/ccvista/cz/42000a0712\(01\)-cz.doc](http://ec.europa.eu/assets/near/neighbourhood-enlargement/ccvista/cz/42000a0712(01)-cz.doc)>.

<sup>82</sup>Rámcové rozhodnutí Rady 2002/584/JVV ze dne 13. června 2002, o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi jednotlivými členskými státy. Úřední věstník L 386/89, 29/12/2006, s. 89-100. Dostupné na <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=celex%3A32002F0584>>.



států.<sup>83</sup> V současné době zatčení na základě evropského zatýkacího rozkazu musí předcházet rozhodnutí soudu příslušné země, odkud se má předání uskutečnit. Myslím, že s ohledem na současný vývoj je jen otázkou času, kdy dojde k tomu, že i samotný eurozatykač bude přímo vykonatelný, a tedy i předání osob bude ještě více zrychleno a zefektivněno.

V rámci EU funguje také významný systém sdílení informací, který funguje jak skrze rámcové rozhodnutí Rady o výměně operativních informací mezi donucovacími orgány EU (podmínky a způsob výměny informací pro účely vyšetřování trestné činnosti),<sup>84</sup> tak skrze Evropskou justiční síť<sup>85</sup> nebo síť EACN (Evropská síť kontaktních míst pro boj proti korupci). Dostupnost klíčových informací je nezbytným předpokladem úspěšného vyšetřování, a tyto komunikační systémy tak významně napomáhají potírání korupce.<sup>86</sup>

Z výše uvedeného plyne, že EU vytváří taková opatření, která lze chápat jako efektivní nástroje v boji proti korupci, čímž se snaží dosáhnout svých cílů spočívajících v zajištění vysoké úrovně ochrany občanům EU, a to jak skrze užší spolupráce policejních orgánů a justičních orgánů členských států, tak i harmonizací jejich předpisů trestního práva.<sup>87</sup> Zejména institut evropského zatýkacího rozkazu, který může působit výrazně preventivně na potenciální pachatele skrze nemožnost útěku spravedlnosti a možnost mezinárodní komunikace napříč státy EU, lze považovat za velmi účinný v rámci boje s korupcí.

### 3.1.5 Mezinárodní měnový fond (MMF)

MMF představuje instituci, která disponuje s velkými sumami finančních prostředků, které jsou často používány jako injekce pro rozvíjející se státy, a lze tak logicky dovodit, že právě tyto toky peněz jsou korupční příležitostí pro představitele rozvíjejících se států. MMF se tak vlastními prostředky snaží podporovat protikorupční boj, kdy za tímto účelem odepírá

---

<sup>83</sup>PIKNA, Bohumil. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva prizmatem Lisabonské smlouvy*. 2. vydání. Praha: Linde, 2010, s. 311.

<sup>84</sup>Rámcové rozhodnutí Rady 2006/960/SVV ze dne 18. prosince 2006, o zjednodušení výměny operativních a jiných informací mezi donucovacími orgány členských států EU. Úřední věstník L 190, 18/07/2002 S. 1–20. Dostupné na <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex:32006F0960>>.

<sup>85</sup>Společná akce ze dne 29. června 1998 přijatá Radou na základě článku K 3. Smlouvy o Evropské unii o vytvoření Evropské soudní sítě. Úřední věstník L 191, 07/07/1998, s. 4 – 7. Dostupné na <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A31998F0428>>.

Později nahrazena:

Rozhodnutí Rady 2008/976/SVV ze dne 16. prosince 2008 o Evropské soudní síti. Úřední věstník L 348/130, 24/12/2008, s. 130-134.

Dostupné na <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32008D0976>>.

<sup>86</sup>Rozhodnutí Rady 2008/852/SVV ze dne 24. října 2008 o síti kontaktních míst pro boj proti korupci. Úřední věstník L 301/38, 12/11/2008, s. 139-140.

Dostupné na <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex:32008D0852>>.

<sup>87</sup>HENDRYCH, Dušan, a kolektiv (KRÁL, Richard). *Právní slovník*. 3. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009, s. nezjištěna, hledáno pod písmenem P - Policejní a justiční spolupráce v trestních věcech.

finanční pomoc těm zemím, v nichž je pravděpodobné, že korupce podkopává programy hospodářské obnovy. Tímto efektivním opatřením tak nutí státy (v současné době 49 členských států, 48 evropských států a USA), aby zaváděly konkrétní protikorupční opatření ve svých vlastních právních systémech.<sup>88</sup>

### **3.2 Efektivnost mezinárodních nástrojů v boji proti korupci**

Opatření na mezinárodním poli jsou výsledkem mnohaletého úsilí potírání korupce, kdy definování protiprávního korupčního jednání, zakotvování systému spolupráce a komunikace bez ohledu na státní hranice vytváří ucelený systém protikorupčních nástrojů. Tento vytvořený rámec má minimálně nesporný preventivní charakter, který zároveň nutí státy zavádět užitečná opatření a obecně korupci nezlehčovat a rázně proti ní bojovat. Pospolitosť více států vytváří tlak na jiné státy, aby své právní řády aktualizovaly za účelem sjednocování a naplňování mezinárodních požadavků do svých právních řádů. Mezinárodní instrumenty rovněž poskytují základ pro mezinárodní justiční spolupráci, pro sdílení užitečných informací, a obecně pro usnadnění vyšetřování s přeshraničním aspektem. Národní vyšetřovací nástroje jsou tak obohaceny o možnost mezinárodní, kdy zejména mezinárodní pomoc či sdílení dat může vést k snadnějšímu rozuzlení korupčních aktivit. Co se týče sankčních nástrojů, mezinárodní úmluvy mohou stanovit požadavky na ukládání sankcí, kdy apelují na participující státy, aby za korupční trestné činy zakotvily dostatečně přísné tresty, ovšem v tomto směru lze úmluvy považovat stále pouze za preventivní nástroj. Efektivní opatření, která mohou zajistit potrestání pachatelů, můžeme však spatřovat zejména v nástrojích mezinárodní justiční spolupráce, jež umožňují vymožení sankcionování pachatele napříč státy. Je jasné, že samotná existence mezinárodních smluv nestačí, samy státy musí primárně projevit aktivitu s korupcí bojovat, kdy však tuto snahu jim právě mezinárodní nástroje mohou pomoci zefektivnit.

---

<sup>88</sup>CHMELÍK, Jan, TOMICA, Zdeněk. *Korupce a úplatkářství*. Praha: Linde Praha, 2011, s. 85-87.

## 4 Právní aspekty protikorupčního boje v České republice, trestněprávní úprava korupce (preventivní nástroje)

Právní řád ČR upravuje protikorupční opatření jak v rovině veřejnoprávní, tak v rovině soukromoprávní. Soukromé právo postihuje korupci zejména zákonem č. 89/2012 Sb., občanský zákoník. Na úrovni veřejnoprávní se jedná především o postih normami trestního práva, konkrétně tedy zákonem č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále jen „TZ“), zákonem č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim (dále jen „TOPO“), ale pak také například zákonem č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných či zákonem č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů.

Vzhledem k tematickému zaměření mé práce se na následujících stranách budu věnovat pouze **trestní úpravě**. Jak je již výše uvedeno, neexistuje jednotná definice, která by jasně vytyčila, co je korupcí a co nikoliv. Právě z tohoto důvodu považuji za důležité v rovině preventivních nástrojů jednak jasně vymezit, která jednání za korupci je nutno považovat (tomuto cíli může napomoci jedině jednak jasné zakotvení srozumitelných a jednoznačných skutkových podstat, jež budou kriminalizovat korupční jednání), jednak zakotvit přiměřené a dostatečně přísné sankce, systém rychlé a efektivní mezinárodní justiční spolupráce, ochranu svědků či existenci nezávislých orgánů proti korupci s rozsáhlými vyšetřovacími pravomocemi, a jednak také dbát na svěření dostatečných pravomocí orgánům činných v trestním řízení za účelem možnosti rozklíčování odčerpávání výnosů a zisků pocházejících z korupce.<sup>89</sup> Česká právní úprava musí samozřejmě mít zavedeny povinnosti vyvstalé z mezinárodních závazků, kdy na příkladu nedávno zakotvené trestní odpovědnosti právnických osob či na přijetí zákona o mezinárodní justiční spolupráci je jasně znázorněno, že ČR musí akceptovat a realizovat mezinárodní smlouvy a úmluvy potírající korupci.

Pokud navíc zavnímáme, že výše uvedené kapitoly naznačují, že existuje komplikovaný vztah mezi korupcí a legálností, či morálností, je důležité si uvědomit, že právě TZ nabízí určité „vodítko“, které v případě pochybností jasně vymezuje, které činnosti jsou již za hranicí zákona a které jsou následovány trestněprávní odpovědností. Klíčové pro zobecnění vymezení trestní odpovědnosti u korupce plynoucí z trestněprávního předpisu je pak zejména definování **obecného zájmu**. V případě, že se totiž pachatel dopustí jednání, které naplňuje objektivní stránku trestného činu, při tom však plní v soukromém zájmu, tak takové jednání není protiprávní (např. když jeden subjekt požaduje úplatek za to, že s jiným subjektem uzavře

---

<sup>89</sup>CHMELÍK, Jan, TOMICA, Zdeněk. *Korupce a úplatkářství*. Praha: Linde Praha, 2011, s. 151-153.

smlouvu na výměnu bytu, který má v osobním vlastnictví). Naopak v případě, pokud přijme úplatek úředník, který má na starosti bytový fond, aby zvýhodnil jednoho žadatele o obecní byt na úkor jiného, takové jednání je obstarávání veřejného zájmu a tudíž se dopouští trestného činu. Navíc je třeba mít na paměti, že mezi přijetím úplatku a obstaráváním veřejného zájmu musí být příčinná souvislost.<sup>90</sup> Zmíněné kritérium ovšem není spásné ve všech případech, neboť i při snaze posuzovat obecný zájem problém může nastat například u korupce ve zdravotnictví, kdy pokud lékař bude dostávat určité výhody od distributora léčiv za předepisování léku X namísto léku Y, když léky X a Y budou mít objektivně stejné účinné látky, nabízející se obhajoba pro zkorumpovaného lékaře může spočívat právě v tom, že jelikož léky X i Y jsou efektivně totožné, domnívá se, že lék X je subjektivně vhodnější a jeho předepisování není v rozporu s obecným zájmem. Otázka definování obecného zájmu, který v případě této korupce mohl eventuálně utrpět, tak proto není jednoznačná.

Jelikož tedy Korupce v TZ ani v TOPO definována není (pozn. na rozdíl od slovenské úpravy, kde je korupce definována jako samostatný trestný čin), kdy navíc korupční trestné činy nejsou seřazeny do jednoho dílu TZ, konkrétnější posouzení korupčního jednání v trestně právní rovině může plynout pouze z analýzy jednotlivých skutkových podstat korupčních trestných činů, kdy jen ta tak může pomoci pochopit, která jednání jsou natolik společensky škodlivá, že je třeba je považovat za korupci v širším smyslu. V současné době TZ upravuje korupci ve zvláštní části, zejména v hlavě X., 3. dílu, úplatkářské trestné činy (viz kapitola 4.1.). Kromě úplatkářství je v právním řádu zakotveno několik dalších skutkových podstat korupčních trestných činů (viz kapitola 4.2), které tak vymezují, a zároveň kriminalizují korupční chování. Pro usnadnění pochopení korupčního jednání jsem se proto rozhodla seřadit korupční trestné činy dle vlastní úvahy tak, aby pro společnost bylo lehce uchopitelné, co korupce jako taková je, a aby tak preventivní účel legislativy mohl dostát svých cílů – tedy prevence před trestnou činností.

## 4.1 Úplatkářství

Obecně objektem úplatkářských trestných činů je *zájem na řádném, nestranném a zákonném obstarávání věcí obecného zájmu, na ochraně čistoty veřejného života*. U trestného činu přijetí úplatku a podplácení je ale objektem díky rámcovému rozhodnutí Rady č. 2003/568/JVV o boji s korupcí v soukromém sektoru, i *zájem na ochraně podnikatelských*

---

<sup>90</sup>Tamtéž, s. 103-105

vztahů před korupcí.<sup>91</sup> U trestného činu nepřímého úplatkářství však nedochází k postihu korupčního jednání v souvislosti s podnikáním, ani veškerého korupčního jednání při obstarávání věcí obecného zájmu, ale kriminalizuje se pouze úplatná činnost působící *vylučně na výkon pravomoci úřední osoby, nestačí tedy působení pouze na osobu obstarávající věci obecného zájmu.*<sup>92</sup>

Zejména u úplatkářských trestných činů je důležité vymezení sousloví obstarávání věcí obecného zájmu, což je nutné chápat jako *činnost, která souvisí s plněním úkolů týkajících se věcí obecného zájmu.* Jde nejen o činnosti v rámci státní správy a státní moci, potažmo veřejné správy vůbec, ale rovněž o činnosti týkající se uspokojování zájmů osob v oblasti materiálních, sociálních, kulturních a jiných potřeb. Na řádném fungování těchto činností tak má zájem určitá skupina osob či celá společnost. Dle ustálené judikatury tak pod obstarávání věcí obecného zájmu lze zařadit například zpracování znaleckého posudku znalcem či činnost rozhodčích na ligových fotbalových zápasech.<sup>93</sup> Obstarávání věcí obecného zájmu v soukromém sektoru vymezuje § 334 odst. 3 TZ,<sup>94</sup> když z důvodu závazků plynoucích z členství v Evropské unii v oblasti boje s korupcí v soukromém sektoru (jeden z úkolů stanovený v rámci Společné akce o korupci v soukromém sektoru přijaté Radou EU na základě článku K.3 Smlouvy o Evropské unii) je definuje jako *zachovávání smluvně převzaté nebo právním předpisem uložené povinnosti*, kdy tato povinnost je vytvořena za účelem zabránění protiprávnímu poškozování (znevýhodňování) nebo bezdůvodnému zvýhodňování účastníků těchto závazkových vztahů mezi podnikateli týkajících se jejich podnikatelské činnosti (obchodních vztahů), nebo osob, které jejich jménem jednají.<sup>95</sup> Jde např. o povinnosti týkající se zákazu nekalosoutěžního jednání (§ 2972 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, dále OZ), kdy § 2976 OZ demonstrativně uvádí zakázané činnosti, jako je např. podplácení či porušení obchodního tajemství. Další „obchodní“ vztahy jsou upraveny i v dalších zákonech, např. v zákoně č. 277/2009 Sb., o pojišťovnictví, zákoně č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě a o změně souvisejících zákonů, zákoně č. 21/1992 Sb., o bankách, v zákoně ČNR č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, zákoně č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém

<sup>91</sup> ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. II, § 140-421. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 3160–3166.

<sup>92</sup> Tamtéž, s. 3171–3174.

<sup>93</sup> Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 11. dubna 2007, sp.zn. 8 Tdo 396/2007: *Jestliže je osobě nominované jako rozhodčí na ligové fotbalové zápasy slíben nebo předán úplatek proto, aby jako rozhodčí ovlivnila požadovaným způsobem výsledek utkání, jde o jednání naplňující znak „obstarání věci obecného zájmu“ ve smyslu trestného činu podplácení (nebo přijetí úplatku).*

<sup>94</sup> Za obstarávání věcí obecného zájmu se považuje též zachovávání povinnosti uložené právním předpisem nebo smluvně převzaté, jejímž účelem je zajistit, aby v **obchodních vztazích** nedocházelo k poškozování nebo bezdůvodnému zvýhodňování účastníků těchto vztahů nebo osob, které jejich jménem jednají.

<sup>95</sup> ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. II, § 140-421. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 3175–3177.

trhu, atd. Obecně však je třeba mít na paměti, že šíře smluvně převzatých povinností, jejichž účelem je zajistit, aby v obchodních vztazích nedocházelo k poškozování nebo bezdůvodnému zvýhodňování účastníků těchto vztahů, je velmi široká. Při posuzování trestnosti, zejména škodlivosti, je tak třeba vycházet z okolností konkrétního případu a vždy pečlivě zvažovat, zda je či není na místě trestní represe. Jelikož korupční jednání je postihováno i v souvislosti s podnikáním, je nutné chápat tuto činnost v souladu s jejím legálním vymezením v § 420 odst. 1 OZ, kde podnikání je definováno jako soustavná výdělečná činnost prováděná samostatně vlastním jménem na vlastní účet a odpovědnost živnostenským nebo obdobným způsobem za účelem generace zisku

Pachatelem trestného činu úplatkářství (přijetí úplatku, podplácení nebo nepřímého úplatkářství) může být fyzická i právnická osoba. Kvalifikovaná skutková podstata trestného činu přijetí úplatku v § 331 odst. 1,3 písm. b) TZ požaduje speciální subjekt, kdy tímto může být pouze úřední osoba. Naopak tomu je u kvalifikované skutkové podstaty trestného činu podplácení, kdy v § 332 odst. 1, 2 písm. b) TZ je vyžadována úřední osoba ne jako subjekt, ale jako předmět. Pokud však tato osoba úplatek přijme, ve stejný moment se stane subjektem trestného činu přijetí úplatku. Pokud se trestné jednání týká podnikání, subjektem bude podnikatel, ať už fyzická či právnická osoba. Pro ujasnění podotýkám, že dle § 421 OZ se považuje za podnikatele každá osoba, která je zapsaná v obchodním rejstříku, bez ohledu na to, zda provozuje podnikatelskou činnost, a také se má za to, že podnikatelem je osoba, která má k podnikání například živnostenské oprávnění.

Nezbytným předpokladem naplnění skutkových podstat úplatkářských trestných činů je existence úmyslu pachatele, který zaštiťuje korupční jednání. Zavinění musí zahrnovat všechny znaky skutkové podstaty, zejména skutečnost, že korupční jednání je činěno v souvislosti s obstaráváním obecného zájmu nebo v souvislosti s podnikáním, když přitom zavinění ve formě pouhé nedbalosti je nedostatečné (až na výjimky - § 332 odst. 1, 2, písm. b) TZ). Zejména úmysl pachatele trestného činu podplácení musí zahrnovat záměr, aby díky poskytnutí, nabídnutí či slíbení úplatku, osoba, která obstarává věci obecného zájmu (nebo v souvislosti s podnikáním), vyhověla při těchto činnostech požadavkům pachatele. Uplácející osoba může být ovšem také pouhým prostředníkem mezi osobou, která klade na osobu korumpovanou požadavky, jak má obstarávat věci obecného zájmu, nebo jak má jednat v souvislosti s podnikáním. U trestného činu nepřímého úplatkářství je pak nutné, aby úmysl zahrnoval i vůli působit na výkon pravomoci korumpované osoby.

#### 4.1.1 .Přijetí úplatku (§ 331 TZ)

Objektivní stránka trestného činu přijetí úplatku spočívá v přijetí pro sebe či jiného (nebo nechání si přislíbení) úplatku v souvislosti s obstaráváním věci obecného zájmu nebo v souvislosti s podnikáním. Trestní zákoník v rámci dosažení právní jistoty definuje pojem úplatek<sup>96</sup> jako jakoukoliv neoprávněnou výhodu spočívající v majetkovém obohacení nebo jiném zvýhodnění (např. protislužba, sponzorský dar, apod.), aniž by na ni měla jistá osoba nárok.<sup>97</sup> Úplatkem proto není např. spropitné, neboť to je poskytováno v souvislosti s provozováním služeb jako výraz spokojenosti. Zákon tím, že nestanoví žádnou hraniční hodnotu úplatku, a je nutné zvažovat konkrétní jednání v souvislosti s dalšími skutečnostmi, které definují společenskou škodlivost. Nápomocná k určení škodlivosti je jistě soudní praxe, když ustálenou judikaturou bylo např. určeno, že v oblasti veřejné správy nelze tolerovat žádné úplatky, ani minimální hodnoty. Kontroverzní případ pro posouzení korupce si lze ovšem jednoduše představit, např. pokud lékař dostane automobil za to, že dobře vykonal operaci. V takovém případě je nutné vzít v potaz i tu skutečnost, že obecně úplatek je činěn za jednání, které je v rozporu s řádným plněním pravomocí či povinností, a proto v tomto konkrétním případě nelze uzavřít, že automobil je úplatek, ale spíše společenská služba.

Co se týče příčinné souvislosti, ta je dána za podmínky, že přijatý nebo přislíbený úplatek se vztahuje k obstarávání věci obecného zájmu, resp. podnikání, osobou, která věci obecného zájmu sama obstarává nebo sama podniká (nebo spolupůsobí). Skutková podstata neklade podmínku, aby přijetí úplatku osobu, která úplatek přijala, skutečně ovlivnilo k jednání požadovanému korumpujícím. *Jestliže však úplatek nebo slib úplatku měl vliv na jednání pachatele, zvyšuje tato okolnost závažnost trestného činu.* Pokud tedy distributor léčiv prodávající lék X nabídne lékaři úplatek (zájezd, finanční prospěch, zaplacení výdajů na konferenci apod.), aby předepisoval lék X a lékař úplatek přijme, dopustí se tento lékař trestného činu přijetí úplatku i tehdy, pokud bude předepisovat nadále pouze lék tento lékař trestného činu přijetí úplatku i tehdy, pokud bude předepisovat nadále pouze lék Y. K naplnění objektivní stránky v případě přijetí úplatku (**§ 331 odst. 1 aliena 1 TZ**), je však nezbytné, aby určitá osoba skutečně získala úplatek (resp. si ho nechala slíbit) – k danému však může dojít i bez předchozí nabídky či domluvy, před obstaráním věci obecného zájmu, v jeho průběhu nebo dodatečně poté. Pokud si osoba nechá slíbit úplatek (**§ 331 odst. 1 aliena**

---

<sup>96</sup>**§ 334 odst. 1 TZ:** Úplatkem se rozumí neoprávněná výhoda spočívající v přímém majetkovém obohacení nebo jiném zvýhodnění, které se dostává nebo má dostat uplácené osobě nebo s jejím souhlasem jiné osobě, a na kterou není nárok.

<sup>97</sup>ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. II, § 140-421. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 3175–3177.

**2 TZ**), již tato činnost je dle TZ považována za dokonáný trestný čin, přestože jde fakticky o formu přípravy, a tak jednání korupčníků je trestné i tehdy, pokud nedojde ke splnění předmětného slibu. Trestní odpovědnost postihuje i jednání, kdy si pachatel (korumpovaný) sám sobě nechá slíbit úplatek. Dokonání tohoto jednání v trestní rovině je naplněno již samotnou žádostí (**§ 331 odst. 2 TZ**). Kvalifikované skutkové podstaty postihují taková jednání, kdy přitěžujícími okolnostmi je jak úmysl získání značného prospěchu (nejméně 500.000,- Kč) či dokonce velkého rozsahu (nejméně 5.000.000,- Kč) či spáchání činu úřední osobou, *kdy je však nezbytné, aby trestný čin přijetí úplatku byl spáchán v souvislosti s její pravomocí a odpovědností.*<sup>98</sup>

#### **4.1.2 Podplácení (§ 332 TZ)**

Trestní odpovědnost za podplácení nastupuje za situace, kdy korumpující, pachatel, poskytne, nabídne nebo slíbí úplatek v souvislosti s obstaráváním věcí obecného zájmu nebo v souvislosti s podnikáním. Úmysl pachatele trestného činu podplácení musí zahrnovat záměr, aby díky poskytnutí, nabídnutí či slíbení úplatku, osoba, která obstarává věci obecného zájmu (nebo podniká), vyhověla při plnění těchto činností požadavkům pachatele. Uplácející osoba může být ovšem také pouhým prostředníkem, kdy bude úplatek předán s tím, že uplatněný vliv bude směřovat od osoby, která jej pověřila předáním tohoto úplatku.

Mezi podplácením a činností obecného zájmu nebo činností související s podnikáním korumpované osoby musí existovat příčinná souvislost, kdy však na trestnosti jednání nic nemění skutečnost, že se např. nabídka úplatku setkala s odmítnutím, tedy aby došlo k reálnému dosažení protiprávního zvýhodnění pachatele (např. obchodní zástupce dodavatelské právnické osoby nabídne úplatek nákupčímu jiné právnické osoby, aby se tento zasadil o výhradní sjednání dodavatelsko-odběratelského vztahu mezi těmito dotčenými subjekty, např. při zakázce na koupi výpočetní techniky, ačkoliv závěrem nákupčí nečiní slíbeného jednání). Trestní odpovědnost tak postihuje jak jednání, kdy korumpující poskytne úplatek, tak rovněž jednání, které je nedokonané (předčasně dokonáný trestný čin), jako je nabídnutí úplatku či slib úplatku. Kvalifikované skutkové podstaty zahrnují určité přitěžující okolnosti, jako je existence úmyslu získání značného prospěchu (nejméně 500.000,- Kč), způsobení značné škody či jiného zvlášť závažného následku (např. způsobení konkurzu na majetek jiného podnikatele, ...) či spáchání činu vůči úřední osobě, kdy je však nezbytné, aby *pachatel věděl, že osobě, kterou podplácí, je svěřena pravomoc ve věci, v souvislosti se kterou*

---

<sup>98</sup>Tamtéž, s. 3160–3166.



*podplácí, nemusí ale vědět, že jde o úřední osobu, když postačí, že se zřetelem na okolnosti případu a svoje osobní poměry to vědět měl a mohl.*<sup>99</sup>

#### **4.1.3 Nepřímé úplatkářství (§ 333 TZ)**

Trestný čin nepřímého úplatkářství zahrnuje dvě skutkové podstaty. První (§ 333 odst. 1 TZ) postihuje objektivní stránku, která je dokonána již tím, že si pachatel nechá slíbit, žádá (*nebo navodí takovou situaci, že tím dá podplácejícímu konkludentně najevo, že chce úplatek – srov. R 16/1981*) nebo přijme úplatek za to, že bude svým vlivem působit na výkon pravomoci úřední osoby, aniž by skutečně ovlivňoval nebo prostřednictvím jiného působil na výkon pravomoci úřední osoby, přičemž samotná úřední osoba nemusí vůbec vědět o existenci úplatku. Pokud však opravdu dojde k intervenci na výkon pravomoci úřední osoby, je možné na takovou skutečnost pohlížet jako na okolnost zvyšující závažnost trestného činu ve smyslu § 39 odst. 1, 2 (srov. R 16/1988, s. 85 a 86, a R 16/1981).<sup>100</sup>

Druhá skutková podstata (§ 333 odst. 2 TZ) označuje za trestné takové jednání pachatele, kterým poskytne, nabídne nebo slíbí úplatek osobě (zprostředkovateli), *která ve věci, již se úplatek týká, není úřední osobou, a to proto, aby tato osoba působila na výkon pravomoci úřední osoby, nebo za to, že tak již učinila.*

## **4.2 Jednání, jehož příčinou mohla být korupce**

Výše uvedená podkapitola 4.1 definuje úplatkářské trestné činy, které jsou logicky zařaditelné pod korupci. Tyto ovšem nejsou jediné, jejichž skutkové podstaty vykazují znaky korupce, a protože - pokud opětovně odkáží na skutečnost, že neexistuje jednotná definice korupce - klíčové pro účinný boj proti korupci je vymezení co nejbohatších variant jednání, které mohou vykazovat znaky korupce, je nezbytné se v této práci zabývat právě vytipováním těch trestních činů, které, nad rámec úplatkářství, mohou korupci představovat. Ovšem při těchto úvahách, za současného posuzování základních premis definujících korupci, můžeme za určitých okolností označit za korupční širokou škálu trestných činů. Korupce jako taková může být totiž právě důvodem, proč určité subjekty porušují svým jednáním zákonné povinnosti. Pro posouzení, zda jde o korupční trestné činy, je nutné v každém případě zkoumat, zda osoba, která porušila zákon a nejednala ve veřejném zájmu, jednala ve prospěch zájmu soukromého a získala tím tak ona nebo někdo jiný např. neoprávněnou výhodu, peníze,

---

<sup>99</sup>ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. II, § 140-421. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 3167–3170.

<sup>100</sup>Tamtéž, s. 3171–3174

pozici či moc. V následujících odstavcích tak chci, pro získání komplexního preventivního nástroje na poli boje proti korupci, uvést, které trestné činy, při splnění uvedených podmínek, lze řadit mezi korupční trestné činy.

#### **4.2.1 Trestné činy úředních osob (§ 329, 330 TZ)**

Za situace, kdy pachatelem korupčního trestného činu je úřední osoba, je nutné pečlivě zkoumat, zda nedošlo k souběhu některé skutkové podstaty trestného čin úředních osob a jiných trestných činů korupčních, převážně úplatkářských. Pokud totiž dojde ke zkorumpování úředníka, je tak činěno zejména z toho důvodu, aby on zneužil své moci a dosáhl tak požadavku korumpujícího, a tím mu tak poskytl neoprávněnou výhodu.

Mezi tuto skupinu lze jistě zařadit trestný čin zneužití pravomoci úřední osoby, jehož postih je nezbytný v rámci fungování demokratické společnosti a plnění cílů právního státu. Nebezpečí tohoto trestného činu tkví zejména v tom, že zkorumpovaný úředník je nástrojem pro plnění cílů, které mohou mít dalekosáhlé důsledky způsobilé zaútočit na další objekty, které je nutné chránit (ochrana života, zdraví, vlastnictví, svobody, ...). Z tohoto důvodu je stanovena i samotná trestnost přípravy zvlášť závažného zločinu dle § 329 odst. 2 nebo odst. 3 TZ. Konkrétním příkladem korupce tak může být například přiznání dotace a sepsání smlouvy o poskytnutí dotace, aniž by příjemce dotace splnil podmínky získání dotace. V takovém případě se tak korumpující může dopustit trestného činu dotačního podvodu a osoba zkorumpovaná trestného činu zneužití pravomoci úřední osoby. **Objektem** těchto trestných činů je tak zejména zájem na řádném výkonu státní moci, na řádném výkonu pravomoci úředních osob v souladu s právním řádem, a na ochraně práv a povinností všech osob.

**Objektivní stránka trestného činu zneužití pravomoci úřední osoby (§ 329 TZ)** spočívá v takovém jednání, při kterém se pachatel dopustí, v úmyslu způsobit jinému škodu nebo jinou závažnou újmu anebo opatřit sobě nebo jinému neoprávněných prospěch, zneužití pravomoci, a to jednou ze tří forem jednání, kdy toho buď docílí výkonem své pravomoci způsobem odporujícím jinému právnímu předpisu,<sup>101</sup> nebo překročením své pravomoci (např.

---

<sup>101</sup>Rozhodnutí Nejvyššího soudu Slovenské socialistické republiky ze dne 20.6.1980, sp.zn. 6 Tz 28/80 (R 15/1981 tr.): *Pokud pachatel trestného činu podplacení podle § 332 TrZ poskytne, nabídne nebo slíbí úřední osobě v souvislosti s obstaráváním věci obecného zájmu jen proto, aby úřední osoba konala v rámci svých povinností a oprávnění, nedopouští se současně návodu na trestný čin zneužití pravomoci úřední osoby podle § 24 odst. 1 písm. b), § 329 TrZ. Návodu k tomuto trestnému činu se dopouští, pokud poskytne, nabídne nebo slíbí úplatek úřední osobě za to, aby úřední osoba s úmyslem způsobit jinému škodu nebo zajistit sobě nebo jinému neoprávněný prospěch zneužila svoji pravomoc některým ze způsobů uvedených v § 329 odst. 1 písm. a) až c) TrZ a úřední osoba se o to alespoň pokusí.*

pachatel vykoná činnosti, která patří do pravomoci jiné úřední osobě, nebo jedná bez zvláštního zmocnění, pokud je třeba),<sup>102</sup> nebo nesplněním, opomenutím, povinnosti vyplývající z jeho pravomoci. Kvalifikovaná skutková podstata postihuje taková jednání, kdy přitěžujícími okolnostmi jsou jak získání značného prospěchu anebo prospěch velkého rozsahu, způsobení značné škody nebo škody velkého rozsahu, tak pokud se dopustí nezákonného jednání z diskriminačních důvodů (pro rasu, příslušnost k etnické skupině, národnosti, politickému přesvědčení, vyznání...) nebo pokud svým jednáním způsobí vážnou poruchu v činnosti orgánu státní správy, územní samosprávy nebo soudu, či jiného orgánu veřejné moci, nebo poruchu v činnosti právnické nebo fyzické osoby, která je podnikatelem, a nebo také, pokud se dopustí takového jednání zneužívaje bezbrannosti, závislosti, tísně, rozumové slabosti nebo zkušenosti jiného.

**Objektivní stránka** u trestného činu **maření úkolu úřední osoby z nedbalosti (§ 330 TZ)** spočívá ve zmaření či ztížení důležitého úkolu úřední osobou, který měla ve své pravomoci, a mohla tak rozhodovat o právech a povinnostech osob. V souladu se zásadou subsidiarity trestní represe jsou postihovány pouze závažné případy porušení povinností, kdy např. úřední osoba znemožní či znesnadní splnění důležitého úkolu. Klíčové posouzení významu u konkrétní kauzy je nutné zkoumat z pohledu orgánu, do jehož pravomoci úkol patří a ve kterém je úřední osoba činná. Kvalifikovaná skutková podstata pak postihuje takové jednání, kdy úřední osoba způsobí vážnou poruchu v činnosti orgánu státní správy, územní samosprávy, soudu, jiného orgánu veřejné moci nebo v činnosti právnické osoby, nebo pokud způsobí značnou škodu či škodu velkého rozsahu, anebo zajistí jinému značný prospěch nebo prospěch velkého rozsahu.<sup>103</sup>

Charakteristickým rysem těchto trestných činů je povaha pachatele, který je vždy speciálním **subjektem** – úřední osobou, přičemž jím může být fyzická i právnická osoba. **Subjektivní stránka** u trestného činu **zneužití pravomoci úřední osoby** vyžaduje, aby jednání bylo kryto úmyslem pachatele, přičemž pachatel musí jednat v úmyslu způsobit jinému škodu, materiální či imateriální (samotná škoda přitom nemusí vzniknout, postačí, aby existovala pohnutka pachatele škodu způsobit) nebo v úmyslu opatřit sobě nebo jinému neoprávněný prospěch, *kdy tímto je jakékoliv zvýhodnění materiální nebo imateriální, na které by pachatel nebo jiná osoba neměl právo (např. při přidělení bytu, při přijetí na*

---

<sup>102</sup>srov. Výtah ze zprávy trestního a vojenského kolegia Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 27. 11. 1979, s. 110 a 111 (č. 19/1981 tr.).

<sup>103</sup>ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. II, § 140–421. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 3155–3159.

*vysokou školu, nestíhání pachatele trestného činu apod.*)<sup>104</sup> Naopak trestný čin dle § 330 TZ již předpokládá nedbalostí formu zavinění, kdy účelem je preventivní opatření, jehož cílem je existence řádného fungování věcí veřejných.

#### 4.2.2 Neoprávněné nakládání s osobními údaji (§ 180)

Mezi trestné činy, jejichž pachatelem může být zkorumpovaná osoba, můžeme zařadit i trestný čin neoprávněného nakládání s osobními údaji. Neoprávněnou výhodou pak je právě získání osobního údaje, za jehož účelem právě korumpující osoba jednala. **Objektem** je zejména právo na ochranu před neoprávněným zveřejňováním a zneužíváním osobních údajů, ale rovněž také zájem na ochranu dalších práv a oprávněných zájmů, které zpřístupněním těchto údajů mohou být poškozeny.

**Objektivní stránku** lze naplnit dvojím způsobem, kdy § 180 TZ obsahuje dvě samostatné skutkové podstaty. Ustanovení § 180 odst. 1 TZ vymezuje skutkovou podstatu, která chrání před neoprávněným nakládáním s osobními údaji, které byly získané při výkonu veřejné moci.<sup>105</sup> Ustanovení § 180 odst. 2 TZ vymezuje dále skutkovou podstatu, která postihuje takové jednání, kterým dojde k porušení státem uložené nebo uznané povinnosti mlčenlivosti<sup>106</sup> tím, že pachatel neoprávněně naloží s osobními údaji, které byly získány v souvislosti s výkonem veřejné moci. Dále je k naplnění skutkových podstat třeba, aby došlo ke způsobení vážné újmy na právech nebo oprávněných zájmech osoby, jíž se tyto údaje týkají. Kvalifikované skutkové podstaty dle § 180 odst. 3 a 4 TZ považují za přitěžující takové okolnosti, při kterých je tento trestný čin spáchán členem organizované skupiny, veřejnými prostředky (tiskem, filmem, rozhlasem, TV, veřejnou počítačovou sítí nebo jiným obdobným způsobem), nebo pokud trestným činem došlo k způsobení značné škody, či škody velkého rozsahu, či pokud se pachatel dopustil takového jednání v úmyslu získat pro sebe nebo pro jiného značný prospěch nebo prospěch velkého rozsahu.

K naplnění **subjektivní stránky** postačí, u obou základních skutkových podstat, zavinění ve formě nedbalosti, což jen zdůrazňuje výši nebezpečnosti úniku citlivých informací. **Subjektem** tohoto trestného činu může být jakákoliv fyzická osoba nebo

---

<sup>104</sup>Tamtéž, s. 3171–3174.

<sup>105</sup>Pozn.: Zveřejněním, sdělením, zpřístupněním, zpracováním, přisvojením osobních údajů, které byly o jiném shromážděné v souvislosti s výkonem veřejné moci a způsobí tím vážnou újmu na právech nebo oprávněných zájmech osoby, jíž se osobní údaje týkají.

<sup>106</sup>§ 124 TZ: Za státem uloženou nebo přiznanou povinnost mlčenlivosti se považuje mlčenlivost, která je uložena nebo uznána jiným právním předpisem. Za státem uznanou povinnost mlčenlivosti se podle trestního zákona nepovažuje taková povinnost, jejíž rozsah není vymezen jiným právním předpisem, ale vyplývá z právního úkonu učiněného na základě jiného právního předpisu.

i právnická osoba. Z povahy jednání je zřejmé, že často bude pachatelem právě úřední osoba, která v rámci svého povolání, zaměstnání nebo funkce přichází do styku s osobními údaji. Trestného činu se však může dopustit i osoba jiná, která náhodou získala přístup k těmto údajům (např. omylem zaslány na PC, nalezeny v zapomenuté tašce...) nebo se s nimi seznámila záměrně (např. tzv. hackerstvím).<sup>107</sup> Korumpující může být v tomto případě osoba zvenčí, která se chce dostat k určitým informacím, a za tímto účelem poskytne úplatek právě osobě, která má k těmto osobám přístup (tj. osoba zkorumpovaná).

#### 4.2.3 Odběr tkáně, orgánu a provedení transplantace za úplatu (§ 166)

Jak již bylo řečeno, i ve zdravotnictví může docházet ke korupci. V praxi se může jednat např. o situaci, kdy poskytovatel zdravotní péče přijme úplatek za přednostní provedení transplantace anebo o situaci, kdy nabídne odběr tkáně za úplatu převyšující účelně, hospodárně a prokazatelně vynaložené výdaje spojené s jejím darováním. **Objektem** je zájem na nekomerčním provádění odběrů tkání nebo orgánů, ať už z těla živého či mrtvého člověka, a provádění transplantací, jakož i zájem na rovném přístupu k transplantacím.

**Objektivní stránka** zahrnuje dvě základní skutkové podstaty, první postihuje jednání aktivní úplatkářství, a to buď za odběr tkáně, nebo orgánu z těla, anebo za provedení transplantace (§ 166 odst. 1 TZ). Druhá zase postihuje pasivní úplatkářství, a to buď v souvislosti s odběrem tkáně či orgánu, anebo v souvislosti s provedením transplantace (§ 166 odst. 2 TZ). V obou případech je úplatná trestná tehdy, kdy je v rozporu s *jiným právním předpisem* – zejm. zákonem č. 285/2002 Sb., o darování, odběrech a transplantacích tkání a orgánů a zákonem č. 296/2008 Sb., o zajištění jakosti a bezpečnosti lidských tkání a buněk určených k použití u člověka. Kvalifikované skutkové podstaty dle § 166 odst. 3 a 4 TZ považují za přitěžující takové okolnosti, při kterých je tento trestný čin spáchán členem organizované skupiny, dojde-li v souvislosti s ním k těžké újmě na zdraví, nebo je-li spáchán vůči dítěti, anebo pokud jej pachatel spáchá ve spojení s organizovanou skupinou působící ve více státech, spáchá vůči dítěti mladšímu patnácti let anebo dojde-li v souvislosti s takovým činem ke smrti.

K naplnění **subjektivní stránky** je vyžadované úmyslné zavinění. **Subjektem** tohoto trestného činu může být jakákoliv fyzická osoba nebo i právnická osoba, často poskytovatel

---

<sup>107</sup>ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. II, § 140–421. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 1791–1799.

zdravotních služeb. Zároveň uplácející nemusí být jen osoba čekající na transplantaci, ale může to být kdokoliv jiný (např. osoba blízká).<sup>108</sup>

### 4.3 Klientelismus, zneužívání veřejného majetku, střet zájmů

Jak bylo výše vysvětleno, korupce úzce souvisí s klientelismem a střetem zájmů. Klientelismus *představuje permanentně se rozšiřující systém více či méně skrytých vazeb a kontaktů především mezi světem politiky a byznysu. Jde mu o maximalizaci zisku ve formě co největší koncentrace moci a bohatství. Přitom klientelistické strany sehrávají úlohu převodových pák, které jsou strategicky umístěné v mocenském prostoru tak, že svým vlivem garantují úspěšnou realizaci celé škály transakcí, služeb a protislužeb.*<sup>109</sup> Existence těchto skrytých vazeb může narušovat řádné fungování a výkon státní moci, kdy například místa vrcholových představitelů státu mohou být obsazována nejen s ohledem na profesní schopnosti uchazečů. Je tak nutné, aby stát vymezil takové skutkové podstaty trestných činů, představující nejzávažnější formy střetu zájmů (s ohledem na veřejný zájem a vysokou škodlivost), které tato jednání budou kriminalizovat, a aby tak zakotvil preventivní nástroje, které zamezí vzniku těchto škodlivých vazeb.

Střet zájmů neznamena automaticky nezákonné jednání, ale v případě, kdy jednání, resp. opomenutí, veřejného funkcionáře ohrožuje důvěru v jeho nestrannost, přičemž tento funkcionář svého postavení zneužívá k získání neoprávněného prospěchu pro sebe nebo jinou osobu, může dojít při střetu zájmů k takovému jednání, které znaky protiprávnosti bude naplňovat.<sup>110</sup> Jelikož je těžké prokázat a eliminovat přímo takové korupční jednání, je dobře, že ČR zakotvuje alespoň trestnost určitých projevů škodlivého střetu zájmů a škodlivého klientelismu, kterým se budu věnovat v následujících podkapitolách.

#### 4.3.1 Porušení povinnosti při správě cizího majetku (§ 220 TZ)

**Objektem** tohoto trestného činu je ochrana majetkových práv a vztahu důvěry mezi osobou, které majetek patří a tím, kdo jej má opatrovat. Ve smyslu korupce je objektem zejména ochrana majetku státu a ochrana řádného spravování věcí veřejných.

<sup>108</sup>ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. II, § 140-421. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 1672-1678.

<sup>109</sup>KLÍMA, Michal. *Podnikatelé na politickém trhu* [online], IN: DĚDEK, Vojtěch. *Co je to korupce a klientelismus?* [online]. frankbold.org, 8. ledna 2017 [cit. 15. února 2017]. Dostupné na <<http://frankbold.org/poradna/kategorie/korupce-jednani-uredniku/rada/klientelisticky-nebo-pravni-stat-korupce-klientelism>>.

<sup>110</sup>**Již neplatný zákon č. 238/1992 Sb., o střetu zájmů, ve svém § 1 odst. 2 definoval:** *Střetem veřejného zájmu se zájmem osobním se rozumí takové jednání, popřípadě opomenutí veřejného funkcionáře, které ohrožuje důvěru v jeho nestrannost nebo při němž veřejný funkcionář zneužívá svého postavení k získání neoprávněného prospěchu pro sebe nebo jinou fyzickou či právnickou osobu.*

**Objektivní stránka** je naplněna, pokud pachatel poruší zákonnou či smluvně převzatou povinnost opatrovat nebo spravovat cizí majetek, a tím jinému způsobí škodu nikoli malou. Kvalifikovaná skutková podstata pak postihuje jednání, kterým dojde ke vzniku značné škody či škody velkého rozsahu, nebo spáchá-li tento čin osoba, která má zvlášť uloženou povinnost hájit zájmy poškozeného. Může jít například o případ, kdy osoba, která opatruje určité obchodní tajemství, si zažádá o finanční obnos za tím účelem, že v takovém případě umožní třetí osobě zhlédnout obsah obchodního tajemství, kdy následně tato třetí osoba využitím obchodního tajemství znehodnotí původní obchodní tajemství a s tím související hodnotu obchodní společnosti, které je právě předmětné obchodní tajemství.

Naplnění **subjektivní stránky** základní skutkové podstaty nastává, pokud je jednání kryto zaviněním ve formě úmyslu. Zavinění však musí zahrnovat i vědomí o tom, že se pachatel dopustil porušení povinností při správě veřejného majetku za účelem osobního zisku či prospěchu jiné blízké osoby (např. prodá státní pozemek za nižší než tržní cenu). Může tak jít o porušení povinností např. zkorumpovaným zaměstnancem správce daně, který dle zákona č. 280/2009 Sb., daňového řádu, má povinnost vykonávat správu majetku státu (či jiných oprávněných subjektů) skrze opatření v souvislosti se správou daní, poplatků, odvodů a záloh na tyto příjmy, zaměstnancem, kterému je svěřeno hospodaření s majetkem státu, kraje či obce, a to ve vztahu k majetku jeho zaměstnavatele, kterým je stát či krajská nebo obecní samospráva, či osobou oprávněnou činit právní úkony jménem státu při hospodaření s majetkem státu podle zákona č. 219/2000 Sb., o majetku ČR a jejím vystupování v právních vztazích.<sup>111</sup>

**Subjektem** tohoto trestného činu může být ten, komu je svěřen cizí majetek a je nositelem zákonem uložené nebo smluvně převzaté povinnosti jej opatrovat nebo spravovat; zároveň jim může být jakákoliv fyzická osoba nebo i právnická osoba. Na rozdíl od trestného činu zneužití pravomoci úřední osoby se ho však může dopustit nejen úřední osoba, kdy právě tato odlišnost je rozlišujícím kritériem. Proto je tedy možné, že pokud například starosta v určité záležitosti nejednal jako úřední osoba a neplnil úkoly státu nebo společnosti, mohl podobným jednáním naplnit skutkovou podstatu trestného činu porušení povinností při správě cizího majetku – např. za určitou majetkovou výhodu zajistí převod majetku na určitou osobu, ačkoliv k tomu ani jako starosta nemá pravomoc. Na místě je vhodné upozornit, že je umožněn i jednočinný souběh tohoto trestného činu s trestným činem zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 TZ a to za situace, kdy *pachatel poruší svou povinnost opatrovat*

---

<sup>111</sup>ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. II, § 140-421. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 2182–2201.

nebo spravovat cizí majetek tím, že zároveň jedná jako úřední osoba ve smyslu § 127 TZ<sup>112</sup> a vykonává svou pravomoc způsobem odporujícím zákonu, překročí svou pravomoc nebo nesplní povinnost vyplývající z jeho pravomoci.<sup>113</sup>

#### 4.3.2 Zneužití informace a postavení v obchodním styku (§ 255 TZ)

Trestným činem, který může souviset s problematikou střetu zájmů, může být i trestný čin dle § 255 odst. 1 TZ Zneužití informace a postavení v obchodním styku. Pokud totiž osoba v rámci výkonu veřejné funkce využije informace, ke kterým by se jinak nedostala, za účelem obchodní strategie, může naplnit skutkovou podstatu tohoto trestného činu. Chráněným **objektem** je převážně zájem na rovných podmínkách hospodářské soutěže.

**Objektivní stránka** zachycuje jednání, kterým osoba *neoprávněně užije informaci dosud nikoli veřejně přístupnou, kterou získala při výkonu svého zaměstnání, povolání, postavení nebo své funkce a jejíž zveřejnění podstatně ovlivňuje rozhodování v obchodním styku, a uskuteční nebo dá podnět k uskutečnění smlouvy nebo operace na regulovaném trhu s investičními nástroji nebo na organizovaném trhu se zbožím*, přičemž tak jedná v úmyslu opatřit sobě nebo jinému výhodu nebo prospěch. Například pokud zaměstnanec společnosti Y sdělí společnosti X plánovanou strategii o rozvoji společnosti Y, např. o nákupu cenných papírů, kdy na základě této zprávy společnost X předstihne společnost Y s plánovaným postupem tak, že společnost Y již svůj plánovaný krok nemůže uskutečnit, a za tuto informaci zaměstnanec společnosti Y obdrží od společnosti X majetkový prospěch. Kvalifikované skutkové podstaty dle § 255 odst. 3 a odst. 4 TZ postihují jednání, při kterých pachatel získá pro sebe nebo pro jiného značný prospěch, anebo prospěch velkého rozsahu.

**Subjektem** může být fyzická či právnická osoba, jež má z titulu svého zaměstnání, funkce či postavení přístup k takovým informacím – do té doby nikoli veřejně přístupným. Takovou osobou může být i tzv. úřední osoba podle § 2 zákona č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů,<sup>114</sup> který dle § 3 odst. 2 písm. a) téhož zákona nesmí ohrozit veřejný zájem tím, že využije svého postavení, pravomoci nebo informací získaných při výkonu své funkce k získání majetkového nebo jiného prospěchu nebo výhody pro sebe nebo jinou osobu. **Subjektivní stránka** základní skutkové podstaty vyžaduje úmyslné zavinění, kdy úmysl musí přesáhnout objektivní stránku tak, aby zahrnoval i znak opatřit sobě nebo jinému výhodu či prospěch.

---

<sup>112</sup>Příloha č. 3

<sup>113</sup>ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. II, § 140-421. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 2182–2201.

<sup>114</sup>Příloha č. 3



## 4.4 Korupce v soudnictví

### 4.4.1 Zasahování do nezávislosti soudu (§ 335 TZ)

Soudnictví má ze své podstaty představovat záruku nestrannosti a spravedlnosti. Přesto však nástrojem určitých osob k získání „spravedlnosti“ může být uplácení soudců a zasahování tak do nezávislosti soudu.<sup>115</sup> Důkazem, že ke korupci v této oblasti dochází, je například rozsudek vynesený nad soudcem Ondřejem Havlínem nebo prozatím nepravomocný rozsudek nad soudcem Jiřím Berkou. **Objektem** je především zájem na ochraně a nezávislosti soudů a soudců a zájem na ochranně řádného výkonu soudnictví.

**Objektivní stránku** pachatel naplní tehdy, pokud působí jak na soudce, tak na přísedící, justiční čekatele, vyšší soudní úředníky a soudní tajemníky (pokud plní úkoly na ně přenesené dle rozvrhu práce), aby porušili své povinnosti v řízení před soudem. O korupci půjde, bude-li pachatel ovlivňovat činnost výše jmenovaných formou nabízení výhod. Zkorumpovaný soudce tak může na žádost korumpujícího např. neobeslat k předvolání účastníky jednání, rozhodnout v rozporu se zákonem, uskutečňovat tajné schůzky s korumpujícími za účelem udílení rad v postupu ve věci apod. Pokud bude korumpující navíc jednat v úmyslu opatřit sobě nebo jinému značný prospěch (či prospěch velkého rozsahu), nebo způsobit značnou škodu (či škodu velkého rozsahu), nebo jiného vážně poškodit v zaměstnání, narušit jeho rodinné vztahy nebo způsobit mu jinou vážnou újmu, půjde o škodlivější následek a naplní tak kvalifikovanou skutkovou podstatu dle § 335 odst. 2 a odst. 3TZ.

**Subjektem** může být fyzická i právnická osoba. **Subjektivní stránka** vyžaduje zavinění ve formě úmyslu, kdy ten musí směřovat k porušení povinností soudce (či jiné osoby uvedené v § 335 odst. 1 TZ), kdy mezi hlavní povinnosti lze řadit *vázanost zákonem a mezinárodní smlouvou, povinnost vykládat právní předpisy podle svého nejlepšího vědomí a svědomí a rozhodovat nestranně, spravedlivě a bez průtahů a pouze na základě skutečností zjištěných v souladu se zákonem*. Pokud by někdo působil např. na soudce tak, aby plnil řádně své povinnosti, o trestný čin dle § 335 TZ nepůjde.<sup>116</sup>

### 4.4.2 Křivá výpověď a nepravdivý znalecký posudek (§ 346)

Neoprávněnou výhodou ve smyslu korupce může být jak křivá výpověď, tak i nesprávný znalecký posudek. Korumpující osoba může nabídnout úplatek právě s cílem

<sup>115</sup>IMAMOV M.M., SEBEMNIKHINA, N.B. Systematic corruption threats of the national priority projects implementation in Russia. *Academy of Marketing Studies Journal*, 2016, roč. 20, č. 1, s. 56-62.

<sup>116</sup>ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. II, § 140-421. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 3178-3181.

opatření „vhodných“ důkazních prostředků. Právě znalecký posudek je přitom jedním z podstatných důkazních prostředků ceněný pro (v zásadě) objektivní výpovědní hodnotu, kdy takové jednání musí být nepochybně přísně trestáno. **Objektem** trestného činu dle § 346 TZ je zájem na řádném výkonu znalecké činnosti a zájem na správném zjištění skutkového stavu, který je nezbytným předpokladem řádného výkonu soudnictví a dalších řízení, ve kterých se rozhoduje o právech a povinnostech osob.

**Objektivní stránka** základní skutkové podstaty dle § 346 odst. 1 TZ (ve vztahu ke korupci) postihuje podání nepravdivého, hrubě zkresleného nebo neúplného znaleckého posudku zkorumpovaným znalcem, jako výsledek korupčního jednání korupčníka, který tak získá neoprávněnou výhodu ve formě nepravdivého důkazního prostředku. Může jít i o případ pacienta, který s bonboniérou přijde za lékařem, aby mu do znaleckého posudku napsal, že kvůli určitému úrazu byl omezen v běžném životě namísto 5 dnů, dnů 7. Pokud tento zkorumpovaný lékař vědomě uvede špatný údaj, naplňuje svým jednáním objektivní stránku trestného činu, která navíc bude mít dalekosáhlé následky týkající se např. trestní odpovědnosti osoby, která zranění korumpujícího pacienta způsobila.

Podobně § 346 odst. 2 TZ, definující druhou základní skutkovou podstatou, kriminalizuje jednání zkorumpovaného znalce, který před soudem či jiným orgánem uvede nepravdu o okolnosti, která má podstatný význam pro předmětné rozhodnutí nebo pro zjištění, nebo takovou okolnost zamlčí. Kvalifikovaná skutková podstata uvedená v § 346 odst. 3 TZ postihuje dále jednání, jehož následkem byl vznik značné škody, nebo které bylo spácháno v úmyslu jiného vážně poškodit v zaměstnání, narušit jeho rodinné vztahy nebo způsobit mu jinou vážnou újmu.

**Pachatelem** z logiky věci může být pouze osoba znalce či svědka. Jelikož trestný čin může být i přičitatelný právnické osobě, subjektem může být i tato. U základních skutkových podstat **subjektivní stránka** vyžaduje úmyslné zavinění, přičemž úmysl musí zahrnovat i vědomí, že předmětná, např. zatajovaná, okolnost má podstatný význam pro rozhodnutí nebo pro zjištění skutkového stavu.

#### **4.5 Ochrana hospodářské soutěže, trestné činy proti závazným pravidlům tržní ekonomiky a oběhu zboží ve styku s cizinou**

Výčet korupčních trestných činů výše uvedených nekončí. TZ si dále klade za cíl ochranu řádného výkonu veřejných záležitostí, čistoty veřejného života a ochranu podnikatelských vztahů před korupcí. Ačkoliv níže uvedené trestné činy nepostihují přímo

korupci, lze dovést, že definují oblasti se zvýšenou korupční příležitostí, a jsou tedy opatřením zajišťujícím ochranu řádného, nestranného a zákonného obstarávání věcí obecného zájmu. Objektivní stránky těchto trestných činů, zakotvených v hlavě V, dílu 3 zvláštní části TZ, tak postihují jednání, která narušují řádný výkon veřejných záležitostí, úzce spojená s rizikem korupce, a je proto nezbytné je do výčtu v této práci zahrnout.

#### 4.5.1 Pletichy (§ 256, 257, 258 TZ)

Za korupční jednání lze rovněž označit tzv. pletichy,<sup>117</sup> jednání, které je postihováno v různých skutkových podstatách trestných činů v TZ. Ty umožňují stíhat jednání, které narušuje řádný a zákonný proces veřejných zakázek, veřejných soutěží a dražeb. Pletichářské jednání směřuje k zisku neoprávněného – vyššího než zcela nepatrného prospěchu, výhody, která může být jak majetková, tak i nemajetková (např. protislužba).

Jelikož v rozvinutém tržním hospodářství je běžné vypisovat na tzv. velké zakázky nebo významné obchodní smlouvy veřejnou soutěž či veřejnou zakázku, kdy je také běžné pořádat veřejné dražby při prodeji majetku nebo i jednotlivých věcí, je nutné trvat na řádném dodržování zákonných podmínek tak, aby byl chráněn **objekt – zájem** na dodržování stanoveného postupu za rovných podmínek pro všechny účastníky.

**Objektivní stránka** pletichářských trestných činů je různorodá. Trestnými činy dle § 257 TZ (**pletichy při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži**) a dle § 258 TZ (**pletichy při veřejné dražbě**) je postihováno jednání pachatelů, kteří v souvislosti se zadáváním veřejné zakázky, veřejné soutěže nebo veřejné dražby, konají pletichy spočívající např. v přiměnění jiného, aby se zdržel účasti poskytnutím, nabídnutím či slíbením úplatku; nebo naopak v žádosti o majetkový prospěch za neúčast ve veřejné zakázce, veřejné soutěži nebo veřejné dražbě. Trestní normy postihují podvodné jednání, které ovlivňuje hospodárné nakládání s majetkem státu a rovnost účastníků, za účelem uvedení kompetentních rozhodujících osob či orgánů v omyl. Jde o různé formy jednání spočívajícího v nezákonném ovlivňování rozhodujících osob, kterými pachatel předstírá neexistující skutečnosti anebo skutečnosti zkresluje.

Co se týče trestného činu **sjednání výhody při zadání veřejné zakázky**, jednání podle § 256 odst. 1 TZ spočívá ve sjednání přednosti nebo výhodnějších podmínek některému

---

<sup>117</sup>Rozhodnutí Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 21.10.1996, sp. zn. 11 To 407/96 (R 24/1998 tr.): *Jde o jednání, kterým pachatel předstírá neexistující skutečnosti anebo skutečnost zkresluje. Za pletichy lze dále považovat různé formy nezákonného ovlivňování rozhodujících orgánů, které mohou spočívat v padělání lékařských zpráv a potvrzení či jiných podkladů, předstírání choroby nebo úrazu, podplácení apod.*

dodavateli, soutěžiteli nebo účastníku dražby na úkor jiných soutěžitelů, za účelem způsobení škody nebo opatření sobě nebo jinému prospěch. Toto přednostní zacházení a poskytnutí výhody musí být však uskutečněno s časovým předstihem, kdy např. určitým osobám je předem sdělen termín zahájení zadávacího řízení, kdy ony jsou pak schopni se lépe připravit, mají více času na zpracování svých nabídek apod. V takovémto případě je pak možné, že tato časová výhoda je pak znásobena pozdním oznámením zahájení zadávacího řízení, veřejné soutěže nebo veřejné dražby. Výhodnější podmínky mohou ale spočívat i například v sdělení určitých bližších podmínek, které nejsou veřejně přístupné, kdy například dodavatel se dozví o obsahu zadávacího řízení dříve, než ostatní dodavatelé, a proto se může dříve a lépe připravit na podání nabídky v rámci veřejné zakázky. Může jít rovněž také o případ, kdy obchodní zástupce společnosti X v rámci soutěžené veřejné zakázky v hodnotě 20 mil. na dodání informačního softwaru na nejmenované zařízení přislíbí členů hodnotící komise veřejné zakázky zvýhodněný rekreační zájezd do JAR, pokud zajistí to, aby právě společnost X ve veřejné zakázce uspěla. Se společností je následně uzavřena smlouva o dodávce softwaru.

Také u této skutkové podstaty trestného činu podle § 256 odst. 1 TZ je u **subjektivní stránky** ve smyslu § 13 odst. 2 TZ požadován úmysl, kdy ten musí rovněž zahrnovat úmysl způsobit jinému škodu nebo opatřit sobě nebo jinému prospěch (tzv. druhý úmysl), přičemž minimální výše škody není stanovena, ale má význam při stanovení škodlivosti trestného činu ve smyslu § 39 odst. 1 a 2 TZ pro stanovení druhu a výměry trestu. *K způsobení škody ani k opatření prospěchu tedy nemusí dojít.*<sup>118</sup>

**Pachatelem** může být kterákoli fyzická nebo právnická osoba. Nevyžaduje se speciální ani konkrétní subjekt. Zpravidla však pachatelem bude osoba, která má určité povinnosti v zadávacím řízení týkajícím se veřejné zakázky nebo při organizování veřejné soutěže nebo veřejné dražby, ale není vyloučeno, aby to byl kdokoli jiný i mimo osoby podílející se na procesu zadávání veřejné zakázky, organizování veřejné soutěže nebo veřejné dražby.

#### **4.5.2 Porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže (§ 248 TZ)**

Mezi korupční trestné činy je na místě zařadit i trestný čin dle § 248 TZ, zejména dle § 248 odst. 1 písm. e), neboť upravuje oblast, kde se korupční příležitosti hojně vyskytují, a kdy sankcionuje jednání, kterým korupčník může získat neoprávněnou výhodu narušením

---

<sup>118</sup>ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. II, § 140-421. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 2619-2627.

pravidel hospodářské soutěže, a jež může mít rysy korupce. Chráněným **objektem** je tak zájem na dodržování pravidel hospodářské soutěže a svobodném rozvoji hospodářské soutěže v rámci závazných pravidel hospodářského styku, zejména veřejný zájem na existenci nezkreslené soutěže. Subsidiární povaha trestněprávní ochrany je však v případě těchto protizákonných aktivit zdůrazněna, neboť soutěžní právo obsahuje velký počet zákonných opatření soukromoprávního „potrestání“ soutěžitele, a je tak důležité náležitě posuzovat trestnost jednání, aby byla zachována subsidiarita trestní represe.

Ustanovení § 248 TZ obsahuje 4 samostatné základní skutkové podstaty v prvních dvou odstavcích. K dokonání trestného činu porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže, ať už podle § 248 odst. 1 TZ nebo § 248 odst. 2 TZ, musí pachatel svým jednáním buď způsobit ve větším rozsahu újmu jiným soutěžitelům nebo spotřebitelům, nebo opatřit sobě nebo jinému ve větším rozsahu neoprávněné výhody. V případě všech vymezených skutkových podstat jde o normy s tzv. blanketní dispozicí, a proto předpisy, na něž TZ odkazuje, tvoří součást trestněprávní normy.<sup>119</sup>

**Objektivní stránka u základních skutkových podstat** zahrnuje více způsobů jednání. V praxi tak v dochází k poškození dobrého jména, důvěrnosti, snižování kvality výrobků a služeb. V prvním odstavci trestní normou postihované jednání spočívá v porušení jiného právního předpisu o nekalé soutěži tím, že při účasti v hospodářské soutěži naplní některou z jednotlivých skutkových podstat<sup>120</sup> nekalé soutěže dle § 2976 OZ, přičemž způsobí jiným soutěžitelům či spotřebitelům újmu ve větším rozsahu, tj. min. 50.000,- Kč, nebo tím pro sebe opatří ve větším rozsahu neoprávněné výhodu. Korupce se tak může například dopustit jednatel právnické osoby X v rámci konkurenčního boje uvádí o výrobcích či službách svého konkurenta – společnosti Y, takové nepravdivé údaje, které tomuto konkurentovi způsobí např. úpadek či ztrátu zákaznické základny (ztrátu zisku přesahující 50.000,- Kč), a tím získá výhodu na trhu.

V druhém odstavci, alinee 1 je postihováno jednání pachatele, který v rozporu s právním předpisem na ochranu hospodářské soutěže se svým konkurentem uzavře dohodu o určení ceny, o rozdělení trhu nebo jinou dohodu narušující hospodářskou soutěž. Navíc nelze upozadit skutečnost, že trestnost spáchaného činu dle § 248 odst. 2 alinea 1 TZ může zaniknout, pokud jsou naplněny podmínky definované § 248a TZ, tj. podmínky účinné lítosti

---

<sup>119</sup>Tamtéž, s. 2499-2539.

<sup>120</sup>Klamavá reklama, klamavé označování zboží a služeb, vyvolání nebezpečí záměny, parazitování na pověsti podniku, výrobků či služeb jiného soutěžitele, podplácení, zlehčování, srovnávací reklama, porušování obchodního tajemství, ohrožování zdraví spotřebitelů a životního prostředí.

(viz níže). V druhém odstavci, alinee 2 je postihováno jednání pachatele, který v rozporu s právním předpisem o veřejných zakázkách poruší závažným způsobem závazná pravidla zadávacího řízení na ochranu hospodářské soutěže. V druhém odstavci, alinee 3 je postihováno jednání pachatele, který v rozporu s právním předpisem upravujícím činnost osob oprávněných k podnikání na finančním trhu, činnost bank a jiných právnických osob oprávněných k provozování finanční činnosti, obchodování s investičními nástroji, penzijního připojištění a pojišťovnictví, obhospodařování a administraci investičních fondů nebo zahraničních investičních fondů, poruší závažným způsobem závazná pravidla obezřetného podnikání, obhospodařování majetku, odborné péče nebo zákaz vykonávat zákonem nebo úředním rozhodnutím určené úkony, služby nebo jiné činnosti. Aby jednání popsaná v druhém odstavci mohla být postižena trestněprávní odpovědností, musí v příčinné souvislosti s nimi být způsobena ve větším rozsahu újma jiným soutěžitelům nebo spotřebitelům, zadavateli nebo jinému dodavateli, anebo pachatel si musel takovým jednáním opatřit neoprávněné výhody (viz § 248 TZ). Zákon předpokládá postih i závažnějšího a škodlivějšího jednání (opětovné páčání, člen organizované skupiny, vznik značné škody či škody velkého rozsahu, způsobení úpadku jinému, aj.), které je definované v kvalifikovaných skutkových podstatách § 248 odst. 3 a odst. 4 TZ. Konkrétně škoda v praxi často souvisí v souvislosti s poškozením dobrého jména, důvěrnosti, snižování kvality výrobků a služeb.

Naplnění **subjektivní stránky** u všech základních skutkových podstat vyžaduje úmyslné zavinění. **Subjektem** trestného činu dle § 248 odst. 1 TZ a dle § 248 odst. 2 TZ může být kterákoliv fyzická osoba (jen), nejen tedy soutěžitel, pokud tato v dohodě se soutěžitelem, resp. bez dohody, se dopouští takového jednání, které je sankcionováno (např. šíří klamavou reklamu či podplácí). Důvodem, proč zákonodárce neomezil spáchání trestného činu pouze na soutěžitele, může být záměr rozšířit použitelnost skutkové podstaty. Zpravidla u § 248 odst. 2 TZ ale půjde o takové osoby, které soutěžiteli budou, aby právě pro ně byla zakotvená pravidla závazná. Právnická osoba se může dopustit trestného činu pouze dle § 248 odst. 1 TZ, s podivem však ne dle § 248 odst. 2 TZ, neboť trestní odpovědnost je vyloučena dle § 7 TOPO. Je tak zvláštní, že například u pletichářských trestných činů (dle § 256 TZ a dle § 257) trestní odpovědnost právnické osoby může nastat, neboť jsou svým obsahem speciální právě k obecné skutkové podstatě dle § 248 odst. 2 TZ. Tuto absenci v § 7 TOPO považují proto za nesystematický počin. V praxi totiž, z podstaty věci, však půjde velmi často právě o fyzickou osobu jednající za soutěžitele, právnickou osobu, např. ve funkci

statutárního orgánu nebo zástupce právnické osoby, kdy přičitatelnost právnické osobě by dle mého názoru byla na místě.

#### **4.6 Ostatní**

Dále TZ upravuje různé skutkové podstaty, které potírají jiné rizikové oblasti výskytu korupčních příležitostí, na jejichž ochraně spočívá veřejný zájem, např. jde o trestný čin dle § 250 TZ manipulace s kurzem investičních nástrojů; § 251 TZ neoprávněné podnikání; § 252 TZ neoprávněné provozování hazardní hry; § 253 TZ poškozování spotřebitele; § 254 TZ zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění; § 259 TZ vystavení nepravdivého potvrzení a zprávy; § 260 TZ poškození finančních zájmů EU; § 262 TZ porušení předpisů o kontrole vývozu zboží a technologií dvojího užití; § 263 TZ porušení povinností při vývozu zboží a technologií dvojího užití; § 264 TZ zkreslení údajů a nevedení podkladů ohledně vývozu zboží a technologií dvojího užití; § 265 TZ provedení zahraničního obchodu s vojenským materiálem bez povolení nebo licence; § 266 TZ porušení povinnosti v souvislosti s vydáním povolení a licence pro zahraniční obchod s vojenským materiálem a § 267 TZ zkreslení údajů a nevedení podkladů ohledně zahraničního obchodu s vojenským materiálem.

#### **4.7 Aplikace kritéria efektivity na nástroje prevence**

Cílem výše uvedených popisnějších podkapitol bylo subsumovat korupční trestné činy do jedné kategorie, neboť jen tak můžeme zhodnotit efektivnost současné právní úpravy a dojít tedy tak po jejich prostudování dojdít k závěru, že český právní řád sankcionuje širokou paletu způsobů korupčního jednání. Zákonodárce dává najevo, že je odhodlán nastavit jasné mantinely pro určení trestnosti korupčního jednání. Důležitým aspektem je skutečnost, že zákonodárce u většiny korupčních trestných činů nestanovuje minimální výši škody vzniklé korupční činností, nebo charakter neoprávněné výhody. Například úplatkem jako takovým za určitých situací může být například i bonboniéra nebo čerstvě upečený koláč. Je tak na uvážení OČTŘ aby posoudily, zda je na místě trestněprávní postih pachatele či aplikace subsidiarity trestní represe, kdy trestní stíhání může být případně zastaveno pro neúčelnost či dokonce trestní věc může být odložena před samotným zahájením trestního stíhání. Je správné, že TZ obsahuje široké vymezení korupčních trestných činů, neboť je důležité, aby jakékoliv korupční praktiky byly postižitelné. Jen tak může být boj s korupcí efektivní a účelný. Pouze u korupčního jednání dle § 248 TZ, porušení hospodářské soutěže, je dáno

rozlišující kritérium a korupční jednání pachatele překračuje do trestněprávní roviny až způsobením škody většího rozsahu. V daném případě je však dle mého názoru pro tuto odlišující hranici místo, neboť existence opatření mimo TZ může zajišťovat dostatečný postih korupce, kdy např. Úřad pro ochranu hospodářské soutěže má dostatek nástrojů, jak s korupcí bojovat.

V rámci trestání právnických osob v souvislosti s bojem proti korupci chápu jako významný krok vpřed novelizační zákon č. 183/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim. Tato novela rozšířila okruh trestných činů, pro které může být vedeno trestní řízení proti právnickým osobám, kdy mám za to, že právě právnické osoby by měly zodpovídat za to, že jejich statutární orgány či klíčoví zaměstnanci páchají trestněprávní jednání, např. korumpují jiné za účelem získání neoprávněného prospěchu. Je sice pravdou, že za účinnosti předchozí právní úpravy TOPO umožňoval postihnout právnickou osobu za velkou část korupčních trestných činů, ale i tak nelze odepřít velký přínos změně zákona spočívající v globálním stanovení, že právnické osoby mohou být trestně odpovědné za jakékoliv jednání vykazující znaky nejen korupčních trestných činů (až na TČ dle § 248 TZ a další výjimky, viz § 7 TOPO). Tato nová definice trestných činů právnických osob tak může mít daleko větší efekt v rámci osvěty společnosti a preventivní funkce. To, že se tak děje, a že minimálně vedení právnických osob si najednou tíživěji uvědomuje dopad trestněprávní odpovědnosti, naznačuje i fakt, že trendem posledních měsíců je pořizování „criminal compliance programů na míru“ právnickými osobami, kdy tak činí samozřejmě účelově, z důvodu možnosti vyvinění se, i přesto však nelze tomuto počínání odepřít významný přínos právě ve vztahu k proškolení zaměstnanců a zvyšování jejich povědomí nejen o korupčních trestných činech.

Dalším zajímavým aspektem, který je patrný z analýzy jednotlivých korupčních skutkových podstat, je potencialita častého výskytu souběhu skutkových podstat. Z přirozenosti věci tak lze očekávat souběh některé ze skutkových podstat trestných činů úplatkářských a trestných činů úředních osob<sup>121</sup> nebo jiného korupčního trestného činu (např. neoprávněné nakládání s osobními údaji, sjednání výhody při zadání veřejné zakázky, zneužití informace a postavení v obchodním styku aj.). V souvislosti s problematikou souběhu je třeba upozornit, že skutková podstata § 248 odst. 1 písm. e) TZ, tedy podplácení při účasti

---

<sup>121</sup>Rozhodnutí Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 6. 7. 1986, sp. zn. 11 Tz 19/86 (R 43/1987-III): *Jednočinný souběh trestného činu přijetí úplatku podle § 331 odst. 1, 3 TrZ s trestným činem zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 odst. 1 TrZ je možný za předpokladu, že úřední osoba, která v souvislosti s výkonem své pravomoci přijala úplatek, zároveň poruší svoje povinnosti způsobem a za podmínek stanovených v ustanovení § 329 odst. 1 TrZ.*



v hospodářské soutěži, je ve vztahu k trestnému činu přijetí úplatku dle § 331 TZ i § 332 TZ ustanovením speciálním. Pokud se tedy pachatel dopustí jednání popsaného v § 331 TZ nebo § 332 TZ při účasti v hospodářské soutěži jako soutěžitel, resp. člen soutěžitele, naplňuje pouze znaky trestného činu podle § 248 odst. 1 písm. e) TZ. Pojem podplácení v § 248 odst. 1 písm. e) TZ není ani totožný s pojmem podplácení ve smyslu § 332 TZ, kdy pojem podplácení ve smyslu § 248 TZ je pojmem širším, zahrnuje jak aktivní, tak pasivní podplácení. Je však třeba neustále mít na paměti, že § 248 TZ se váže pouze k účasti v hospodářské soutěži, a pokud by k jednání popsanému v § 331 TZ nebo 332 TZ došlo sice v souvislosti s podnikáním pachatele, ale mimo účast v hospodářské soutěži, jednalo by se o trestný čin přijetí úplatku. Stejně tak ve vztahu speciality k trestnému činu přijetí úplatku podle § 331 TZ jsou jak pletichářské trestné činy<sup>122</sup> (pletichy při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži podle § 257 odst. 1 písm. c) TZ a pletichy při veřejné dražbě podle § 258 odst. 1 písm. c) TZ), nebo trestný čin křivé výpovědi,<sup>123</sup> a proto jejich jednočinný souběh je také vyloučen.<sup>124</sup>

Závěrem chci jen podotknout, že v právním řádu ČR stále chybí zákonná úprava lobbingu, a tudíž není jasné, jak stanovit trestní postih u jednání na hranici lobbingu a korupce. V tomto roce sice vláda začala projednávat zákonnou úpravu lobbingu, kdy veřejnost již mohla doufat, že jasné vymezení pravidel a potřebného pojmosloví umožní diferenciovat rozdíl mezi lobbingem a trestnou činností,<sup>125</sup> ovšem do dnešních dnů jsem nenaznamenala, že by tento návrh byl předložen poslanecké sněmovně. S ohledem na tuto „nečinnost“ a hlavně i s ohledem na velkou rozmanitost korupčního jednání, považuji za vhodné, aby do budoucna bylo uvažováno i o zakotvení obecné „sběrné“ skutkové podstaty zachycující korupční jednání, které by bylo nástrojem kriminalizace projevů korupce, které se nedaří zachytit již existujícími skutkovými podstatami. Pokud se totiž opětovně zamyslíme

---

<sup>122</sup>Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 23.10.1992, sp.zn. 4 Tz 37/92 (R 14/1993 tr.): *Nabídnutí značné finanční částky účastníkovi dražby za to, aby z veřejné dražby odstoupil, nenaplňuje znaky trestného činu podplácení podle § 332 odst. 1 TrZ ani přípravy k trestnému činu podvodu podle § 20 odst. 1, § 209 odst. 1, 5 TrZ, neboť takovým rozhodnutím účastník dražby vykonává jen své osobní právo (tedy neobstarává věci obecného zájmu spojené s dražbou jako např. licitátor) a neuvádí nikoho v omyl. Takový čin naplňuje znaky trestného činu pletich při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 258 odst. 1 písm. b) TrZ.*

<sup>123</sup> Rozhodnutí Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 26. 3. 1981, sp. zn. 4 Tz 13/81 (R 8/1982 tr): *Nejde o trestný čin podplácení podle § 332 ods. 1 TrZ, pokud pachatel poskytne, nabídne nebo slíbí úplatek jinému za to, aby před orgánem činným v trestním řízení jako svědek zamlčel okolnost, která má podstatný význam pro rozhodnutí. V takovém případě jde podle okolností o návod k trestnému činu křivé výpovědi a nepravdivého znaleckého posudku podle § 346 odst. 2 písm. b) TrZ.*

<sup>124</sup> ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. II, § 140-421. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 3160–3170.

<sup>125</sup> TRANSPARENCY INTERNATIONAL – ČR. *Vláda chystá návrh na regulaci lobbingu* [online]. Transparency.cz, 15. února 2017 [cit. 15. února 2017]. Dostupné na <<http://www.transparency.cz/vlada-chysta-navrh-na-regulaci-lobbingu/>>.

nad výše uvedenými podkapitolami, vyvstává myšlenka, že spáchání i jiných trestných činů, které svou povahou narušují určitý obecný zájem, může být motivováno právě např. určitou neoprávněnou výhodou, a tuto reflexi by právě zákonodárce mohl reflektovat „sběrnou“ skutkovou podstatou.

#### 4.8 Odčerpávání neoprávněných výhod

Jak lze z výše uvedené analýzy logicky dovodit, korupčním jednáním dochází velmi často k přesunu finančních prostředků. V případě méně závažné korupce, kdy, pokud dochází k poskytování finančních částek, jde o nižší obnosy, je tok těchto peněz takřka nevystopovatelný. Pokud však korupce dosahuje intenzity organizovaného zločinu, kdy tento produkuje obrovské finanční částky, jež využívá i ke korpování státních úředníků, potažmo úředníků celé veřejné správy, je situace jiná. Jde o obrat vysokých finančních hodnot, které již nelze jednoduše zatajit. Právě tento finanční pohyb lze považovat za *slabé místo, přes které lze účinně zločinecké procesy ovlivňovat a do určité míry eliminovat. Platí totiž, že jestliže není zisk zločinecké organizace odčerpán, je boj s organizovaným zločinem bezzubý a neúspěšný.* Korupční peníze tak mohou být významným druhem oběživa poskytnutého např. jako „provize“ na sjednaných obchodech, nepřiměřeně vysokých „odměnách“ za „expertní“ znalecké posudky...

Způsobů, jak lze legalizovat výnosy z trestné činnosti, je celá řada. Může jít jak například o fiktivní podnikání (např. provozování restaurace, která vykazuje velké zisky, přestože je takřka bez zákazníků; provozování starožitnictví, kdy bezcenná věc po dohodě s prodávajícím je prohlášena za starožitnou a následně odkoupena za horentní sumu a naopak), provozování kasin (výhra v hazardních hrách může poskytnout penězům jednoduché krytí); převádění peněz na „bílé koně“- osoby, které si na svůj účet nechají zaslat určitou částku, kterou vyberou v hotovosti, a po odečtení provize zbytek peněz odešlou na účet jiný, často do zahraničí aj. Obecně lze chápat legalizaci těchto výnosů jako jednání směřující k zakrytí nezákonného původu prostředků získaných nezákonnou cestou – neoprávněně, a to tak, aby došlo k zastření jejich původu a následnému nakládání s nimi s cílem je legalizovat.<sup>126</sup> Trestní zákoník definuje 4 skutkové podstaty, kterými se snaží postihovat jednání, které nakládá s neoprávněně a nezákonně získanými prostředky (tj. skutková podstata vyjádřená v § 216 TZ legalizace výnosů z trestné činnosti, § 217 TZ

---

<sup>126</sup>CHMELÍK, Jan, TOMICA, Zdeněk. *Korupce a úplatkářství*. Praha: Linde Praha, 2011, s. 201-209.

legalizace výnosů z trestné činnosti z nedbalosti, § 214 TZ podílnictví a § 215 TZ podílnictví z nedbalosti).

Problematickou je však skutečnost, že aby mohlo dojít ke kriminalizování takovýchto aktivit, musí orgány činné v trestním řízení prokázat, že jde o věci, resp. peníze, které byly získané trestným činem.<sup>127</sup> Pokud není prokázán původ peněz, je nemožné postihnout tato jednání. Ovšem od 01.12.2016 je v účinnosti zákon č. 321/2016 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s prokazováním majetku. Touto novelou totiž došlo mimo jiné ke změně zákona České národní rady č. 586/1992 Sb. o daních z příjmu, kdy v českém právním řádu vznikl nástroj, kterým bude možné přimět osoby k vysvětlení původu a prokázání vzniku příjmů a dalších skutečností souvisejících s nárůstem jejich jmění, spotřebou nebo jiným vydáním. Tato výzva je podmíněna buď existencí důvodných pochybností správce daně, zda příjmy poplatníka odpovídají nárůstu jeho jmění, spotřebě nebo jinému vydání, držených peněz, věcí či majetku, anebo skutečností, že správce daně po předběžném posouzení dojde k závěru, že rozdíl mezi příjmy a nárůstem jmění, spotřebou nebo jiným vydáním poplatníka přesahuje 5.000.000,- Kč. Novela přinesla i novou povinnost, a to podat prohlášení o majetku (§ 38zc zákona České národní rady č. 586/1992 Sb. o daních z příjmu) každé osoby, kterou správce daně vyzve, pokud mj. správce daně dojde po předběžném posouzení k závěru, že souhrnná hodnota majetku, který je poplatník v prohlášení o majetku povinen uvést, přesáhne 10.000.000,- Kč. Je tak možné, že právě tento nástroj umožní orgánům činným v trestním řízení přimět podezřelé k vysvětlení původu držených peněz, věcí či majetku, a rozváže jim tak ruce k šetření podezřelých aktivit a např. odejmutí nevysvětlitelných zdrojů.

I tak je však důležité si uvědomit, že stále tuto povinnost nemají všechny osoby a zveřejněné příjmy nemohou v žádném případě postihnout celou problematiku nelegálního pohybu peněz (např. není řešen samotný původ majetku, který byl vložen jako základní kapitál). Navíc sankce, které hrozí za porušení povinností při správě daně, nemusí být pro pachatele příliš citelné (viz § 246 a násl. zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád.). Dále nelze opomenout povinnost veřejných funkcionářů podávat oznámení o majetku (viz zákon č. 159/2006 Sb., o střetu zájmů), ale tato norma opět nestanoví, jak naložit právě s majetkem, jehož původ nebyl objasněn. Pouze umožňuje za zjevně nepřesné, neúplné nebo nepravdivé prohlášení o majetku uložit v rámci přestupkového řízení pokutu do výše 50.000,- Kč (viz § 23 a násl. tohoto zákona).

---

<sup>127</sup>Tamtéž, s. 202.

Mám tedy za to, že právě v tomto ohledu právní řád ČR vykazuje určité rezervy, jejichž vyplnění by mohlo být dalším opatřením efektivního boje proti korupci. V situaci, kdy např. určitá fyzická osoba vykazuje zisky v astronomické výši, lze totiž přistoupit k zjištění finančních prostředků v trestním řízení jen ze zákonných důvodů, zejména tehdy, pokud zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že je zde vztah mezi finančními prostředky a trestným činem. Mohou však nastat takové případy, kdy je zřejmé, že finanční zdroje či jiný majetek nepochází z legálních zdrojů, ale chybí souvislost s konkrétním trestným činem. Z těchto všech uvedených důvodů by bylo vhodné do právního řádu zařadit takové opatření, které stanoví, že v případě, že osoba, která vlastní majetek, nebude schopna vysvětlit v rámci daňového řízení jeho původ, dojde k uplatnění sankčního postupu,<sup>128</sup> např. propadnutí majetku nebo sankční daně ve výši např. 80 % z hodnoty neprokázaného majetku... Tyto sankce se sice mohou zdát příliš přísné, ovšem s ohledem na společenskou škodlivost korupce se domnívám, že jsou na místě.

#### 4.9 Zánik trestní odpovědnosti

V souvislosti s problematikou společenské škodlivosti protizákonných jednání a nutnosti trestní represe zakotvil zákonodárce možnosti zániku trestnosti. Zánik trestnosti může nastat za zákonem stanovených okolností, které způsobí, že trestnost činu, který byl v době svého spáchání trestným činem, zanikne. Hlavním důvodem je skutečnost, že trestnost činu, který byl v době spáchání pro společnost škodlivý, zanikla z důvodu zániku škodlivosti pro společnost. Může tomu nastat díky změně situace anebo vzhledem k osobě pachatele, a to zejména pro okolnosti, které nastaly poté, co byl trestný čin dokonán. Ve vztahu k této práci chci upozornit zejména na institut účinné lítosti dle § 33 TZ, kdy je možné využití tohoto institutu například v souvislosti se skutkovou podstatou dle § 220 TZ porušení povinnosti při správě cizího majetku, a na institut promlčení trestní odpovědnosti dle § 34 TZ. Vzhledem k tomu, že korupce je charakteristická právě svou různorodostí a možnou odlišnou mírou společenské škodlivosti, považuji za vhodné, že TZ nabízí možnosti, jak ve vztahu ke konkrétním okolnostem určitých případů může dojít k zániku trestní odpovědnosti tam, kde již není zájem společnosti na odsouzení za určité jednání.

TZ v rámci úpravy **účinné lítosti** stanoví, že u taxativně vyjmenovaných trestných činů může dojít k zániku trestní odpovědnosti pachatele, pokud ten dobrovolně buď škodlivému

---

<sup>128</sup>Tamtéž, s. 210-212.

následku trestného činu zamezil, nebo jej napravil, anebo učinil o trestném činu oznámení státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu (příp. u vojáků vojenskému nadřízenému) v době, kdy škodlivému následku trestného činu mohlo být ještě zabráněno. Úpravu účinné lítosti v současném TZ můžeme nazvat kontroverzní ve vztahu k předchozí trestně právní úpravě zakotvené v zákoně č.140/1961 Sb., trestní zákon (dále jen „STZ“), kdy tato umožňovala využít institut účinné lítosti ve vztahu k úplatkářským trestným činům. Účinná lítost byla dříve v právním řádu zakotvena jako nástroj pro odhalování a potírání korupce, kdy trestnost přijímání úplatku (§ 160 STZ) a úplatkářství (§161 STZ) zanikla, pokud pachatel poskytl nebo slíbil úplatek pouze proto, že o to byl požádán a tuto skutečnost dobrovolně a bez odkladu ohlásil státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu.<sup>129</sup> Zákonomárci tak motivoval subjekty korupčního vztahu, aby napomohly odhalování úplatkářství. Problematickým aspektem efektivní využitelnosti tohoto institutu však představovalo oznamování korupčního jednání s odstupem delší doby, kdy motivem oznámení byly soukromé důvody, např. neobdržení výhody dle domluvy. Přesto se však nedá odepřít, že tento institut poskytoval pomocnou ruku subjektům, kteří s korupcí bojovat chtěly. Na druhou stranu však účinná lítost umožňovala zmírnění trestní odpovědnosti za úplatkářství, což vzhledem k vysoké škodlivosti korupce a globálním zájmům na postih korupce není zcela žádoucí.

Současná úprava TZ tak institut účinné lítosti umožňuje aplikovat pouze na taxativně vymezené trestné činy, jejichž společenská škodlivost se považuje za nižší. V souvislosti s korupčními trestnými činy tomu tak je u trestného činu dle § 220 TZ, nebo u § 248 odst. 2 TZ. Je vhodné podotknout, že k vyřazení všeobecné účinné lítosti z TZ vedl české zákonodárce i vliv mezinárodních společenství a institucí, kdy úprava účinné lítosti, jak byla zakotvena v STZ, byla považována za problematickou. Stále však panuje debata, zda úplné vypuštění účinné lítosti pro úplatkářské trestné činy bylo vhodné, neboť nelze odhlédnout od cíle, k němuž tento institut měl směřovat. Právě beztrestnost měla být motivací pro subjekty, které se ocitly v korupčním vztahu, aby korupci ohlásily.<sup>130</sup> Je však otázkou, zda TZ neposkytuje dostatečné náhradní možnosti, jak sledovaného cíle dosáhnout i jinak. Z hlediska hmotněprávního nelze opominout nutnost existence požadované formy subjektivní stránky trestného činu při naplnění skutkové podstaty, a z hlediska procesního je vhodné upozornit na

---

<sup>129</sup>Srov. §163 zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění zákona č. 52/2009 Sb. účinném ke dni 31.12.2009.

<sup>130</sup>RADA VLÁDY PRO KOORDINACI BOJE S KORUPCÍ. *Analýza Ministerstva spravedlnosti o hodnocení institutu účinné lítosti z pohledu Skupiny států proti korupci (GRECO) a OECD* [online]. korupce.cz, 1. února 2012 [cit. 15. února 2017. Dostupné na <[http://www.korupce.cz/assets/protikorupcni-strategie-vlady/na-leta-2011\\_2012/A2a---analyza-ze-dne-1--unora-2012---priloha-MS---predlozeno-vlade.pdf](http://www.korupce.cz/assets/protikorupcni-strategie-vlady/na-leta-2011_2012/A2a---analyza-ze-dne-1--unora-2012---priloha-MS---predlozeno-vlade.pdf)>.

rozsáhlé pravomoci státního zástupce, který například může využít institutu spolupracujícího obviněného.<sup>131</sup>

Účinná lítost ve vztahu k právnickým osobám je v TOPO upravena v § 11, a stanoví v podstatě podobné podmínky pro aplikaci tohoto institutu jako § 33 TZ. Výčet trestných činů, u kterých lze tento institut uplatnit, je však stanoven generálně s negativním taxativním výčtem v § 11 odst. 2 TOPO. Ve vztahu k velké řadě korupčních trestných činů, kterých se může právnická osoba dopustit, je však jasně stanoveno, že účinná lítost nelze aplikovat.

Osobně se domnívám, že by bylo vhodné se zamyslet nad případnou transformací tohoto institutu a zavedením, alespoň v určitých aspektech podobného, obecného institutu whistleblowingu. Za prvé jsem toho názoru, že neexistuje důvod, proč motivovat nahlášení korupčních aktivit pouze ve vztahu k úplatkářským trestním činům, a za druhé, že právě whistleblowing je společensky a mezinárodně přijatelnou možností vhodného a účinného boje s korupcí, kdy v zájmu účinnějšího odhalování a dokazování korupce by však bylo nezbytné podmínky beztrestného nahlásování korupčních trestných činů jasně definovat. Mám za to, že by bylo vhodné se poučit z předchozí úpravy, kdy právě nevhodnost podmínek aplikace účinné lítosti (jako např. dobrovolnost nebo bezodkladnost oznámení), by měla napomoci ve vymezení mantinelů tohoto institutu. Je třeba mít na paměti, že pokud dojde k nastolení takových podmínek, které v subjektech korupčních vztahů budou vyvolávat naprostou nejistotu možnosti odhalení a prokázání korupčních aktivit, mohlo by to znamenat zavedení úspěšného jak prevenčního, tak detekčního nástroje boje proti korupci. Bylo by chybou, aby existencí hrozby potrestání byly odstrašovány subjekty, jež chtějí korupci překazit a oznámit. Ti, kteří o korupčním jednání vědí, jsou vždy cenným pramenem důkazů pro prokázání trestné činnosti.

Důvodem pro existenci institutu **promlčení** (§ 34 TZ) je zejména oslabení potřeby trestního postihu za trestný čin v důsledku uplynutí doby pro zánik škodlivosti činu, a problematický proces dokazování v důsledku uplynutí delšího časového úseku, kdy může docházet ke zkreslování svědeckých výpovědí a oslabování důkazních prostředků. Promlčením trestní odpovědnosti zaniká právo státu na potrestání pachatele trestného činu dříve, než dojde k pravomocnému rozhodnutí. Jelikož však promlčením trestní odpovědnosti nedochází k vynulování spáchání trestného činu, lze vůči pachateli stále vyvozovat některé trestněprávní důsledky s trestným činem související, a to např. uložení ochranného opatření,

---

<sup>131</sup> GRÍVNA, Tomáš. Účinná lítost u korupčních trestných činů. In KOTÁSEK, J, a kol. *Dny práva 2011: Korupce – trestněprávní, kriminalistické a kriminologické aspekty*. Brno: Masarykova univerzita, 2012, s. 58.

jako je zabrání věci či jiné majetkové důsledky, nebo i jiné mimo trestní způsoby v podobě žaloby z důvodu vzniku odpovědnosti za škodu či bezdůvodné obohacení.

*Trestní odpovědnost za trestný čin zaniká uplynutím doby stanovené zákonem, tedy tzv. promlčecí doby* (dále jen „PD“), kdy PD je odvislá od obecné zákonné trestní sazby stanovené za trestný čin, podle jejího druhu, kdy se pohybuje v rozmezí od 3 do 20 let (viz § 34 TZ). S ohledem na charakter korupce je vhodné upozornit, že PD může být až 20 let za trestný čin spáchaný při vypracování nebo při schvalování privatizačního projektu podle zákona č. 92/1991 Sb., o podmínkách převodu majetku státu na jiné osoby. Korupční jednání spáchané v souvislosti s privatizací se tak stát rozhodl stanovit jako mimořádně, kdy PD tak je mimořádně prodloužena z důvodu zájmu státu na jejich skutečném odhalení a potrestání. V souvislosti s vývojem ČR zejména v 90. letech 20. století považuji tento krok za velmi důležitý, kdy je třeba, aby se stát jasně vytyčil proti privatizačním podvodům.

Mám za to, že úprava promlčení se jeví jako dostačující, i s ohledem na související právní úpravu zejména týkající se jejího přerušení (s výjimkou možného návrhu na zavedení důvodu stavení promlčení doby po dobu, kterou se pachatel zdržoval v cizině). Možná problematika tohoto institutu jako účinného nástroje potírání korupce dle mého názoru nemůže být ani spatřována například v hypoteticky krátkých PD, ale spíše v jiných příčinách souvisejících s nízkou objasněností korupčních trestných činů, která může být zapříčiněna například špatně určenou kvalifikací související se složitostí korupčního jednání nebo užitím neodpovídajících vyšetřovacích nástrojů.<sup>132</sup>

---

<sup>132</sup>NAVRÁTILOVÁ, Zuzana. CÍSAŘOVÁ, Eliška. *Promlčecí doby a korupce v České republice* [online]. transparency.cz, listopad 2010 [cit. 25. ledna 2017]. Dostupné na <<http://transint.xred.cz/doc/SOL-analyza+priloha-final-CJ.PDF>>.

## 5 Nástroje odhalování korupce (trestně procesní aspekty korupce)

Jak bylo v úvodních kapitolách předestřeno, žádný boj proti korupci se neobejde bez účinných detekčních nástrojů. Pouze společně s účinnými metodami odhalování a vyšetřování korupce může být vytvořen základ pro efektivní boj s korupcí vedoucí k účinné ochraně společnosti. Jen za předpokladu kvalitní (spolu)práce orgánů činných v trestním řízení (dále jen „OČTŘ“) je možné zajistit řádné fungování procesu odhalování a vyšetřování korupčních trestných činů tak, aby korupční vztahy bylo možné identifikovat a aby bylo reálně možné obstatat dostatečné množství důkazů, které korupční praktiky objasní a usvědčí pachatele.

Odhalování korupčních vztahů a procesní zajišťování důkazů je složité a časově náročné, což plyne zejména z charakteristiky korupčního jednání, jež je často velmi sofistikovanou<sup>133</sup> a zároveň latentní, skrytou trestnou činností,<sup>134</sup> přičemž přirozeně žádný ze subjektů korupčního vztahu nemá zájem na odhalení korupčního jednání.

Z důvodu možné vysoké složitosti korupčních vztahů, v dnešní době již existují přímo specializované útvary, které mají patřičné zkušenosti napomáhající v boji proti nejkomplicovanějším formám korupce. Mezi tyto orgány můžeme zařadit například **Stálou protikorupční komisi Policie ČR**, jež má na starost například realizaci úkolů vyplývajících z vládního programu boje proti korupci a prosazování protikorupčních opatření,<sup>135</sup> **Bezpečnostní informační službu**,<sup>136</sup> a zejména nově vzniklou **Národní centrálu proti organizovanému zločinu (NCOZ)**, jakožto součástí Policie ČR, která vznikla dne 1. 7. 2016 spojením Útvaru pro odhalování korupce a finanční kriminality a Útvaru pro odhalování organizovaného zločinu v rámci reorganizace Policie ČR. NCOZ se skládá ze sekcí, mezi které spadá rovněž i Sekce korupce a závažné trestné hospodářské činnosti, a specializuje se na odhalování nejzávažnějších forem korupce.<sup>137</sup>

---

<sup>133</sup>CHMELÍK, Jan a kol. *Pozornost, úplatek a korupce*. Praha: Linde, Právnické a ekonomické nakladatelství a knihkupectví, 2003, s. 108.

<sup>134</sup>CHMELÍK, Jan, TOMICA, Zdeněk. *Korupce a úplatkářství*. Praha: Linde Praha, 2011, s. 125.

<sup>135</sup>POLICIE ČR. *Stálá protikorupční komise Policie České republiky* [online]. policie.cz, 2017 [cit. 15. února 2017]. Dostupné na <<http://www.policie.cz/clanek/stala-protikorupcni-komise-policie-ceske-republiky-43362.aspx>>.

<sup>136</sup>BIS. *Organizovaný zločin* [online]. ec.europa.eu [cit. 10. prosince 2016]. Dostupné na <<https://www.bis.cz/organizovany-zlocin.html>>.

<sup>137</sup>POLICIE ČR. *Národní centrála proti organizovanému zločinu SKPV* [online]. policie.cz, 2017 [cit. 22. prosince 2016]. Dostupné na <<http://www.policie.cz/clanek/narodni-centrala-proti-organizovanemu-zlocinu-skpvc.aspx>>.



Obecně však právní rámec detekčních nástrojů je definován v zákoně č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (dále jen „TŘ“), kdy právě v souladu s tímto zákonem OČTŘ jsou oprávněny uskutečňovat vyšetřování a vést trestní řízení, a odhalovat a postihovat korupci.

## 5.1 Podněty, prověřování, vyšetřování

Korupční trestné činy patří často k těm, které jsou mnohdy dokonány již verbálním projevem, nebo dokonce konkludentním jednáním, a proto jejich vyšetřování může být velmi komplikované. Obvykle korupčnímu jednání nejsou přítomni žádní svědci, a i v případě podaného oznámení jde o výpověď jedné osoby proti osobě druhé. Větší možnost úspěšnosti prokázání korupce souvisí s četností skutků. Čím častěji se pachatel korupce dopustí, tím je větší pravděpodobnost, že po sobě zanechá více důkazů – z kriminalistického pohledu „stop“.<sup>138</sup> Nositelé korupčních stop mohou být jak bezprostřední účastníci korupčního jednání nebo zprostředkovatelé korupce (jejich zájem na odhalení je ale logicky mizivý); svědci korupce, příp. pracovníci kontrolních orgánů; a ojedinele může jít i o materiální stopy, které velmi často vznikají ve snaze důkladně legalizovat korupční jednání (absence nebo přebytek nejrůznějších dokumentů typu plných mocí, potvrzení, úpisů o převzetí závazku, absence archivovaných dokumentů o sponzoringu, průběhu výběrových řízení, a jiné nelogické a neodůvodněné administrativní kroky). Právě zajištění takových stop – důkazních prostředků – je ale velmi sporadické.<sup>139</sup> I právě z tohoto důvodu je nesporně důležitá možnost užití speciálních trestně procesních prostředků, jako je například odposlech a záznam telekomunikačního provozu, obrazový a zvukový záznam, nebo předstíraný převod věci.<sup>140</sup> Významným důkazním prostředkem může být také konfrontace, výpis z bankovních účtů či znalecký posudek, kdy výsledek zkoumaného materiálu (záznamy, dokumenty, útržky papíru, ...) může napomoci vyšetřování.<sup>141</sup>

Jedním z úkolů zejm. policejních orgánů je přijímat **podněty** o podezření ze spáchání korupce a činit první kroky v přípravné fázi trestního řízení. Tyto podněty mohou pocházet zejména od osob, jež se někdo snažil zkorumpovat, nebo od osob, které se v korupčním prostředí nacházejí, a proto určité informace zachytily. Jelikož rovněž i speciální orgány

<sup>138</sup> Stopu chápeme jako každou změnu v materiálním prostředí nebo ve vědomí člověka, která souvisí místně, příčině nebo časově s kriminalisticky relevantní událostí, je zjistitelná, zajistitelná a využitelná současnými metodami, prostředky a postupy.

<sup>139</sup> CHMELÍK, Jan, TOMICA, Zdeněk. *Korupce a úplatkářství*. Praha: Linde Praha, 2011, s. 131-132.

<sup>140</sup> SCHELLE, Karel, TAUCHEN, Jaromír. *Korupce – Včera a dnes*. Ostrava: KEY Publishing s.r.o., 2013, s. 72.

<sup>141</sup> CHMELÍK, Jan a kol. *Pozornost, úplatek a korupce*. Praha: Linde, Právnické a ekonomické nakladatelství a knihkupectví, 2003, s.134.

zabývající se korupcí mohou samy vlastní činností korupční praktiky odhalit, mají v souladu s principem legality a oficiality v takových případech OČTŘ povinnost zahájit trestní řízení. Případů, kdy OČTŘ odhalily vlastní operativní činností korupční jednání, je však minimum.<sup>142</sup> Rovněž nelze zapomenout na kontrolní orgány státní správy, které vlastní kontrolní a analytickou činností mohou na podezřelé skutečnosti nasvědčující korupci rovněž narazit. V případě, že podezření je již dáno, nastává okamžik **prověřování** podnětu a oznámení, obstarávání důkazů (týkajících se zejména čtyř oblastí – životní styl; materiální zázemí, jeho konkrétní aktivity; obecné ekonomické možnosti) a zaznamenávání takovýchto úkonů. Aby však mohlo prověřování probíhat, je nutné zahájení úkonů trestního řízení zaznamenat záznamem o provedení úkonů trestního řízení (§ 158 odst. 3 TR). Pokud k tomu nedojde, jde pouze o určité kriminalistické postupy, a ne postupy procesní. Prověřovací úkony dle § 158 TR jsou méně formální, než úkony po zahájení trestního stíhání dle § 160 TR. Aby mohly být procesně použitelné i po případném zahájení trestního stíhání, je nutné je provést a procesně zajistit v souladu se zákonem. Obecně v této fázi řízení je vhodné provéřovat i místo domnělého činu, přestože je u korupce těžko identifikovatelné, proto je také jeho význam menší, než u jiných trestných činů. V rámci prověřování je běžnou praxí OČTŘ využívat jak výše zmíněnou operativně pátrací činnost, tak i podpůrné operativně pátrací prostředky (tj. využití informátora; krycích prostředků, zabezpečovací techniky a zvláštních finančních prostředků; viz § 72 a násl. zákona č. 273/2008 Sb., o Policii ČR) a finanční šetření (odhalování toku peněz a souvislostí, za kterých byly používány, je považováno za jednu z neúčinnějších metod vyšetřování).<sup>143</sup> Finanční šetření bývá často přenecháno právě specializovaným útvarům (např. od 1. ledna 2017 nově vzniklému Finančnímu analytickému úřadu, který navazuje na činnost Finančně analytického útvaru)<sup>144</sup>, které jsou nadány specializovanými pravomocemi a oprávněními způsobilými např. prolomit řadu utajovaných skutečností.<sup>145</sup>

V případě, že byl na základě prověřování zjištěn dostatek skutečností odůvodňujících, že byl spáchán trestný čin, když zároveň existuje odůvodněný závěr, že jej spáchala určitá osoba, může OČTŘ rozhodnout usnesením o zahájení trestního stíhání dle § 160 TR, a může

---

<sup>142</sup>SCHELLE, Karel, TAUCHEN, Jaromír. *Korupce – Včera a dnes*. Ostrava: KEY Publishing s.r.o., 2013, s. 78.

<sup>143</sup>WOODIWISS, Michael, TELFORD, Cameron. Organized crime and corruption control in Britain: an interview with Alan Wright. *Trends Organ Crim*, 2015, roč. 18, č. 1, s. 107-117.

<sup>144</sup>FAU. *O úřadu* [online]. financnianalytickyurad.cz, 2017 [cit. 20. února 2017]. Dostupné na <<http://www.financnianalytickyurad.cz/o-uradu.html>>.

<sup>145</sup>CHMELÍK, Jan, TOMICA, Zdeněk. *Korupce a úplatkářství*. Praha: Linde Praha, 2011, s.133-138.

tak být započato vyšetřování. Aby však mohlo dojít k podání obžaloby dle § 176 TŘ, je nutné, aby výsledky **vyšetřování** korupčního jednání dostatečně odůvodňovaly postavení obviněného před soud a aby bylo možné definovat korupční vztah přinejmenším tak, aby šlo přesně označit obviněného – korupčníka a skutek, pro který je obviněný stíhán a odůvodnění žalovaného skutku s uvedením důkazů, o které se toto odůvodnění opírá v požadovaném rozsahu (§ 177 písm. TŘ). Předmět dokazování je obecně stanoven v § 89 odst. 1 TŘ a zákon tak demonstrativně stanoví okruhy, jež je třeba prokázat (zda se skutek stal, zda jej spáchal obviněný, jeho pohnutky, podstatné okolnosti mající vliv na posouzení povahy a závažnosti trestného činu/osobních poměrů pachatele/umožňující stanovení následku aj.). Jelikož dle § 225 TŘ, za současného dodržení zásady *in dubio pro reo*, lze odsuzující rozsudek vydat pouze, pokud bude prokázáno na základě důkazů předložených v hlavním líčení, že korupčník spáchal skutek, který je mu kladen obžalobou za vinu, aniž by o tom existovaly důvodné pochybnosti. Proto je velmi důležité, aby OČTŘ obstaraly dostatek důkazů, na základě kterých vina korupčníka bude moci být prokázána. Na tomto místě chci zdůraznit, že v souladu s § 89 odst. 2 TŘ může důkazy vyhledat, předložit nebo k provedení navrhnout i strana řízení i samotný obviněný, a proto procesní aktivita při dokazování není ponechána výhradně na OČTŘ. V obecné části TŘ zákonodárce stanovil OČTŘ výchozí postavení, které usnadňuje vyšetřování a nezbytnou spolupráci s ostatními subjekty (viz § 8 odst. 2,5 TŘ), kdy zejména údaje z daňových řízení nebo údaje, které jsou předmětem bankovního tajemství, mohou být cenným podkladem pro hlavní líčení projednávajícím korupci.<sup>146</sup>

Základním důkazním prostředkem je výslech obviněného a svědků, v případě složitějších korupčních aktivit, např. při vyšetřování trestných činů v souvislosti s veřejnou soutěží, mohou OČTŘ využít výslechy svědků pod tzv. utajením (§ 55 odst. 2 TŘ, viz níže), odborná vyjádření a znalecké posudky pro zjišťování pravosti dokumentů, podpisů (§ 105 a násl. TŘ) nebo výpisy z účtů (pozn. v přípravném řízení je může vyžádat za splnění zákonných podmínek jen státní zástupce a v řízení před soudem předseda senátu, viz § 8 odst. 2 TŘ) či zvukové a obrazové záznamy, které jsou zajišťovány zpravidla vydáním nebo odnětím věci (§ 78 a § 79 TŘ) nebo při osobních a domovních prohlídkách (§ 82 a násl. TŘ), kdy záznamy si mohou korumpující obstarávat za účelem určité „pojistiky“. OČTŘ mohou využít ovšem také odposlechy a záznamy telekomunikačního provozu (§ 88 TŘ.), výjimečně i rekognici (viz § 104b TŘ) a operativně pátrací prostředky. Obecně lze uzavřít, že škála důkazních prostředků je široká a důkazy lze tak obstarávat nejrozmanitějšími způsoby, vždy odvislými od

<sup>146</sup> DAVID, Vladislav, NETT, Alexander. *Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém*. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 284.

konkrétního případu.<sup>147</sup> Ty, dle mého názoru nejefektivnější způsoby pro boj s korupcí, uvádím v následující podkapitole.

## 5.2 Nástroje vyšetřování korupce

Na poli boje s korupcí lze mezi nejúčinnější nástroje řadit zejména takové postupy, které mohou být prováděny utajeně, kdy je však třeba trvat na tom, aby byly prováděny pod přísnou kontrolou příslušných OČTŘ, kdy často vyžadují i předchozí souhlas dozorujícího OČTŘ (podrobnější viz příloha č. 2). Mezi tyto nástroje obstarávání důkazů můžeme řadit zejména následujících institutů:

- utajený svědek (§ 55 odst. 2 TŘ);
- zajištění peněžních prostředků na účtu u banky (§ 79a TŘ);
- záměna zásilky (§ 87a TŘ) a sledovaná zásilka (§ 87b TŘ);
- odposlech a záznam telekomunikačního provozu (§ 88, 88a TŘ).

V neposlední řadě nesmírně důležitým institutem nápomocným při detekci korupce (a dalších úmyslných trestných činů) jsou operativně pátrací prostředky, které napomáhají jak předcházení, odhalování a objasňování trestné činnosti, tak i pátrání po pachatelích či důkazech (§ 158b a násl. TŘ), kdy mezi ně lze řadit:<sup>148</sup>

- předstíraný převod věci (§ 158c TŘ);
- sledování osob a věcí (§ 158d TŘ);
- použití agenta (§ 158e TŘ).

Využitím těchto institutů však dochází k prolomení základních práv a svobod osob, proto je nutné dbát na dodržení zásady subsidiarity použití operativně pátracích prostředků a zásady přiměřenosti, jak je upravena v § 158 odst. 2 a § 2 odst. 4 TŘ. *Operativně pátrací prostředky samy o sobě nejsou důkazem ani důkazním prostředkem, proto se zdůrazňuje, jaké formy výsledků této činnosti lze využít jako důkaz.*<sup>149</sup> Opět rozhodnutí o použití těchto nástrojů dle zákona předchází souhlas dozorujícího OČTŘ (viz příloha č. 2).

---

<sup>147</sup>CHMELÍK, Jan, TOMICA, Zdeněk. *Korupce a úplatkářství*. Praha: Linde Praha, 2011, s.125-147.

<sup>148</sup>MUSIL, Jan, KRATOCHVÍL, Vladimír, ŠÁMAL, Pavel. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2007, s. 581.

<sup>149</sup>FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní zákoník a trestní řád: průvodce trestněprávními předpisy a judikaturou*. Praha: Linde Praha, 2010, s. 483.

### 5.2.1 Utajený svědek

V případech komplikovaných a složitých korupčních kauz, kdy pachatelé jsou např. osoby s významnými vazbami na „podsvětí“, může se případný svědek odhodlat k podání své výpovědi jen za okolností, že mu OČTŘ zajistí jeho utajení a jeho bezpečnost. Institut utajeného svědka ovšem naráží na dvě zásady trestního řízení, kdy kolize mezi spravedlivým procesem na jedné straně (omezením práva na obhajobu, omezení bezprostřednosti) a právem na ochranu před kriminalitou, nutí při využívání tohoto nástroje k dodržování zásady subsidiarity (ochranu svědka nelze zajistit jinak, než jeho utajením) a proporcionality (právo na obhajobu bude omezeno právem na utajení totožnost jen v zájmu zachování základních práv svědka – práva na život a bezpečí, svědku musí hrozit zřejmá hrozba). V praxi však i tak může dojít k ochraně svědka (zajišťováno policejním orgánem), v rámci které může dojít např. i k přestěhování utajené osoby, a to včetně trvalého přestěhování do zahraničí.<sup>150</sup>

### 5.2.2 Zajištění peněžních prostředků na účtu u banky

Účinným prostředkem zamezení páchaní trestné činnosti či jejího odhalení může být zajištění peněžních prostředků. Pokud korumpující osobě budou peníze zajištěny, nebude moci s nimi nezákonně nakládat a druhá strana korumpujícího vztahu se možná snadněji přizná a napomůže odhalení pravých příčin zastíraných převodů financí a souvisejících fiktivních dokladů, a tím pádem i korupčních aktivit.<sup>151</sup> Peněžní prostředky obviněného na účtu banky jsou však majetkem (čl. 1 Dodatkového protokolu k Úmluvě o ochraně lidských práv a základních svobod, čl. 11 Listiny základních práv a svobod) a zajištění je tak významným zásahem do základního práva na pokojné užívání majetku.<sup>152</sup> Jedná se ovšem o dočasný a prozatímní nástroj, a proto nejde o zabavení majetku v pravém slova smyslu. Při posouzení ústavnosti užití tohoto institutu je třeba vycházet ze smyslu a účelu tohoto opatření, kdy pokud OČTŘ zjistí, že dalšího zajištění není třeba, se zajištění zruší.<sup>153</sup>

Zajistit peněžité prostředky však OČTŘ může nejen v případě, že zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že peněžité prostředky jsou určeny ke spáchání trestného činu, ale také tehdy, pokud k jeho spáchání byly užity nebo jsou výnosem z trestné činnosti, a byly tedy např. poskytnuty jako neoprávněná výhoda.

<sup>150</sup>DAVID, Vladislav, NETT, Alexander. *Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém*. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 255-286.

<sup>151</sup>Tamtéž, s. 287-288.

<sup>152</sup>FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní zákoník a trestní řád: průvodce trestněprávními předpisy a judikaturou*. Praha: Linde Praha, 2010, s. 265.

<sup>153</sup>DAVID, Vladislav, NETT, Alexander. *Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém*. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 287.

### 5.2.3 Záměna zásilky a sledovaná zásilka

Záměna zásilky využívá možnosti komunikace zkorumpovaných osob prostřednictvím dopravovaných zpráv tak, aby byla zjištěna např. totožnost subjektů korupčního vztahu. V zásilce může jít o předání neoprávněně zpřístupněných údajů a informací či peněz určených k uplácení. Záměnou zásilky tak dojde k záměně jejího obsahu obsahem jiným, nezávadným, kdy takto upravená zásilka se potom předá k další přepravě. Využití institutu záměny zásilky lze v přípravném řízení na základě příkazu státního zástupce (výjimečně bez, pokud věc nesnese odkladu a příkaz nelze předem zajistit – policejní orgán však musí následně státního zástupce bezodkladně o daném vyrozumět), kdy samotné sledování provádí policejní orgán.<sup>154</sup> Opět je však třeba mít na paměti, že tímto institutem dochází k narušení práva listovního tajemství a tajemství dopravovaných zpráv podle čl. 13 Listiny základních práv a svobod, kdy jakékoliv porušení zákonného postupu umožňující zásah do těchto práv způsobí nemožnost využití informací, které by byly tímto postupem získány.

### 5.2.4 Odposlech a záznam telekomunikačního provozu

Ustanovení § 88 TŘ taxativně stanoví, v rámci kterých trestních řízení může být využit institut odposlechu telekomunikačního provozu a jeho záznamu. Jde z velké podstaty o řízení týkající se trestných činů korupčního charakteru, a také trestných činů, k jejichž stíhání zavazuje mezinárodní smlouva závazná pro ČR (např. Trestněprávní úmluva o korupci).<sup>155</sup> Využití tohoto nástroje v rámci vyšetřování korupčních kauz je zcela na místě ovšem pouze za situace, pokud lze důvodně předpokládat získání významných skutečností pro trestní řízení. Na tomto místě je opět nutné zmínit, že i použití odposlechu a jeho záznamu představuje zásah do ústavně chráněného práva na ochranu tajemství zpráv podávaných telefonem, telegrafem nebo jiným obdobným zařízením (čl. 13 Listiny základních práv a svobod).<sup>156</sup> Nedodržení zákonných podmínek využití tohoto nástroje tak vede k nemožnosti použití takto získaného důkazu u soudu. Demonstrovat citlivost posouzení nezákonnosti či zákonnosti lze např. u případu Rath, kdy právě otázka dodržení zákonných podmínek a dostatečnosti odůvodnění příkazů k odposlechům byla dokonce předmětem rozdílných právních názorů

---

<sup>154</sup>Tamtéž, s. 287-288.

<sup>155</sup>Tamtéž, s. 289.

<sup>156</sup>Usnesení Ústavního soudu ze dne 29. února 2008, sp.zn. I. ÚS 3038/07: *Odposlouchávání telefonních rozhovorů veřejnou mocí (stejně jako jiné tajné sledování) představuje vážné omezení základních práv. Z ústavního pořádku plyne, že k omezení osobní integrity a soukromí (tj. k prolomení ochrany) může ze strany veřejné moci dojít jen zcela výjimečně a jen je-li o zásah protiústavní.*

mezi Vrchním soudem v Praze a Nejvyšším soudem České republiky. Zde je vhodné závěrem podotknout, že odposlech a záznam telekomunikačního provozu je nepřípustný mezi obhájcem a obviněným.<sup>157</sup>

### 5.2.5 Předstíraný převod věci

Použití tento operativně pátrací prostředek lze za situace, že je sledován zájem na získání skutečností důležitých pro trestní řízení týkající se úmyslného trestního činu. Pokud však nelze tohoto cíle dosáhnout jinak nebo bylo-li by jeho dosažení podstatně ztíženo.<sup>158</sup> V rámci odhalování korupce lze tento nástroj využít například za účelem proniknutí OČTŘ do korupčního vztahu, a to ideálně v takovém načasování, aby byly přítomny např. předávání úplatku či jiné neoprávněné výhody.<sup>159</sup> Podstatou předstíraného převodu je tak předstírání určitého právního jednání - převodu věci, např. určené ke spáchání trestného činu, přestože tak dochází k zásahu do zásady právní jistoty. Zákon však při dodržení zákonných podmínek umožňuje tento *zásah státu v zájmu odhalení, pověření nebo prokázání úmyslného trestného činu* jen v případech, kdy dojde k předchozímu písemnému povolení státního zástupce, resp. pokud věc nesnese odkladu – tak bez písemného povolení státního zástupce (za současného bezodkladného informování a dodatečně podané žádosti o povolení).<sup>160</sup> Pokud zákon nebude dodržen, informace takto získané budou pro účely trestního řízení nepoužitelné.

Tento postup je velmi účinným prostředkem, jak zajistit důkazy k prokazování korupčního jednání. Simulovaný projev vůle tak může spočívat v převodu prostředků za účelem zkorumpování určité osoby (tj. předstíraný převod věci, která je určena ke spáchání trestného činu), čímž OČTŘ může dostat jasný usvědčující důkaz, případně může vést k rozpletení komplikovaných a složitých vazeb v korupčním prostředí. Využívání tohoto nástroje je však na hranici nezákonné provokace, a je tedy nutné dodržovat princip subsidiarity. Dovolená míra aktivity na straně OČTŘ je však problematickou otázkou, kdy její zodpovězení umožňuje jen ustálená judikatura, kdy mimo jiné klíčové rozhodnutí

<sup>157</sup>MUSIL, Jan, KRATOCHVÍL, Vladimír, ŠÁMAL, Pavel. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: C.H. Beck, 2007, s. 364.

<sup>158</sup>DAVID, Vladislav, NETT, Alexander. *Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém*. Praha: C. H. Beck, 2007, s. 291.

<sup>159</sup>PAVLIŠOVÁ, Radka, NOVÁK, Martin. *Analýza soudních rozhodnutí vydaných v letech 2010 až 2012 ve věcech úplatkářských trestných činů* [online]. transparency.cz, 2013 [cit. 27. února 2017]. Dostupné na <[https://www.transparency.cz/wp-content/uploads/Anal%C3%BDza\\_soudn%C3%ADch\\_rozhodnut%C3%AD\\_vydan%C3%BDch\\_v letech\\_2010\\_a%C5%BE\\_2012\\_ve\\_v%C4%9Beech\\_%C3%BAplatk%C3%A1%C5%99sk%C3%BDch\\_trestn%C3%BDch\\_%C4%8Din%C5%AF.pdf](https://www.transparency.cz/wp-content/uploads/Anal%C3%BDza_soudn%C3%ADch_rozhodnut%C3%AD_vydan%C3%BDch_v letech_2010_a%C5%BE_2012_ve_v%C4%9Beech_%C3%BAplatk%C3%A1%C5%99sk%C3%BDch_trestn%C3%BDch_%C4%8Din%C5%AF.pdf)>.

<sup>160</sup>FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní zákoník a trestní řád: průvodce trestněprávními předpisy a judikaturou*. Praha: Linde Praha, 2010, s. 484.

Evropského soudu pro lidská práva ve věci Texiera de Castro uvádí, že určující je zejména kontrola aktivit soudem, kdy však je třeba mít neustále na zřeteli, že *veřejný zájem nemůže ospravedlnit použití důkazů získaných v důsledku policejní provokace*.<sup>161</sup> Dále Ústavní soud k této problematice uvedl, že *je nepřijatelným porušením čl. 39 Listiny a čl. 7 odst. 1 Úmluvy, pakliže jednání státu (v dané věci Policie) se stává součástí skutkového děje, celé poslušnosti úkonů, z nichž se trestní jednání skládá (např. provokace či iniciování trestného činu, jeho dokonání apod.). Jinými slovy nepřijatelný je takový zásah státu do skutkového děje, jenž ve své komplexnosti tvoří trestný čin, resp. takový podíl státu na jednání osoby, jehož důsledkem je trestní kvalifikace tohoto jednání*.<sup>162</sup> Z uvedeného je tak zřejmé, že aktivita OČTŘ směřující k uzavření předstíraného převodu by měla spočívat pouze v určitém vyčkávání na příhodném místě na požadovanou příležitost, a neměla by směřovat v cílené provokaci potencionálního pachatele a k vyvolání úmyslu. Není však vyloučen *zásah státu do jednání pachatelů trestných činů, avšak tento postup policie musí mít charakter pasivního jednání, aby pachatele nepodněcovalo k realizaci toho, co sám nemá v úmyslu konat*.<sup>163</sup>

Tento závěr sice může hypoteticky snižovat efektivitu, ovšem zaručuje, že důkazy takto získané budou použitelné v trestním řízení.

### 5.2.6 Sledování osob a věcí

Sledování osob a věcí má mezi detekčními nástroji korupce významné postavení, neboť je z nich nejvyužívanější, a zároveň je také použitelný pro skutkově nejroznorodější okruh případů. *Obdobně jako je tomu v případě odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu, je také sledování osob a věcí určeno k utajenému získávání poznatků o určitých skutečnostech nasvědčujících tomu, že dochází k páčání trestné činnosti. K jeho provádění může docházet v zásadě třemi způsoby, a to prostým sledováním, sledováním, při kterém mají být pořízeny zvukové a obrazové záznamy, a sledováním, kterým má být zasahováno do některého ze základních práv a svobod garantovaných Ústavou*.<sup>164</sup> Ze zákona vyplývá, že lze pořizovat záznamy nejrozrůznějšího druhu a se souhlasem soudce může být v přiměřené míře

<sup>161</sup>Rozhodnutí ESLP „Teixeira de Castro proti Portugalsku“ ze dne 9. 6. 1998, sp.zn. 25829/94.

<sup>162</sup>Usnesení Ústavního soudu ze dne 22. června 2000, sp.zn. III. ÚS 597/99.

<sup>163</sup>Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 20. května 2004, sp.zn. 6 Tdo 458/2004.

<sup>164</sup>PAVLIŠOVÁ, Radka, NOVÁK, Martin. *Analýza soudních rozhodnutí vydaných v letech 2010 až 2012 ve věcech úplatkářských trestných činů* [online]. transparency.cz, 2013 [cit. 27. února 2017]. Dostupné na <[https://www.transparency.cz/wp-content/uploads/Anal%C3%BDza\\_soudn%C3%ADch\\_rozhodnut%C3%AD\\_vydan%C3%BDch\\_v letech\\_2010\\_a%C5%BE\\_2012\\_ve\\_v%C4%9Bcech\\_%C3%BAplatk%C3%A1%C5%99sk%C3%BDch\\_trestn%C3%BDch\\_%C4%8Din%C5%AF.pdf](https://www.transparency.cz/wp-content/uploads/Anal%C3%BDza_soudn%C3%ADch_rozhodnut%C3%AD_vydan%C3%BDch_v letech_2010_a%C5%BE_2012_ve_v%C4%9Bcech_%C3%BAplatk%C3%A1%C5%99sk%C3%BDch_trestn%C3%BDch_%C4%8Din%C5%AF.pdf)>.



zasahováno do práva na soukromí dotčených osob<sup>165</sup> – až na výjimku stanovenou v § 158d odst. 1 TŘ. Pokud totiž OČTŘ při sledování zjistí, že obviněný komunikuje se svým obhájcem, je povinen záznam s obsahem této komunikace zničit.

Z hlediska procesních podmínek povolení k provedení sledování ve smyslu § 158d odst. 2 a odst. 3 TŘ lze tento nástroj využít jen na základě písemného povolení státního zástupce, pokud však má být sledováním zasáhnuto do nedotknutelnosti obydlí, listovního tajemství či do záznamů uchovávaných v soukromí, lze tak činit jen na základě předchozího povolení soudce. Navíc odůvodnění těchto rozhodnutí s ohledem na ustálenou judikaturu musí splňovat obdobné podmínky, jako je tomu v případě odposlechů. *Kromě zákonných náležitostí musí odůvodnění obsahovat konkrétní důvody k nasazení těchto prostředků, indicie, které OČTŘ vedou ke konkrétním podezřením, a co má být provedeným sledováním zjištěno.*

Aby záznam získaný aplikací tohoto institutu mohl být použit v trestním řízení, při posuzování použitelnosti musí soud jednak přihlídnout ke způsobu a okolnostem, za kterých byl záznam pořízen, a jednak k tomu, zda jde o odůvodnitelný zásah do soukromí – tedy že oprávněný zájem na pořízení záznamu převažuje nad zájmem na ochranu soukromí toho, koho se záznam týká. Soud musí vždy posuzovat, zda nedošlo k neodůvodněnému zvýhodňování jednoho práva na úkor druhého a zda byly využity všechny prostředky minimalizace zásahu. V neposlední řadě soud musí při hodnocení přiměřenosti zásahu do práva na ochranu soukromí přihlížet k tomu, zda získaný důkaz stojí v konkrétní věci osamocen, či zda jsou k dispozici i jiné důkazy. Ovšem za situace, kdy je důkaz dostatečně pevný a nedává prostor pro pochyby, nebrání jeho použitelnosti ani to, že není dále potvrzován jinými skutečnostmi.<sup>166</sup>

### 5.2.7 Použití agenta

Platná právní úprava použití agenta je upravena v § 158e TZ. Na rozdíl od ostatních operativně pátracích prostředků jsou podmínky použití tohoto institutu přísnější a lze jej použít pouze v přesně vymezených zákonných ustanoveních.<sup>167</sup> OČTŘ může použít nástroj

<sup>165</sup>Usnesení Ústavního soudu ze dne 3. října 2013, sp.zn. III. ÚS 3812/12.

<sup>166</sup>PAVLIŠOVÁ, Radka, NOVÁK, Martin. Analýza soudních rozhodnutí vydaných v letech 2010 až 2012 ve věcech úplatkářských trestných činů [online]. transparency.cz, 2013 [cit. 27. února 2017]. Dostupné na <[https://www.transparency.cz/wp-content/uploads/Anal%C3%BDza\\_soudn%C3%ADch\\_rozhodnut%C3%AD\\_vydan%C3%BDch\\_v letech\\_2010\\_a%C5%BE\\_2012\\_ve\\_v%C4%Bcech\\_%C3%BAplatk%C3%A1%C5%99sk%C3%BDch\\_trestn%C3%BDch\\_%C4%8Din%C5%AF.pdf](https://www.transparency.cz/wp-content/uploads/Anal%C3%BDza_soudn%C3%ADch_rozhodnut%C3%AD_vydan%C3%BDch_v letech_2010_a%C5%BE_2012_ve_v%C4%Bcech_%C3%BAplatk%C3%A1%C5%99sk%C3%BDch_trestn%C3%BDch_%C4%8Din%C5%AF.pdf)>.

<sup>167</sup>JELÍNEK, Jiří. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 5. vyd. Praha: Leges, 2014, s. 835.

agenta právě při vyšetřování velké části korupčních činností a rovněž také trestných činů, kdy mezinárodní smlouva zavazuje ČR k jejich stíhání (např. Trestněprávní úmluva o korupci). Jedná se však ve všech případech o formy trestné činnosti, které předpokládají spolupráci více osob, a která je velmi často tvořena složitou organizační strukturou. Institut agenta je využíván za účelem získání přehledu o úkolech a účasti jednotlivých pachatelů, jejich postavení, bankovních a finančních operacích, včetně jejich napojení na orgány státní správy či na OČTŘ, což právě může napomoci rozkrytí celých zločineckých sítí.<sup>168</sup>

Jde však bezpochyby o krajní opatření využívané pouze pokud obdobných výsledků nelze dosáhnout jinými procesními prostředky. Vždy je rovněž nutné povolení použití agenta soudcem vrchního soudu na návrh státního zástupce vrchního státní zastupitelství. V povolení musí být uveden účel použití, doba (lze prodloužit), po kterou bude agent použit, a údaje umožňující jeho identifikaci. Použití agenta se tak značně odlišuje od ostatních operativně pátracích prostředků, a to jak omezeným okruhem trestných činů, tak mechanismem povolení i následné kontroly jeho použití, kdy důvodem je zejména intenzita zásahu do osobních práv a svobod osob a rovněž také snaha o zajištění bezpečnosti policisty, který jako agent působí.<sup>169</sup>

Je vhodné upozornit, že v § 102a TŘ je zakotvena zvýšená ochrana utajení skutečné identity agenta, jenž má být před soudem vyslechnut jako svědek. Takovýto výslech by měl být krajním důkazním prostředkem použitelným pouze v případě, že skutečnosti nezbytné pro soudní rozhodnutí nelze prokázat jinými věcnými či písemnými důkazy.

Nepochybným předpokladem pro účinné působení agenta je vymezení podmínek a hranic činností, stejně tak i zakotvení určité míry beztrestnosti. Jelikož si lze představit širokou škálu jednání vedoucího k získání důvěry a přizpůsobení se, pro zákonné a efektivní využití tohoto nástroje je nezbytné, aby agent jasně věděl, jaké akce může podnikat.<sup>170</sup>

V praxi se lze často setkat i s tzv. investigativními novináři, kteří předstírají určitou roli „agenta“ za účelem získání kompromitujících materiálů. Je tedy nasnadě otázka, zda takto získané důkazy lze v trestním řízení využít. Určité vodítko pro posouzení zákonnosti a použitelnosti důkazů dává Městský soud v Brně.<sup>171</sup> Ten v kauze, kdy „agenta“ představovala reportérka televize vystupující jako obchodní zástupkyně farmaceutické firmy (a která

---

<sup>168</sup>KARABEC, Zdeněk. *Účinnost právních nástrojů proti organizované kriminalitě*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010, s. 21.

<sup>169</sup>FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní zákoník a trestní řád: průvodce trestněprávními předpisy a judikaturou*. Praha: Linde Praha, 2010, s. 498.

<sup>170</sup>KARABEC, Zdeněk. Použití agenta proti organizovanému zločinu. *Trestněprávní revue*, 2011, roč. 10, č. 8, s. 224-236.

<sup>171</sup>Rozhodnutí Městského soudu v Brně ze dne 16. ledna 2011, sp. zn. 10T 107/2010.

pořídila záběry, ze kterých bylo zřejmé, že obžalovaná si *bez nejmenšího podezření nejen řekla o úplatek za preskripci určitého léku, ale také jí sama a bez výzvy uvedla, se kterou společností má obdobné vztahy a co za tyto služby již obdržela*), uzavřel, že záznamy nejsou protiústavní, pokud je nelze označit za záznamy osobní povahy (pozn. v kauze šlo o záznamy pořízené v lékařském pokoji v pracovní době).<sup>172</sup> Domnívám se, že tento závěr sice odpovídá „selskému rozumu“, ovšem na druhou stranu působí určitým způsobem v rozporu se zásadami a podmínkami, které zákon předpokládá pro použití agenta. Pokud na jednu stranu je přísně formalizované využití tohoto nástroje, a na druhou stranu dojde k povolení „agentů na vlastní pěst“, mám pocit, že se zde možná vymezil prostor, jak lze zákonnou úpravu obojít.

### 5.3 Aplikace kritéria efektivity na nástroje detekce

Z výše uvedeného je zřejmé, že právní řád ČR obsahuje velký počet nástrojů, jichž lze využít k obstarání potřebných důkazů. Pokud jsou výše uvedené nástroje využívány v souladu se zákonem za současného šetření ústavně zaručených práv osob, mohou ve velké míře napomáhat odhalování korupčních aktivit a rozkrývání korupčních vztahů, a lze tak uzavřít, že formálně splňují kritérium efektivity stanovené touto prací. Ovšem samotné právní zakotvení nástrojů nestačí. Je třeba, aby byly OČTŘ systematicky a nekompromisně využívány, kdy jedině tak mohou být označeny za skutečně efektivní.

V souvislosti s efektivitou získávání informací a důkazů je velmi kontroverzním tématem užití institutu agenta jako provokatéra ke korupčnímu jednání. Současný institut agenta slouží spíše k monitorování kriminality, ne k „testu korupční odolnosti“. Dle § 158b odst. 2 TŘ jej lze použít jen za účelem získání skutečností důležitých pro trestní řízení, a jen tehdy, nelze-li sledovaného účelu dosáhnout jinak, nebo bylo-li by jinak jeho dosažení podstatně ztíženo. Ve vztahu k „provokaci“ nezákonného jednání je tak jasné, že agent se nemůže sám dopustit provokačního jednání, *neboť jednání směřující k vyvolání spáchání trestného činu jinou osobou se dostává do konfliktu se základními lidskými právy chráněnými na vnitrostátní i mezinárodní úrovni. Provokace je trestním právem obecně zakázána*.<sup>173</sup> TZ obsahuje i *výslovné vyloučení beztrestnosti agenta provokatéra* (viz § 363 odst. 3 TZ), a to

<sup>172</sup>PAVLIŠOVÁ, Radka, NOVÁK, Martin. *Analýza soudních rozhodnutí vydaných v letech 2010 až 2012 ve věcech úplatkářských trestných činů* [online]. transparency.cz, 2013 [cit. 27. února 2017]. Dostupné na <[https://www.transparency.cz/wp-content/uploads/Anal%C3%BDza\\_soudn%C3%ADch\\_rozhodnut%C3%AD\\_vydan%C3%BDch\\_v letech\\_2010\\_a%C5%BE\\_2012\\_ve\\_v%C4%9Bcech\\_%C3%BAplatk%C3%A1%C5%99sk%C3%BDch\\_trestn%C3%BDch\\_%C4%8Din%C5%AF.pdf](https://www.transparency.cz/wp-content/uploads/Anal%C3%BDza_soudn%C3%ADch_rozhodnut%C3%AD_vydan%C3%BDch_v letech_2010_a%C5%BE_2012_ve_v%C4%9Bcech_%C3%BAplatk%C3%A1%C5%99sk%C3%BDch_trestn%C3%BDch_%C4%8Din%C5%AF.pdf)>.

<sup>173</sup>DĚDEK, Vojtěch. „Provokace“ korupčního jednání [online]. frankbold.org, 8. ledna.2017 [cit. 27. února 2017]. Dostupné na <<http://frankbold.org/poradna/kategorie/korupce-jednani-uredniku/rada/provokace-korupcniho-jednani-ano-ci-ne>>.

sice jen pro agenta, který organizovanou zločineckou skupinu nebo organizovanou skupinu<sup>174</sup> založil či zosnoval, ale právě z tohoto ustanovení vyplývá podstata vytyčení odlišností legální činnosti agenta a nelegální – provokativní činnosti.<sup>175</sup> Agent může být pouze prostředkem ke sbírání informací. Dle mého názoru by však bylo vhodné zvážit, zda by určitou formu policejní provokace nebylo vhodné do TŘ zavést. Domnívám se, že existují případy, kdy určité prověření odolnosti by bylo žádoucí. Co se korupce týče, mám za akceptovatelné využití provokace při „provokaci“ soudce (či jiného OČTŘ), neboť právě zájem společnosti na nezávislosti rozhodování soudců by mohl převážet při kolizi s jinými právy. Zavedení by však samozřejmě znamenalo nastavení přísných podmínek užití, jež by umožnily využití pouze ve výjimečných a opodstatněných případech. Nezbytností by bylo i novelizování úpravy beztrestnosti za účelem zamezení vedení trestního stíhání proti agentovi jako nepřímému pachateli, který využívá živý nástroj (vyprovokovanou osobu), resp. jako účastníkovi na trestném činu.<sup>176</sup>

Dále chci podotknout klíčovou důležitost lidského faktoru, který zcela jistě ovlivňuje úspěch vyšetřování a detekčních opatření. Pokud selžou specializované orgány při odhalení korupce, nastupuje aktivita ostatních osob, které mohou nahlásit korupční aktivity. S tím samozřejmě souvisí problém současné doby, kdy se jeví jako velmi problematická neexistence komplexní úpravy whistleblowingu. Je třeba, aby zákonodárci dostatečně pružně reagovali na tento nedostatek a podporovali oznamování korupce. Jak bylo již v předchozích kapitolách uvedeno, v případě, že v TZ není zakotven institut účinné lítosti, právě řádné a komplexní zakotvení ochrany whistleblowerů může vést k efektivnějšímu odhalování korupčního jednání. Skutečnost, že TŘ zakotvil institut spolupracujícího obviněného (§ 178a TŘ) je sice nutné hodnotit pozitivně, ale tato úprava nenahrazuje samotnou podstatu této problematiky. Za spolupracujícího obviněného státní zástupce totiž může prohlásit jen obviněného, který oznámí SZ skutečnosti, které významně přispějí k objasnění organizovaného zločinu. Využití je tak velmi zúžené, kdy korupční jednání ne vždy musí dosahovat požadovaných znaků.

Současnou situaci by bylo nejvhodnější řešit komplexní změnou – vytvořením právní úpravy, jež bude zakotvená v jedné právní normě. Mělo by dojít k zakotvení určité politiky oznamování a potažmo vyšetřování nahlášeného jednání, za současného zajištění ochrany

---

<sup>174</sup>Organizovanou zločineckou skupinu je nutno odlišit od obecně přitěžující okolnosti uvedené v § 42 písm. o) trestního zákoníku. Blíže např. JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo Evropské unie*. Praha: Leges, 2014, s. 86 a násl.

<sup>175</sup>JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné*. 4. vydání. Praha: Leges, 2014, s. 882.

<sup>176</sup>Tamtéž, s. 215-218.

osoby oznamovatele, ale i také osoby potencionálního pachatele – neboť je jisté, že ne každé oznámení poukáže na skutečně protiprávní jednání. Měla by tak být vytvořena určitá platforma, jež by garantovala důvěrnost oznámení a anonymitu oznamovatele. Rovněž by mohl být uzákoněn demonstrativní výčet trestných činů, na něž by se úprava whistleblowingu vztahovala, což by mohlo pomoci k prohloubení vědomí společnosti o existenci tohoto nástroje. Inspiraci lze hledat i ve slovenské právní úpravě, kde nabyt účinnosti ke dni 01.06.2017 zákon č. 307/2014 Z. z., o niektorých opatreniach súvisiacich s oznamovaním protispoločenskej činnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov. Bezsporu je však nutné dbát na řádné ošetření možného zneužívání poskytované ochrany samotnými whistleblowery, kdy nejen z tohoto důvodu nevidím jako rozumné zavádět případný finanční stimul whistleblowerům.

V souvislosti s nemožností aplikace účinné lítosti na většinu projevů korupce, roste dle mého názoru potřeba zavedení úpravy whistleblowingu, neboť je třeba alespoň určitým způsobem usnadnit možnost podávání podnětů a hlášení korupčních praktik. Určité osoby by pak v případě jistoty, že jim osobně nehrozí trestní postih, mohly jednak napravit svá závažná jednání nahlášením, a jednak by mohly napomoci rozkrytí složitých korupčních vazeb. Z poslední zveřejněné analýzy TRANSPARENCY INTERNATIONAL – ČR zabývající se soudními rozhodnutími vyplývá, že ani v jednom případě úplatkářských trestných činů v rámci sledovaného období nedošlo například k využití agenta.<sup>177</sup> Výzkum tak jen potvrzuje shora uvedené, tedy že skutečná efektivita nejen vyšetřovacích nástrojů nespočívá pouze na jejich zavedení do právního řádu, ale tkví zejména v jejich reálné aplikaci. Nezbyvá tak než apelovat, aby nástroje byly skutečně využívány. Jinak nelze čekat, že se situace výrazně zlepší.<sup>178</sup>

---

<sup>177</sup>PAVLIŠOVÁ, Radka, NOVÁK, Martin. *Analýza soudních rozhodnutí vydaných v letech 2010 až 2012 ve věcech úplatkářských trestných činů* [online]. transparency.cz, 2013 [cit. 27. února 2017]. Dostupné na <[https://www.transparency.cz/wp-content/uploads/Anal%C3%BDza\\_soudn%C3%ADch\\_rozhodnut%C3%AD\\_vydan%C3%BDch\\_v letech\\_2010\\_a%C5%BE\\_2012\\_ve\\_v%C4%9Bcech\\_%C3%BAplatk%C3%A1%C5%99sk%C3%BDch\\_trestn%C3%BDch\\_%C4%8Din%C5%AF.pdf](https://www.transparency.cz/wp-content/uploads/Anal%C3%BDza_soudn%C3%ADch_rozhodnut%C3%AD_vydan%C3%BDch_v letech_2010_a%C5%BE_2012_ve_v%C4%9Bcech_%C3%BAplatk%C3%A1%C5%99sk%C3%BDch_trestn%C3%BDch_%C4%8Din%C5%AF.pdf)>.

<sup>178</sup>KOPEČNÝ, Zdeněk. Možnosti a limity použití agenta v boji proti organizovanému zločinu. In JELÍNEK, Jiří (ed). *Organizovaný zločin (trestněprávní, trestněprocesní a kriminologické aspekty)*. Praha: Leges, 2015, s. 124–134.

## 6 Sankční nástroje v Českém právním řádu

Zákonodárce stanovil v normách TZ jasně druhy trestů, které lze za spáchání korupčních trestných činů uložit (viz Příloha č. 1). Nejčastěji jde o trest odnětí svobody s horní hranicí do 2-3 let (výjimečně 5 let)<sup>179</sup>, někdy zákaz činnosti, propadnutí věci či dokonce propadnutí majetku. Samozřejmou je také u tohoto druhu kriminality, za splnění zákonných podmínek (viz § 67 a násl. TZ), možnost uložit peněžitý trest. S ohledem na skutečnost, že pachatelé korupčních trestných činů mohou být i právnické osoby, tresty které mohou být uloženy, jsou i ty uvedené v § 15 TOPO.<sup>180</sup>

### 6.1 Tresty společné dle TZ i TOPO

**Trest propadnutí majetku** lze považovat za poměrně přísnou sankci výrazně zasahující do ústavně zaručeného vlastnického práva člověka, i přesto jej ve sféře závažné korupční kriminality jej považují za vhodný a účelný, když patří zároveň mezi jeden z trestů, kterým by soudy měly ve smyslu ustanovení § 39 odst. 7 TZ postihovat pachatele na majetku, pokud spáchaným trestným činem získali, nebo se snažili získat majetkový prospěch. Trestem propadnutí majetku se může korupčníkovi odejmout buď celý jeho majetek, nebo část tohoto majetku, a propadlý majetek přechází na stát. Tento trest lze uložit pouze za specifických okolností, a to buď vedle výjimečného trestu, nebo za spáchání zvlášť závažného zločinu, kterým se snažil korupčník získat majetkový prospěch (např. může hrozit u naplnění kvalifikované skutkové podstaty trestného činu zneužití pravomoci úřední osoby (§ 329 TZ)), anebo za trestný čin, kde to TZ dovoluje (např. u trestného činu odběr tkáně, orgánu a provedení transplantace za úplatu (§ 166 TZ) nebo u kvalifikovaných skutkových podstat trestného činu zneužití pravomoci úřední osoby (§ 329 TZ), přijetí úplatku (§ 331 TZ), podplácení (§332 TZ)). Logicky vzato tak vedle tohoto trestu již nelze uložit trest peněžitý. Je tak patrné, že s tímto trestem zákonodárce nakládal opatrně a považuje ho za určitý krajní prostředek sankcionování, když tento lze zároveň uložit jen při pečlivém zvážení všech okolností spáchaného trestného činu, osoby a poměrů korupčníka a současné úvaze o oprávněném zájmu poškozených osob na náhradě škody. Navíc je nutné podotknout, že trest propadnutí majetku patří mezi tresty, které lze zároveň uložit trestně odpovědné právnické osobě, a to za obdobných předpokladů, které se vyžadují u fyzické osoby (až na

<sup>179</sup> Pozn.: Uvedená délka se váže k základním skutkovým podstatám trestných činů.

<sup>180</sup> Pozn.: Trest odnětí svobody níže rozebrán nebude, neboť jeho působení a efektivnost je jednak již dostatečně rozebrána v jiných publikacích, a jednak hlavně považují tento trest za natolik obecný, že specifika pro jeho ukládání v rámci korupce takřka nespátřují a není je proto nutné uvádět.

určitou odlišnost zakotvenou v § 17 odst. 4 TOPO, tj. pokud je pachatelem banka či jiný obdobný subjekt uvedený v tomto paragrafu, může soud uložit tento trest až po vyjádření České národní banky k možnostem a důsledkům jeho uložení).<sup>181</sup> Přestože tento druh trestu lze ukládat za velmi přísných a specifických podmínek, domnívám se, že je vhodné, že zde možnost jeho uložení existuje, neboť co jiného, než hrozba mající existencionální důsledky, může mít efektivní odstrašující charakter. Navíc pouze trest tohoto charakteru dle mého názoru může postihnout tu nejzávažnější korupční trestnou činnost, kdy tomuto závěru napovídá např. fakt, že jej lze uložit za určitých okolností uložit jak za zneužití pravomoci úřední osoby, kdy zákonodárce jasně klade důraz na nezbytnost ochrany řádného výkonu státní moci, tak i za některé úplatkářské trestné činy.

Co se týče **trestu propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty**, ve vztahu ke korupčním trestným činům lze trest propadnutí věci směřovat buď na propadnutí samotného úplatku anebo neoprávněné výhody (viz § 70 a násl. TZ), jde tedy o trest, který postihuje majetek, který je ve vlastnictví pachatele trestného činu – korupčníka, ať již korumpujícího nebo zkorumpovaného. Právníkům osobě tento trest lze uložit také. Zákon rovněž upravuje, že lze trest propadnutí věci uložit jako samostatný, v tomto si ovšem dovoluji vyslovit, že v případě, že dojde ke korupci, samotné propadnutí věci nereflektuje potřebný trest pro pachatele, neboť mu jen odejme, co buď neoprávněně použil anebo získal. Jako trest uložený vedle jiného však i v rámci trestání korupce má samozřejmě své odůvodnění.

S ohledem na charakter korupce, kdy ta je motivována neoprávněným, právě často finančním, prospěchem, považují **peněžitý trest** za jeden z nejdůležitějších trestů. U korupčních trestných činů můžeme spatřovat funkci peněžitého trestu právě v možnosti postihnout majetkový prospěch pachatele, který získal z trestné činnosti, jestliže takový prospěch nelze odčerpát jinak (např. propadnutím věci či majetku), ale zároveň je důležité, že jej lze uložit i za účelem obecně naplnit funkci trestání, u těch trestných činů, kde to zákonodárce sám posoudil, samotný trestní zákoník uložení tohoto trestu dovoluje, a rovněž jej lze uložit jako alternativní trest - za přečin, pokud vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného přečinu a k osobě a poměrům pachatele se současně neukládá trest odnětí svobody. Současně tento trest lze uložit jako trest samostatný, pokud není jiného trestu třeba. (viz § 67 a násl. TZ). Výše trestu by tam měla zároveň reflektovat škodlivost vyplývající z konkrétních okolností případu při posouzení všech zákonných kritérií. Maximální peněžitý trest může být vyměřen na 36.500.000,- Kč (dle § 68 TZ, 730 denních sazeb po 50.000,- Kč).

---

<sup>181</sup> ŠÁMAL, Pavel. Trestní zákoník: komentář. I, § 1-139. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2012, s. 874 – 883.

Samozřejmě lze tento trest uložit i právnické osobě, kdy výměra peněžitého trestu u právnické osoby je vyšší a maximální peněžité trest může být vyměřen v celkovém rozsahu na 1.440.000.000 (dle § 18 odst. 2 TOPO denní sazba může dosahovat až 2.000.000,- Kč). Vzhledem k výši uvedených částek se proto se domnívám, že soudy disponují sankčním nástrojem, který může být opravdu na poli boje s korupcí efektivní, neboť jeho rozsah mohou přizpůsobit konkrétním okolnostem případu a reflektovat tak skutečnou škodlivost korupce pro společnost.

V neposlední řadě korupčníkům hrozí uložení **trestu zákazu činnosti** považují za další efektivní nástroj pro sankcionování korupčních trestných činů. Je to dáno zejména tím, že tento může mimo jiné mít výrazný preventivní efekt právě pro potenciální pachatele závažnějších forem korupce, např. úřední osoby či lékaři, znalci, ale i podnikající právnické osoby, kdy výkon jejich profesí se odráží na důvěře veřejnosti. Zákaz činnosti tak s sebou přirozeně nese riziko, že dojde k ukončení kariéry a skončení podnikatelských aktivit. Přestože trest zákazu činnosti lze pachateli, fyzické osobě, uložit nejvýše na 10 let,<sup>182</sup> tak vliv odsouzení na reputaci, vyloučení z praxe apod. však může mít dalekosáhlé důsledky tuto dobu překračující. Trest lze rovněž uložit i trestně odpovědné právnické osobě, pokud byl trestný čin spáchán v souvislosti s touto činností (viz § 20 TOPO). Délka doby, na kterou lze činnost zakázat, je pak u právnické osoby až 20 let a je však jasné, že i zde, přerušení výkonu podnikání, bude mít stejný – déle trvající - efekt, jak u fyzické osoby. Při posouzení všech důsledků se domnívám, že tento trest může plnit funkce účinného sankčního nástroje.

## 6.2 Některé další tresty dle TOPO

V souvislosti s korupcí je nutné upozornit i na další tresty, které lze uložit trestně odpovědné právnické osobě. Domnívám, že tím je zejména trest zákazu plnění veřejných zakázek nebo účasti na veřejné soutěži (viz § 21 TOPO), trest zákazu přijímání dotací a subvencí (viz § 22 TOPO) a rovněž také uveřejnění rozsudku (viz § 23 TOPO). V současné době, kdy velká část právnických osob získává důležité a finančně zajímavé zakázky právě v souvislosti s veřejnými zakázkami, kdy navíc tato oblast, jak je v předchozích kapitolách uvedeno, patří mezi oblasti s vysokým výskytem korupčních příležitostí, jsem přesvědčena, že uložení **zákazu účasti ve veřejné soutěži nebo plnění veřejných zakázek** je účinným nástrojem, jehož pravidelné ukládání by mělo mít prevenční charakter na společnost jako takovou. Pokud navíc lze tento trest uložit na 20 a více let, je zřejmé, že diskvalifikace

---

<sup>182</sup> Tamtéž, s. 929 – 946.



z možnosti získávat zakázky od zadavatelů může ve své podstatě vést až k ekonomické likvidaci určitých právnických osob, které jsou finančně závislé právě na veřejných zakázkách. Trest **zákazu přijímání dotací a subvencí** hodnotím velmi podobně, neboť dotace, subvence a různé granty představují živnou půdu pro nejednu právnickou osobu. Tyto dva tresty tak ve svém konečném důsledku považuji za závažnější, než samotný trest zrušení právnické osoby (viz § 16 TOPO), jehož uložení lze čekat spíše výjimečně, kdy současná praxe ukazuje, že prozatím je ukládán jen v případě tzv. „prázdných schránek“,<sup>183</sup> tedy účelově založených právnických osob za účelem páchaní trestné činnosti. Ve vztahu k **trestu uveřejnění rozsudku** chci uvést, že ačkoliv tento trest se může zdát pramálo účinný, jeho dopad na reputaci právnické osoby, může zcela ochromit fungování této právnické osoby a odrazit se na jejím hospodaření, neboť si lze jednoduše představit, že v například v případě, kdy bude uveřejněn pravomocný rozsudek, kterým by určitá nemocnice byla odsouzena za trestný čin Přijetí úplatku, nebo dokonce za trestný čin Odběr tkáně, orgánu a provedení transplantace za úplatu, v rámci jehož odůvodnění by byly popsány praktiky lékařů právnické osoby, kteří si vyloženě říkají o finanční obnos za účelem např. nabídky posunutí v pořadníku čekatelů na transplantaci, tento trestný čin se odrazí na reputaci nemocnice v očích veřejnosti a může vést k tomu, že veřejnost bude vyhledávat zdravotnické služby v jiné nemocnici. Tento trest je tak nástrojem, který hrozí potencionálním korupčníkům, že jejich jednání se může dozvědět veřejnost a že jejich reputace bude ohrožena, což považuji – při úvaze, že dobré jméno je nezbytné pro fungující podnikání – za silný odrazující prvek ve vztahu k páchaní korupce. Závěrem této podkapitoly si v této souvislosti dovoluji podotknout, že si lze představit, že pro právnickou osobu jako takovou představuje určitou sankci i trestní stíhání jako takové, neboť ve svém důsledku už může způsobit právnické osobě neblahé důsledky spočívající jak v poškození dobrého jména a pověsti, zhoršení obchodních vztahů způsobenou případnou medializací či narušení důvěry zaměstnanců.

### 6.3 Aplikace kritéria efektivity na sankční nástroje

Domnívám se, že zákonodárce vytvořil právní rámec, který umožňuje dostatečné a efektivní potrestání korupčníků vedoucí k naplnění účelu trestání, a který je současně i vyjádřením mezinárodních závazků plynoucích z mezinárodních úmluv proti korupci ve vztahu k účinnému sankcionování. Rovněž je více než vhodné, že tresty hrozcí

---

<sup>183</sup> TIBITANZLOVÁ, Alena. *Sankcionování právnických osob a praxe českých trestních soudů* [online]. bulletin-advokacie.cz, 7. listopadu 2016 [cit. 14. dubna 2017]. Dostupné na <<http://www.bulletin-advokacie.cz/sankcionovani-pravnickych-osob-a-praxe-ceskych-trestnich-soudu?browser=mobi>>.

v kvalifikovaných skutkových podstatách, zejména pokud se trestného činu dopustí úřední osoba, dosahují větší intenzity, neboť právě úřední osoby mají demonstrovat nezkorumpovanost státní správy a fungování státu. V souladu s tímto chápáním hrozí nejpřísnější sankce mimo jiné za spáchání trestného činu zneužití pravomoci úřední osoby. Na druhou stranu podotýkám, že ne veškeré skutkové podstaty reflektují možnou odlišnou škodlivost způsobu páchaní korupce, kdy např. někdy v TZ chybí kvalifikované skutkové podstaty a s nimi související i odlišnost trestní sazby. Tento paradox je jasně viditelný například na úplatkářství, kdy nelze zcela pochopit, z jakého důvodu zákonodárce nepřistoupil k vytvoření podrobnějších kvalifikovaných skutkových podstat v rámci nepřímého úplatkářství po vzoru § 331 TZ a § 332 TZ, neboť i „zprostředkovatelé“ korupce prohlubují kořeny korupčních praktik a škodlivost jejich činnosti může být rozdílná.

Mám za to, že předpokladem úspěšného boje s korupcí v globálním měřítku je uvědomění si nesmírného významu řádného trestání a ukládání efektivních sankcí. Sebevětší úspěch preventivních a sankčních nástrojů může být totiž jednoduše zmařen, pokud se pachatel (resp. ani široká veřejnost) nehrozí možných sankcí. V takovém případě by totiž žádné nástroje nevedly k minimalizaci korupce a neodrazovaly by od korupčních praktik. Úspěšná trestní ochrana společnosti před korupcí je možná pouze za nastavení trestních sankcí, které budou odpovídat povaze a závažnosti korupčního jednání a současně budou působit odstrašujícím dojmem na potenciální pachatele. Soudy proto musí trestat dostatečně přísně (a nebát se zároveň ukládat dostatečně vysoké peněžité tresty např. ve vztahu k právnickým osobám, kdy východiskem může být například i praxe Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže, který se při ukládání pokut nebojí ukládat i milionové sankce), ale i přiměřeně, se zohledněním okolnosti určující stupeň nebezpečnosti činu pro společnost, způsobu a okolností spáchání, osoby pachatele i jednání po činu.

Nebezpečí neudržení efektivnosti sankcí však hrozí i po uložení trestu, kdy například následná dekriminalizace může zcela nabourat generální preventivní charakter sankcionování. Odstrašujícím příkladem může být nedávná situace v Rumunsku, kdy místní vláda rozhodla o zbavení trestnosti některých korupčních trestných činů. Přijatý zákon tak umožňuje upustit od výkonu trestu vězení i pachatelům významných korupčních kauz. Tento krok Rumunska je veřejně odsuzován, a je jednoznačné, že jej nelze chápat jako efektivní při boji s korupcí.<sup>184</sup> Tento příklad by tak měl být výstražným a odstrašujícím pro českou společnost.

---

<sup>184</sup>ČTK. *Rumunsko se bouří, lidem vadí záměr vlády pustit korupčníky z vězení* [online]. zpravy.idnes.cz, 2. února 2017 [cit. 20. února 2017]. Dostupné na <[http://zpravy.idnes.cz/rumunsko-korupce-protesty-dfd/zahranicni.aspx?c=A170202\\_094149\\_zahranicni\\_aha](http://zpravy.idnes.cz/rumunsko-korupce-protesty-dfd/zahranicni.aspx?c=A170202_094149_zahranicni_aha)>.

## Závěr

Primárním cílem této práce bylo zjištění, jak lze v současné době čelit korupci, a zda česká právní úprava poskytuje účelné nástroje, které boji proti korupci mohou napomoci. Jelikož nezbytným předpokladem boje s korupcí je prevence proti korupčnímu jednání, detekce korupčního jednání a v ruku v ruce související dostatečné sankcionování korupce, považovala jsem vhodné pro uchopení problematiky nástroje boje proti korupci rozdělit do tří skupin, tj. na nástroje prevenční, nástroje detekční a nástroje sankční, kdy každé z těchto skupin nástrojů jsem se věnovala jak v obecné rovině, tak v rovině konkrétní s akcentem na trestní právo. Zároveň pro posouzení jejich efektivnosti a účelnosti jsem stanovila kritérium dostatečného rozsahu, tj. tedy zda česká oprava je způsobilá postihnout všechny projevy korupce, kdy toto kritérium se uplatnilo ve vztahu zejména k prevenčním nástrojům; kritérium „schopnost vyhledat, zajistit a provést dostatek použitelných důkazů“, jež se uplatnilo na posouzení detekčních nástrojů, a kritérium „přísnosti“ sankcí. Sekundárním cílem, nezbytným k dosažení hlavního cíle a pochopení problematiky, bylo vymezení pojmu korupce, typů korupce a korupčního prostředí, a rovněž analýza současného stavu trestní právní úpravy v ČR, na kterou přirozeně navazoval nezbytný rozbor konkrétních institutů zakotvených v právním řádu, ale i institutů, jejichž zavedení by do budoucna stálo k zamyšlení.

Práce se rovněž zabývala mezinárodními souvislostmi, když s ohledem na mezinárodní účast ČR v nadnárodních společenstvích je vhodné konstatovat, že od doby zavedení trestní odpovědnosti právnických osob, ČR plní závazky v rámci přijímání korupčních opatření výrazně úspěšněji, než tomu bylo dříve. Ovšem stále existují určité mezery, a to nejen ve vztahu k mezinárodním doporučením a povinnostem, ale i s ohledem na tuzemský kontext. Pozornost zákonodárce by měla být v první řadě urgentně směřována k zavedení jasných mantinelů whistleblowingu, jako účinného nástroje pro detekci i prevenci, jehož komplexní úprava by mohla vyřešit otázky plynoucí z absence možnosti aplikace institutu účinné lítosti. S ohledem na Akční plán boje s korupcí na rok 2017 lze doufat, že tato mezera bude v dohledné době vyplněna.<sup>185</sup> V současnosti existují určité návrhy, jak by právní úprava měla vypadat, kdy nejnovější je legislativní návrh vlády zajišťující posílení práv a ochrany oznamovatelů trestných činů zaměstnavatelů, spojený s novelou občanského

---

<sup>185</sup>SOUČEK, Jiří. *Protikorupční rada projednala Akční plán boje s korupcí na rok 2017* [online]. korupce.cz, 25. října 2016 [cit. 10. března 2017]. Dostupné na <<http://www.korupce.cz/cz/dokumenty/tiskove-zpravy/protikorupcni-rada-projednala-akcni-plan-boje-s-korupci-na-rok-2017-150087/>>.

soudního řádu.<sup>186</sup> Jsem však přesvědčena, že zavedení ochrany whistleblowerů formou novelizací není nejvhodnější. Mám za to, že k zavedení účinné a komplexní úpravy je nezbytné vytvoření samostatné právní normy (blíže podkapitola 2.2.1 a 5.3). Je tak otázkou, v jaké formě, po debatě v parlamentu, dojde k vytvoření pravidel, a zda jejich zavedení bude podporovat efektivní využívání whistleblowery. Dále je nutné apelovat na zákonodárce, aby v krátké době došlo k úpravě lobbingu. Zavedení jasných pravidel a povinností lobbistů by mohlo výrazně minimalizovat korupční příležitosti. Přestože současná vláda do svého programového prohlášení téma lobbingu ani nezařadila, v současné době pracuje na přípravě vládního návrhu, který by měl upravovat monitoring kontaktů s lobbisty. Jde sice o první z mnoha kroků, které jsou třeba učinit, aby právní rámec lobbingu byl kompletní, ale je vidět, že vnímání nutnosti regulace se pozitivně posunulo. Inspiraci lze hledat v EU, registr lobbistů zavedla i Evropská komise.<sup>187</sup>

Ve vztahu k preventivním nástrojům bylo nutné nejprve jasně vymezit, které trestné činy mohou být považovány za korupci. Práce tak prakticky uzavřela „otevřený“ okruh korupčních trestných činů, který však není možné brát jako konečný, neboť korupce si lze představit v nadsázce „v nekonečném množství podob“. Ohledně závěrů, které vyplynuly z analýzy preventivních nástrojů (zejm. trestněprávní úpravy), lze uzavřít, že TZ obsahuje velký počet skutkových podstat, které se dají podřadit pod korupci, a právní úprava trestných činů se tak dá obecně považovat za účelnou a efektivní, ovšem má své mezery. Mám za to, že jednak by bylo vhodné, po vzoru slovenské právní úpravy, zavést do trestního právního řádu „záchytný“ trestný čin korupce v obecné rovině, kdy ostatní skutkové podstaty by byly ve vztahu speciality k této generální. Tato skutková podstata by tak v současné době mohla napomoci vyplnit mezery týkající se např. absence samostatné úpravy lobbingu, a mohla by tak, v případě současného definování alespoň pojmu legální lobbing, zachycovat právě nezákonně prováděný lobbing konaný s korupčním motivem. V rámci takového ustanovení by mohlo být rovněž zavedeno zákonné pravidlo vymezující možnosti souběhu a speciality korupčních trestných činů, což by mohlo vyjasnit současnou situaci. Při posuzování korupčních skutkových podstat jsem rovněž dále okrajově narazila na problematiku promlčení, která neklade žádné překážky v účinném boji proti korupci (podrobněji

---

<sup>186</sup>VLÁDA ČR. *Ministr Chvojka: Ochrana oznamovatelů potřeba je, pomůže nejen proti korupci* [online]. vlada.cz, 8. února 2017 [cit. 20. února 2017]. Dostupné na <<https://www.vlada.cz/cz/ppov/lrv/aktualne/chvojka-ochrana-oznamovatelu-potreba-je--pomuze-nejen-proti-korupci-153369/>>.

<sup>187</sup>TRANSPARENCY INTERNATIONAL – ČR. *Vláda chystá návrh na regulaci lobbingu* [online]. transparency.cz, 15. února 2017 [cit. 20. února 2017]. Dostupné na <<https://www.transparency.cz/vlada-chysta-navrh-na-regulaci-lobbingu/>>.

podkapitola 4.8.2), a také na problematiku odčerpávání neoprávněných výhod, což mě logicky přivedlo ke skutkovým podstatám trestných činů souvisejících s legalizací výnosů z trestné činnosti. V rámci této analýzy je ovšem zřejmé, že TZ ani TŘ neminimalizuje tento druh kriminality tak, jak by mohl. Přitom by stačilo, kdyby zákonodárce přijal v právním řádu vhodná opatření např. v rámci daňových předpisů (viz podkapitola 4.7, zejména otázka dostatečně vysoké sankční daně).

S ohledem na náročnost procesu odhalování korupční trestné činnosti a zjišťování osob pachatelů jsem se podrobně zabývala detekčními nástroji, kdy na základě rozboru současné úpravy mohu konstatovat, že právní řád OČTŘ umožňuje využívat širokou škálu důkazních prostředků, kdy však nezbytným předpokladem pro jejich efektivní použití důkazů takto získaných je jejich zákonný způsob zajištění. V opačném případě totiž může i v případě odhalené korupce dojít k nemožnosti zákonného prokázání viny pachatelů související s důkazní nouzí vinou nemožnosti využití získaných důkazů. Z analýzy detekčních nástrojů vyplývají rovněž možnosti *de lege ferenda*, zejména pak v souvislosti s analýzou úpravy operativně pátracích prostředků - např. institut „agenta provokatéra“. Zcela chápu obavy, které se s tímto institutem pojí, ovšem pokud právní úprava tohoto institutu bude obsahovat jasné stanovení limitů jednání agenta, kontrolní mechanismy, stanovení postupu při jeho nasazení a rovněž nutnost aplikace testu proporcionality jako nezbytné podmínky využití agenta, nemělo by dojít k jeho zneužití a nepřiměřenému poškozování práv osob, a naopak TŘ bude obohacen o další efektivní způsob boje s korupcí a další kriminalitou. Určitý model provokace agentem je zaveden v USA, kde agent provokatér je hojně využíván jako nástroj potírání organizovaného zločinu.<sup>188</sup> Čeští zákonodárci se však mohou inspirovat i bližší slovenskou právní úpravou, kdy § 10 odst. 20 (definice) a § 117 (podmínky použití) zákona č. 301/2005 Z.z., trestný poriadok, postavení agenta zakotvuje. Pro některé odborníky tento institut ve slovenské podobě je protiústavní, ale na druhou stranu se mu nemůže odepřít jeho význam při vyšetřování. Přitom však ani tento vzor nedovoluje agentovi vlastní iniciativou provokovat kohokoliv ke spáchání jakéhokoliv trestného činu, dle § 117 odst. 2 tohoto zákona je však dovoleno agentovi „provokovat“ ke spáchání korupce úřední osoby za předpokladu, že zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že tato osoba by se dopustila korupce i bez použití agenta. Právě tento model je dle mého názoru velmi vhodný pro boj s korupcí, kdy užití kontroverzního nástroje může být zdůvodněno zájmem veřejnosti na řádném fungování společnosti, kdy právě by se úřední osoby za žádné situace neměli uchýlovat ke korupčním

---

<sup>188</sup>MUSIL, Jan. Policejní provokace v teorii, legislativě a judikatuře. *Státní zastupitelství*, 2014, roč. 12, č. 3, s. 10-16.

praktikám.<sup>189</sup> Zavedení tohoto nástroje bych proto považovala za velký přínos pro odhalování korupční kriminality, kdy mám za to, že i samotná možnost užití tohoto nástroje by na potenciální korupčníky působila preventivně, neboť by vyvolala nejistotu, zda korupční příležitost není vyvolána právě agentem provokatérem, a zvětšila by nebezpečí hrozby odhalení.

V neposlední řadě se práce zabývala i analýzou sankčních nástrojů, kde v rámci úvah o mezerách právní úpravy jsem uzavřela, že samotné sankce jsou v TZ stanoveny dostatečně efektivně, tedy tak, aby je soudy mohly ukládat dle zákonných zásad trestání (určitou výjimku snad tvoří jen sankce hrozící u trestného činu nepřímého úplatkářství, viz kapitola 6) - při porovnání povahy a závažnosti korupčního jednání a současně, aby působily odstrašujícím dojmem na společnost.

Obecně tedy lze uzavřít, že právní řád ČR poskytuje v trestněprávní a trestně procesní rovině dostatečný rámec efektivních nástrojů, které lze využívat pro účinný boj s korupcí. Předpokladem je však současná existence nezávislé justice, prostá korumpovatelných či korumpujících soudců a státních zástupců, neboť úspěch veškerých nástrojů vázne z velké části na lidském faktoru. Samotná existence komplexní legislativy nebude nikdy dostatečná, proto veškeré snahy o využívání a zavádění efektivnějších nástrojů musí být doprovázeny snahou o co nejotevřenější a netransparentnější justici. V současné době nelze jednoznačně shrnout, jaké kroky chce zákonodárce učinit za účelem minimalizace lidských pochybení. Přestože se v současné době ČR vypořádává s požadavkem GRECA na prevenci korupce v souvislosti se soudci a státními zástupci, kdy ministerstvo spravedlnosti připravuje návrh nové právní úpravy týkající se státního zastupitelství (zejm. úpravy náboru a postupu státních zástupců, vytvořením profesního etického kodexu pro všechny státní zástupce, změna struktury státního zastupitelství aj.),<sup>190</sup> jeho osud není pro rok 2017 jistý. Zvažovaná reforma, jejímž *symbolem měl být vznik specializovaného protikorupčního státního zastupitelství*, a která mimo jiné měla zrušit dosavadní čtyřstupňový systém státních zastupitelství a vytvořit speciální státní zastupitelství zaměřené na velké korupční kauzy, jehož nezávislost by byla zdůrazněna postavením mimo hierarchii státního zastupitelství, kdy však Nejvyšší státní zastupitelství by nad ním mělo kontrolní pravomoc, v současné době není jistá. Poslanecká sněmovna totiž schválila usnesení, *podle kterého má vláda připravit změnu TR, již omezí*

---

<sup>189</sup>VESELÁ, Hana. *Právní úprava postavení policejních agentů: Studie č. 5.293*[online]. psp.cz, 2010 [cit. 10. března 2017]. Dostupné na <<https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=60596>>.

<sup>190</sup>ÚŘAD VLÁDY ČR. *Akční plán boje s korupcí na rok 2017* [online]. korupce.cz [cit. 10. března 2017]. Dostupné na <<http://www.korupce.cz/assets/protikorupcni-dokumenty-vlady/na-leta-2015-2017/Akcni-plan-boje-s-korupci-na-rok-2017.pdf>>.

*pravomoci žalobců, kteří by mimo jiné měli přijít o možnost vyšetřovat trestné činy místo policistů.* Podle současného ministra spravedlnosti Roberta Pelikána takovéto změny TR jdou zcela *proti duchu jím připravované reformy.*<sup>191</sup> Je tedy otázkou budoucnosti, jakým směrem se budou úvahy zákonodárce dále ubírat.

Závěrem chci uvést, že přestože je tato práce zaměřena na boj s korupcí na úseku trestního práva, základním způsobem eliminace korupce je zabraňování vzniku korupčních příležitostí, což je zejména záležitostí organizačních reforem a systémových změn, které však musí být prováděny předvídatelně a srozumitelně (negativní srovnání se nabízí např. s kontroverzní reorganizací policie, která vedla například k vytvoření Národní centrály proti organizovanému zločinu, kvůli které byla zřízena Sněmovní vyšetřovací komise; nebo také s novelizováním zavedeného registru smluv,<sup>192</sup> kdy novelizované znění opět korupční příležitosti pro více subjektů opětovně otevírá), za současného vytváření transparentních kontrolních mechanismů, etického prostředí a seznamováním široké veřejnosti se škodlivostí korupce, aby i samotná společnost se vyznačovala aktivním kontrolním přístupem a snahou omezit korupci. Je proto nezbytné, aby byl vyvíjen apel na propírání tématu v médiích, pořádání debat či na jiné způsoby, pomocí kterých by mohlo dojít k masivnímu rozšiřování vědomí o této problematice. Znalá a zásadová společnost je totiž tím neefektivnějším nástrojem pro skutečně účinný boj (nejen) s korupcí.

---

<sup>191</sup> ČT. *Pelikán ruší reformu státních zastupitelství. Šla by podle něj proti přání sněmovny* [online]. korupce.cz, 3. února 2017 [cit. 11. března 2017]. Dostupné na <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/2028234-pelikan-rusi-reformu-statnich-zastupitelstvi-sla-podle-nej-proti-prani-snemovny>>.

<sup>192</sup> TRANSPARENCY INTERNATIONAL – ČR. *Registr výmluv* [online]. Transparency.cz, 23. února 2017 [cit. 1. března 2017]. Dostupné na <<https://www.transparency.cz/registr-vymluv/>>.

## Použité prameny a literatura

### Bibliografie

- DANČÁK, Břetislav, HLOUŠEK, Vít, ŠIMÍČEK, Vojtěch (eds.). *Korupce: Projevy a potírání v České republice a Evropské unii*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2006. 309 s. ISBN 8021040629.
- DAVID, Vladislav, NETT, Alexander. *Korupce v právu mezinárodním, evropském a českém*. Praha: C. H. Beck, 2007. 345 s. ISBN 9788071795629.
- DOYLE, Petrus C. Van a kol. *Boj proti korupci*. Přeložil Čeněk NOVOTNÝ. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1999. 80 s. ISBN 8086008738.
- FENYK, Jaroslav a kol. *Trestní zákoník a trestní řád: průvodce trestněprávními předpisy a judikaturou*. Praha: Linde Praha, 2010. 1317 s. ISBN 9788072018024.
- FENYKL, Jaroslav, ONDRUŠ, Radek. *Právní styk s cizinou v trestním a netrestním řízení a před orgány veřejné správy*. Praha: Linde, 1997. 595 s. ISBN 8072010638.
- GŘIVNA, Tomáš. Účinná lítost u korupčních trestných činů. In KOTÁSEK, J, a kol. *Dny práva 2011: Korupce – trestněprávní, kriminalistické a kriminologické aspekty*. Brno: Masarykova univerzita, 2012, s. 56-63. ISBN 9788021059160.
- HENDRYCH, Dušan a kol. *Právní slovník*. 3. vydání. Praha: C.H.Beck, 2009. 1481 s. ISBN 9788074000591.
- CHMELÍK, Jan a kol. *Pozornost, úplatek a korupce*. Praha: Linde, Právnícké a ekonomické nakladatelství a knihkupectví, 2003. 222 s. ISBN 807201434X.
- CHMELÍK, Jan, TOMICA, Zdeněk. *Korupce a úplatkářství*. Praha: Linde Praha, 2011. 283 s. ISBN: 9788072018666.
- JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní právo hmotné*. 4. vydání. Praha: Leges, 2014. 976 s.
- JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo Evropské unie*. Praha: Leges, 2014. 368 s.
- JELÍNEK, Jiří. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 5. vyd. Praha: Leges, 2014. 1248 s.
- KARABEC, Zdeněk. *Účinnost právních nástrojů proti organizované kriminalitě*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010. 89 s.
- KOČAN, Štefan. *Charakteristika a vyšetřovanie korupce*. Bratislava: Akadémia Policajného zboru v Bratislave, 2012. 180 s. ISBN 978880545321.



- KOPEČNÝ, Zdeněk. Možnosti a limity použití agenta v boji proti organizovanému zločinu. In JELÍNEK, Jiří (ed). *Organizovaný zločin (trestněprávní, trestněprocesní a kriminologické aspekty)*. Praha: Leges, 2015, s. 124–134.
- MUSIL, Jan, KRATOCHVÍL, Vladimír, ŠÁMAL, Pavel. *Kurs trestního práva: trestní právo procesní*. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. 1166 s. ISBN 9788071795728.
- PETROVSKÝ, Karel. *Korupce po česku, aneb, Korupce očima průměrného Čecha*. Praha: Eurolex Bohemia, 2007. 192 s. ISBN 8086861945.
- PIKNA, Bohumil. *Evropský prostor svobody, bezpečnosti a práva prizmatem Lisabonské smlouvy*. 2. vydání. Praha: Linde, 2010. 422s. ISBN: 9788072018130.
- RYŠKA, Pavel, Jan PRŮŠA. *Korupce: ekonomie vs. mýty*. Praha: Institut Václava Klause, 2013. 102 s. ISBN 9788087806036.
- SCHELLE, Karel, TAUCHEN, Jaromír. *Korupce – Včera a dnes*. Ostrava: KEY Publishing s.r.o., 2013. 224 s. ISBN 978-80-7418-177-1.
- ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. I, § 1-139. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2012. 1450 s. ISBN 978-80-7400-428-5.
- ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. II, § 140-421. 2. vydání. Praha: C.H. Beck, 2012. 1451-3586 s. ISBN 978-80-7400-428-5.
- VOLEJNÍKOVÁ, Jolana. *Korupce v ekonomické teorii a praxi*. Zeleneč: Profess Consulting, 2007. 390 s. ISBN 9788072590551.
- VONDRÁČEK, Ondřej, HAVRDA, Marek. *Korupce jako parazit. Návod, jak ji porazit*. Praha: Sport-Press [Česko: s. n.], 2013. 125 s. ISBN 978-80-87050-00-2.
- VYMĚTAL, Petr. Typologie korupce. In: DANČÁK, Břetislav, HLOUŠEK, Vít, ŠIMÍČEK, Vojtěch (ed). *Korupce – Projevy a potírání v České republice a Evropské unii*. Brno: Masarykova univerzita v Brně – Mezinárodní politologický ústav, 2006. s. 13-30. ISBN 8021040629.

### Články

- IMAMOV M. M., SEBEMNIKHINA, N.B. Systematic corruption threats of the national priority projects implementation in Russia. *Academy of Marketing Studies Journal*, 2016, roč. 20, č. 1, s. 56-62.
- KARABEC, Zdeněk. Použití agenta proti organizovanému zločinu. *Trestněprávní revue*, 2011, roč. 10, č. 8, s. 224-236.

- KOPEČNÝ, Zdeněk. Mezinárodní závazky České republiky k zavedení trestní odpovědnosti právnických osob. *Acta Universitatis Carolinae*. roč. 2017, č. 2, s. 25-40.
- MASON, Andrew MacKie-Mason. Proving Corruption: Extrinsic Evidence of Uncharged Perjury. *The University of Chicago Law Review*, 2016, roč. 86, č. 3, s. 1543-1587.
- MIZOGUCHI, Tetsuro, VAN QUYEN, Nguyen. Corruption in public procurement market, *Pacific Economic Review*, 2014, roč. 19, č. 5, s. 577-591.
- MOENE, Karl, SØREIDE, Tina. Corruption control. *Crime Law Soc Change*, 2016, roč. 66, č. 2, s. 147-163.
- MUSIL, Jan. Policejní provokace v teorii, legislativě a judikatuře. *Státní zastupitelství*, 2014, roč. 12, č. 3, s. 10-16.
- POPESCU, Ada a kol. An overview of European good practices in public procurement. *Eastern journal of European studies*, 2016, roč. 7, č. 1, s. 81-91.
- VOLEJNÍKOVÁ, Jolana. Korupce jako racionální a ekonomická volba. *Scientific Papers of the University of Pardubice*, 2012, roč. 17, č. 23, s. 147-159.
- WOODIWISS, Michael, TELFORD, Cameron. Organized crime and corruption control in Britain: an interview with Alan Wright. *Trends Organ Crim*, 2015, roč. 18, č. 1, s. 107-117.

### Právní předpisy

- Akt Rady ze dne 26. července 1995 o vypracování Úmluvy o ochraně finančních zájmů Evropských společenství. Úřední věstník C 316, 27/11/1995, s. 48. Dostupné na <[http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:31995F1127\(03\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX:31995F1127(03))>.
- Akt Rady ze dne 29. května 2009, kterým se v souladu s článkem 34 Smlouvy o Evropské unii zavádí úmluva o vzájemné právní pomoci v trestních věcech mezi členskými státy Evropské unie. Úřední věstník C 197, 12/07/2009, s. 3—23). Dostupné na <[http://ec.europa.eu/assets/near/neighbourhood-enlargement/ccvista/cz/42000a0712\(01\)-cz.doc](http://ec.europa.eu/assets/near/neighbourhood-enlargement/ccvista/cz/42000a0712(01)-cz.doc)>.
- Důvodová zpráva k zákonu č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim.
- Konsolidované znění Smlouvy o fungování Evropské unie. Úřední věstník C 32, 26/10/2012, s. 1–390. Dostupné na <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A12012E%2FTXT>>.

- Nařízení vlády č. 145/2015 Sb., nařízení vlády o opatřeních souvisejících s oznamováním podezření ze spáchání protiprávního jednání ve služebním úřadu, ve znění pozdějších předpisů.
- Public Interest Disclosure Act 1998. Dostupné na <http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1998/23/introduction>.
- Rámcové rozhodnutí Rady 2002/584/JVV ze dne 13. června 2002, o evropském zatýkacím rozkazu a postupech předávání mezi jednotlivými členskými státy. Úřední věstník L 386/89, 29/12/2006, s. 89-100. Dostupné na <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=celex%3A32002F0584>.
- Rámcové rozhodnutí Rady 2003/568/SVV ze dne 22. července 2003 o boji proti korupci v soukromém sektoru. Úřední věstník L 192, 31/07/2003, s. 54–56. Dostupné na <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=CELEX%3A32003F0568>.
- Rámcové rozhodnutí Rady 2006/960/SVV ze dne 18. prosince 2006, o zjednodušení výměny operativních a jiných informací mezi donucovacími orgány členských států Evropské unie. Úřední věstník L 190, 18/07/2002, s. 1–20. Dostupné na <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex:32006F0960>.
- Rezoluce Valného shromáždění 58/4 ze dne 31. října 2003, Úmluva OSN proti korupci.
- Rozhodnutí Rady 2008/852/SVV ze dne 24. října 2008 o síti kontaktních míst pro boj proti korupci. Úřední věstník L 301/38, 12/11/2008, s. 139-140. Dostupné na <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex:32008D0852>.
- Rozhodnutí Rady 2008/852/SVV ze dne 24. října 2008 o síti kontaktních míst pro boj proti korupci. Úřední věstník L 301/38, 12/11/2008, s. 38-39. Dostupné na <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex:32008D0852>.
- Rozhodnutí Rady 2008/976/SVV ze dne 16. prosince 2008 o Evropské soudní síti. Úřední věstník L 348/130, 24/12/2008, s. 130-134. Dostupné na <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A32008D0976>.
- Rozhodnutí Rady ze dne 25. září 2008 o uzavření Úmluvy Organizace spojených národů proti korupci jménem Evropského společenství. Úřední věstník L 287/1, 29/10/2008, s. 1-100. Dostupné na <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex:32008D0801>.
- Směrnice Evropského parlamentu a Rady (EU) 2017/1371 ze dne 5. července 2017 o boji vedeném trestněprávní cestou proti podvodům poškozujícím finanční zájmy Unie. Úřední

věstník L 198, 28.7.2017, s. 29-41. Dostupné na <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/ELI/?eliuri=eli:dir:2017:1371:oj>>.

- Společná akce ze dne 29. června 1998 přijatá Radou na základě článku K.3 Smlouvy o Evropské unii o vytvoření Evropské soudní sítě. Úřední věstník L 191, 07/07/1998, s. 4-7. Dostupné na <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=celex%3A31998F0428>>.
- Úmluva o boji proti korupci úředníků Evropských společenství nebo členských států Evropské unie, vypracovaná na základě článku K.3 odst. 2 písm. C) Smlouvy o Evropské unii. Úřední věstník C 195, 25/6/1997, s. 136-145. Dostupné na <[http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A41997A0625\(01\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A41997A0625(01))>.
- Úmluva o ochraně finančních zájmů Evropských společenství. Úřední věstník C 316, 27/11/1995, s. 49–57. Dostupné na <[http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A41995A1127\(03\)](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A41995A1127(03))>.
- Zákon č. 104/2013 Sb., zákon o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 134/2016 Sb., zákon o zadávání veřejných zakázek, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 137/2006 Sb., zákon o veřejných zakázkách, ve znění zákona č. 375/2015 Sb. účinném ke dni 31. 9. 2016.
- Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění zákona č. 52/2009 Sb. účinném ke dni 31. 12. 2009.
- Zákon č. 141/1961 Sb., zákon o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 159/2006 Sb., zákon o střetu zájmů, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 340/2015 Sb., zákon o zvláštních podmínkách účinnosti některých smluv, uveřejňování těchto smluv a o registru smluv (zákon o registru smluv), ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 418/2011 Sb., zákon o trestní odpovědnosti právnických osob, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

## Judikatura

- Rozhodnutí ESLP „Teixeira de Castro proti Portugalsku“ ze dne 9. 6. 1998, sp.zn. 25829/94.
- Rozhodnutí Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 21.10.1996, sp.zn. 11 To 407/96 (R 24/1998 tr.).
- Rozhodnutí Městského soudu v Brně ze dne 16. ledna 2011, sp. zn. 10T 107/2010.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 11. dubna 2007, sp.zn. 8 Tdo 396/2007.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 20. května 2004, sp.zn. 6 Tdo 458/2004.
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 23.10.1992, sp.zn. 4 Tz 37/92 (R 14/1993 tr.).
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 6. 7. 1986, sp. zn. 11 Tz 19/86 (R 43/1987-III).
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu České socialistické republiky ze dne 26. 3. 1981, sp. zn. 4 Tz 13/81 (R 8/1982 tr.).
- Rozhodnutí Nejvyššího soudu Slovenské socialistické republiky ze dne 20.6.1980, sp.zn. 6 Tz 28/80 ( R 15/1981 tr.).
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 22. června 2000, sp.zn. III. ÚS 597/99.
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 29. února 2008, sp.zn. I. ÚS 3038/07.
- Usnesení Ústavního soudu ze dne 3. října 2013, sp.zn. III. ÚS 3812/12.
- Výťah ze zprávy trestního a vojenského kolegia Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 27. 11. 1979, s. 110 a 111 (č. 19/1981 tr.).

## Internetové stránky

- BIS. *Organizovaný zločin* [online]. ec.europa.eu [cit. 10. prosince 2016]. Dostupné na <<https://www.bis.cz/organizovany-zlocin.html>>.
- ČT. *Dvě desítky zemí EU schválily pravidla pro úřad veřejného žalobce* [online]. ceskatelevize.cz, 8. června 2017 [cit. 8. června 2017]. Dostupné na <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/2145936-dve-desitky-zemi-eu-schvalily-pravidla-pro-urad-verejneho-zalobce>>.
- ČT. *Pelikán ruší reformu státních zastupitelství. Šla by podle něj proti přání sněmovny* [online]. korupce.cz, 3. února 2017 [cit. 11. března 2017]. Dostupné na

- <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/2028234-pelikan-rusi-reformu-statnich-zastupitelstvi-sla-podle-nej-proti-prani-snemovny>>.
- ČTK, iDNES.cz, *Vláda schválila Dienstbierovu verzi na ochranu whistleblowerů compliance* [online]. ceskatelevize.cz, 11. července 2016 [cit. 15. prosince 2016]. Dostupné na <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1842676-vlada-schvalila-dienstbierovu-verzi-na-ochranu-whistlebloweru/>>.
  - ČTK. *Rumunsko se bouří, lidem vadí záměr vlády pustit korupčníky z vězení* [online]. zpravy.idnes.cz, 2. února 2017 [cit. 20. února 2017]. Dostupné na <[http://zpravy.idnes.cz/rumunsko-korupce-protesty-dfd-zahranicni.aspx?c=A170202\\_094149\\_zahranicni\\_aha](http://zpravy.idnes.cz/rumunsko-korupce-protesty-dfd-zahranicni.aspx?c=A170202_094149_zahranicni_aha)>.
  - DĚDEK, Vojtěch. „*Provokace“ korupčního jednání* [online]. frankbold.org, 8. ledna 2017 [cit. 27. února 2017]. Dostupné na <<http://frankbold.org/poradna/kategorie/korupce-jednani-uredniku/rada/provokace-korupcniho-jednani-ano-ci-ne>>.
  - DĚDEK, Vojtěch. *Co je to korupce a klientelismus?* [online]. frankbold.org, 8. ledna 2017 [cit. 15. února 2017]. Dostupné na <<http://frankbold.org/poradna/kategorie/korupce-jednani-uredniku/rada/klientelisticky-nebo-pravni-stat-korupce-klientelism>>.
  - DVOŘÁK, Pavel, ŠPIRHANZL, Petr. *Rozhodnutí vedoucího Úřadu vlády ČR č. 13/2016, kterým se vydává Etický kodex* [online]. vlada.cz, červenec 2016 [cit. 20. prosince 2016]. Dostupné na <<http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?o=23&j=33&k=5120&d=8743>>.
  - EU. *Boj proti korupci* [online]. eur-lex.europa.eu [cit. 15. prosince 2016]. Dostupné na <<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=uriserv:lf0004>>.
  - EVROPSKÁ KOMISE. *Zpráva o boji proti korupci v EU* [online]. ec.europa.eu, 3. února 2014 [cit. 10. února 2017]. Dostupné na <[https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/e-library/documents/policies/organized-crime-and-human-trafficking/corruption/docs/acr\\_2014\\_cs.pdf](https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/homeaffairs/files/e-library/documents/policies/organized-crime-and-human-trafficking/corruption/docs/acr_2014_cs.pdf)>.
  - FAU. *O úřadu* [online]. financnianalytickyurad.cz, 2017 [cit. 20. února 2017]. Dostupné na <<http://www.financnianalytickyurad.cz/o-uradu.html>>.
  - HOVORKOVÁ, Magda. *Zákon o zadávání veřejných zakázek a předcházení korupci* [online]. mmr.cz, 10. října 2016 [cit. 29. prosince 2016]. Dostupné na <<http://www.pravniprostor.cz/clanky/ostatni-pravo/zakon-o-zadavani-verejnych-zakazek-a-predchazeni-korupci>>.

- KLÍMA Michal. *Podnikatelé na politickém trhu* [online], IN: DĚDEK, Vojtěch. *Co je to korupce a klientelismus?* [online]. frankbold.org, 8. ledna 2017 [cit. 15. února 2017]. Dostupné na <<http://frankbold.org/poradna/kategorie/korupce-jednani-uredniku/rada/klientelisticky-nebo-pravni-stat-korupce-klientelism>>.
- MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ ČR. *Etický kodex úředníků a zaměstnanců ministerstva pro místní rozvoj ČR* [online]. mmr.cz, 1. října 2014 [cit. 20. prosince 2016]. Dostupné na <<http://www.mmr.cz/cs/Ministerstvo/Komunikace-s-uradem/Eticky-kodex>>.
- NAVRÁTILOVÁ, Zuzana. CÍSAŘOVÁ, Eliška. *Promlčecí doby a korupce v České republice* [online]. transparency.cz, listopad 2010 [cit. 25. ledna 2017]. Dostupné na <<http://transint.xred.cz/doc/SOL-analyza+priloha-final-CJ.PDF>>.
- NEJVYŠŠÍ STÁTNÍ ZASTUPITELSTVÍ. *Aplikace § 8 odst. 5 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim.* [online]. nsz.cz [cit. 17. ledna 2017]. Dostupné na <<http://www.nsz.cz/index.php/cs/tiskove-zpravy/1800-pi-stihani-pravnickych-osob-pome-statnim-zastupcem-nova-metodika>>.
- NEJVYŠŠÍ STÁTNÍ ZASTUPITELSTVÍ. *Olaf* [online]. nsz.cz [cit. 12. března 2017]. Dostupné na <<http://www.nsz.cz/index.php/cs/mezinarodni-spoluprace/olaf>>.
- PAVLIŠOVÁ, Radka, NOVÁK, Martin. *Analýza soudních rozhodnutí vydaných v letech 2010 až 2012 ve věcech úplatkářských trestných činů* [online]. transparency.cz, 2013 [cit. 27. února 2017]. Dostupné na <[https://www.transparency.cz/wp-content/uploads/Anal%C3%BDza\\_soudn%C3%ADch\\_rozhodnut%C3%AD\\_vydan%C3%BDch\\_v letech\\_2010\\_a%C5%BE\\_2012\\_ve\\_v%C4%9Bcech\\_%C3%BAplatk%C3%A1%C5%99sk%C3%BDch\\_trestn%C3%BDch\\_%C4%8Din%C5%AF.pdf](https://www.transparency.cz/wp-content/uploads/Anal%C3%BDza_soudn%C3%ADch_rozhodnut%C3%AD_vydan%C3%BDch_v letech_2010_a%C5%BE_2012_ve_v%C4%9Bcech_%C3%BAplatk%C3%A1%C5%99sk%C3%BDch_trestn%C3%BDch_%C4%8Din%C5%AF.pdf)>.
- PAVLIŠOVÁ, Radka. *Whistleblowing není donášectví: Příručka nejen pro oznamovatele.* [online]. transparency.cz, září 2014 [cit. 27. února 2017]. Dostupné na <[https://www.transparency.cz/wp-content/uploads/2015\\_TI\\_Whistleblowing\\_nen%C3%AD\\_dona%C5%A1e%C4%8Dstv%C3%AD.pdf](https://www.transparency.cz/wp-content/uploads/2015_TI_Whistleblowing_nen%C3%AD_dona%C5%A1e%C4%8Dstv%C3%AD.pdf)>.
- POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Co je korupce* [online]. policie.cz, 2017 [cit. 22. prosince 2016]. Dostupné na <<http://www.policie.cz/clanek/co-je-korupce.aspx>>.
- POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Národní centrála proti organizovanému zločinu SKPV* [online]. policie.cz, 2017 [cit. 22. prosince 2016]. Dostupné na <<http://www.policie.cz/clanek/narodni-centrala-proti-organizovanemu-zlocinu-skp.aspx>>.

- POLICIE ČESKÉ REPUBLIKY. *Stálá protikorupční komise Policie České republiky* [online]. policie.cz, 2017 [cit. 15. února 2017]. Dostupné na <<http://www.policie.cz/clanek/stala-protikorupcni-komise-policie-ceske-republiky-43362.aspx>>.
- RADA VLÁDY PRO KOORDINACI BOJE S KORUPCÍ. *Analýza Ministerstva spravedlnosti o hodnocení institutu účinné lítosti z pohledu Skupiny států proti korupci (GRECO) a OECD* [online]. korupce.cz, 1. února 2012 [cit. 15. února 2017]. Dostupné na <[http://www.korupce.cz/assets/protikorupcni-strategie-vlady/na-leta-2011\\_2012/A2a---analyza-ze-dne-1--unora-2012---priloha-MS---predloženo-vlade.pdf](http://www.korupce.cz/assets/protikorupcni-strategie-vlady/na-leta-2011_2012/A2a---analyza-ze-dne-1--unora-2012---priloha-MS---predloženo-vlade.pdf)>.
- RADA VLÁDY PRO KOORDINACI BOJE S KORUPCÍ. *EPAC, UNCAC, IACA, OECD* [online]. korupce.cz [cit. 12. března 2017]. Dostupné na <<http://www.korupce.cz/cz/zahranicni-spoluprace/ostatni/epac--uncac--iaca-105198/>>.
- RADA VLÁDY PRO KOORDINACI BOJE S KORUPCÍ. *GRECO* [online]. korupce.cz [cit. 12. března 2017]. Dostupné na <<http://www.korupce.cz/cz/zahranicni-spoluprace/greco/greco-104840/>>.
- RADA VLÁDY PRO KOORDINACI BOJE S KORUPCÍ. *Prioritní úkoly* [online]. korupce.cz [cit. 12. března 2017]. Dostupné na <<http://www.korupce.cz/cz/protikorupcni-temata/10-prioritnich-ukolu/10-prioritnich-ukolu-105995/>>.
- RADA VLÁDY PRO KOORDINACI BOJE S KORUPCÍ. *Protikorupční agenda* [online]. korupce.cz [cit. 12. března 2017]. Dostupné na <<http://www.korupce.cz/cz/protikorupcni-temata/protikorupcni-temata-105994/>>.
- RADA VLÁDY PRO KOORDINACI BOJE S KORUPCÍ. *Vládní koncepce boje s korupcí na léta 2015 až 2017* [online]. korupce.cz [cit. 10. března 2017]. Dostupné na <<http://www.korupce.cz/cz/protikorupcni-strategie-vlady/na-leta-2015-2017/strategie-vlady-v-boji-s-korupci-na-obdobi-let-2015-a-2017-119894/>>.
- SKANSKA. *Pravidla pro dodržování Etického kodexu* [online]. Skanska.cz, 25. dubna 2012 [cit. 20. prosince 2016]. Dostupné na <[http://www.skanska.cz/Global/About%20Skanska/Downloads/Pravidla%20pro%20dodr-zovani%20EK\\_2.pdf](http://www.skanska.cz/Global/About%20Skanska/Downloads/Pravidla%20pro%20dodr-zovani%20EK_2.pdf)>.
- SOUČEK, Jiří. *Protikorupční rada projednala Akční plán boje s korupcí na rok 2017* [online]. korupce.cz, 25. října 2016 [cit. 10. března 2017]. Dostupné na <<http://www.korupce.cz/cz/dokumenty/tiskove-zpravy/protikorupcni-rada-projednala-akcni-plan-boje-s-korupci-na-rok-2017-150087/>>.



- STADLEROVÁ, Vendula. *Lobbisty čeká registrace, vláda chce rozkrýt jejich vazby a vliv compliance* [online]. ceska-justice.cz, 2. prosince 2016 [cit. 15. února 2017]. Dostupné na <<http://www.ceska-justice.cz/2016/12/lobbisty-ceka-registrace-vlada-chce-rozkryt-jejich-vazby-a-vliv/>>.
- THE WHISTLEBLOWING COMMISSION. *Report on the effectiveness of existing arrangements for workplace whistleblowing in the UK* [online]. pcaw.org.uk, listopad 2013 [cit. 11. ledna 2017]. Dostupné na <<http://www.pcaw.org.uk/files/WBC%20Report%20Final.pdf>>.
- TIBITANZLOVÁ, Alena. *Sankcionování právnických osob a praxe českých trestních soudů* [online]. bulletin-advokacie.cz, 7. listopadu 2016 [cit. 14. dubna 2017]. Dostupné na <<http://www.bulletin-advokacie.cz/sankcionovani-pravnickych-osob-a-praxe-ceskych-trestnich-soudu?browser=mobi>>.
- TRANSPARENCY INTERNATIONAL – ČESKÁ REPUBLIKA. *Česká republika neudržela pozitivní trend, v žebříčku CPI se propadla o 10 míst* [online]. Transparency.cz, 25. ledna 2017 [cit. 15. února 2017]. Dostupné na <<https://www.transparency.cz/cpi2016/>>.
- TRANSPARENCY INTERNATIONAL – ČESKÁ REPUBLIKA. *Česká republika se připojila k Úmluvě OSN proti korupci* [online]. Transparency.cz, 15. prosince 2013 [cit. 15. února 2017]. Dostupné na <<https://www.transparency.cz/ceska-republika-pripojila-k-umluve-osn-proti-korupci/>>.
- TRANSPARENCY INTERNATIONAL – ČESKÁ REPUBLIKA. *Střet zájmů* [online]. Transparency.cz [cit. 15. února 2017]. Dostupné na <<https://www.transparency.cz/pravni-poradna/stret-zajmu/>>.
- TRANSPARENCY INTERNATIONAL – ČESKÁ REPUBLIKA. *Registr výmluv* [online]. Transparency.cz, 23. února 2017 [cit. 1. března 2017]. Dostupné na <<https://www.transparency.cz/registr-vymluv/>>.
- TRANSPARENCY INTERNATIONAL – ČESKÁ REPUBLIKA. *Vláda chystá návrh na regulaci lobbingu* [online]. Transparency.cz, 15. února 2017 [cit. 15. února 2017]. Dostupné na <<http://www.transparency.cz/vlada-chysta-navrh-na-regulaci-lobbingu/>>.
- TRANSPARENCY INTERNATIONAL – ČESKÁ REPUBLIKA. *Whistleblowing* [online]. Transparency.cz [cit. 15. února 2017]. Dostupné na <<https://www.transparency.cz/co-delame/temata/whistleblowing/>>.

- TRANSPARENCY INTERNATIONAL – ČESKÁ REPUBLIKA. *Zhodnocení dvou aktuálně předložených řešení ochrany whistleblowerů* [online]. Transparency.cz, 1. července 2016 [cit. 16. prosince 2016]. Dostupné na <<https://www.transparency.cz/zhodnoceni-dvou-aktualne-predlozenych-reseni-ochrany-whistlebloweru/>>.
- TRANSPARENCY INTERNATIONAL – ČESKÁ REPUBLIKA. *Vláda chystá návrh na regulaci lobbingu* [online]. transparency.cz, 15. února 2017 [cit. 20. února 2017]. Dostupné na <<https://www.transparency.cz/vlada-chysta-navrh-na-regulaci-lobbingu/>>.
- UNITED NATIONS. *United Nations Convention against Corruption* [online]. unodc.org [cit. 16. prosince 2016]. Dostupné na <[http://www.unodc.org/documents/treaties/UNCAC/Publications/Convention/08-50026\\_E.pdf](http://www.unodc.org/documents/treaties/UNCAC/Publications/Convention/08-50026_E.pdf)>.
- ÚŘAD VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY. *Akční plán boje s korupcí na rok 2017* [online]. korupce.cz [cit. 10. března 2017]. Dostupné na <<http://www.korupce.cz/assets/protikorupcni-dokumenty-vlady/na-leta-2015-2017/Akcni-plan-boje-s-korupci-na-rok-2017.pdf>>.
- VESELÁ, Hana. *Právní úprava postavení policejních agentů: Studie č. 5.293* [online]. psp.cz, 2010 [cit. 10. března 2017]. Dostupné na <<https://www.psp.cz/sqw/text/orig2.sqw?idd=60596>>.
- VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Ministr Chvojka: Ochrana oznamovatelů potřeba je, pomůže nejen proti korupci* [online]. vlada.cz, 8. února 2017 [cit. 20. února 2017]. Dostupné na <<https://www.vlada.cz/cz/ppov/lrv/aktualne/chvojka-ochrana-oznamovatelu-potreba-je--pomuze-nejen-proti-korupci-153369/>>.
- *Korupce v Latinské Americe. Skoro 90 milionů lidí upláčeno během roku ve státním sektoru* [online]. Echo24.cz, 10. října 2017 [cit. 10. října 2017]. Dostupné na <<https://echo24.cz/a/pgvZH/korupce-v-latinske-americe-skoro-90-milonu-lidi-uplacao-behem-roku-ve-statnim-sektoru>>.
- *Význam slova compliance* [online]. compliance4u.cz [cit. 17. ledna 2017]. Dostupné na <<http://compliance4u.cz/vyznam-slova-compliance/>>.
- *Zaveďte v Česku jasná pravidla pro jednání s lobbisty a zlepšete boj s korupcí, vyzývá Rada Evropy* [online]. zpravy.aktualne.cz, 2. listopadu 2016 [cit. 20. února 2017]. Dostupné na <<https://zpravy.aktualne.cz/domaci/rada-evropy-vyzyva-cesko-k-k-boji-s-korupci-mezir~a5c73e88a05c11e6ae080025900fea04/?redirected=1482339382>>.

## Příloha č. 1

### Přehled korupčních trestných činů a jejich trestních sazeb

Trestný čin (§ v TZ)	Trest (za základní skutkové podstaty)	Lhůta pro skončení prověřování § 159 TR (v měsících)	Lhůta pro skončení vyšetřování § 167 (v měsících)	Délka promlčecí doby trestní odpovědnosti (v letech)	Délka promlčecí doby výkonu trestu (v letech)
<b>Odběr tkáně, orgánu a provedení transplantace za úplatu § 166</b>	Odnětí svobody až na 5 let.	2	2	<b>10 let</b>	<b>10 let</b>
<b>Neoprávněné nakládání s osobními údaji § 180</b>	Odnětí svobody až na 3 léta nebo zákaz činnosti.	2	2	<b>5</b>	5
<b>Zpronevěra § 206</b>	Odnětí svobody až na 2 léta, zákaz činnosti nebo propadnutí věci.	2	2	<b>3</b>	5
<b>Porušení povinnosti při správě cizího majetku § 220</b>	Odnětí svobody až na 2 léta nebo zákaz činnosti.	2	2	<b>3</b>	5
<b>Pletichy v insolvenčním řízení § 226</b>	Odnětí svobody až na 1 rok nebo zákaz činnosti (odst. 1, odst. 2), u odst. 3 až na 2 roky nebo zákaz činnosti.	2	2	<b>3</b>	5
<b>Porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže § 248</b>	Odnětí svobody až na 3 roky, zákaz činnosti nebo propadnutí věci nebo jiné majetkové hodnoty.	2	2	<b>5</b>	5

<b>Zneužití informace a postavení v obchodním styku § 255</b>	Odnětí svobody až na 3 roky nebo zákaz činnosti.	2	2	5	5
<b>Sjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě § 256</b>	Odnětí svobody na 6 měsíců až 3 roky, nebo zákaz činnosti.	2	2	5	5
<b>Pletichy při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži § 257</b>	Odnětí svobody až na 3 léta nebo zákaz činnosti. U kvalifikovaných skutkových podstat (pachatel je úřední osobou, výše prospěchu apod.) jsou trestní sazby vyšší.	2	2	5	5
<b>Pletichy při veřejné dražbě § 258</b>	Odnětí svobody až na 3 roky nebo zákaz činnosti.	2	2	5	5
<b>Zneužití pravomoci úřední osoby § 329</b>	Odnětí svobody na 1 rok až 5 let nebo zákaz činnosti.	2	2	10	10
<b>Maření úkolu úřední osoby z nedbalosti § 330</b>	Odnětí svobody až na 1 rok nebo zákaz činnosti.	2	2	3	5
<b>Přijetí úplatku § 331</b>	Odnětí svobody až na 4 roky nebo zákaz činnosti. Kdo za těchto okolností o úplatek žádá, bude potrestán odnětím svobody na 6 měsíců až 5 let. U kvalifikovaných skutkových podstat (úřední osoba, značný prospěch) jsou tresty přísnější.	2	2	5 let, při žádosti 10 let	5 let, při žádosti 10 let

<b>Podplacení § 332</b>	Odnětí svobody až na 2 roky nebo peněžitý trest. U kvalifikovaných skutkových jsou tresty přísnější.	2	2	3	5
<b>Nepřímé úplatkářství § 333</b>	Odnětí svobody až na 3 roky. Kdo z tohoto důvodu jinému poskytne, nabídne nebo slíbí úplatek, bude potrestán odnětím svobody až na 2 roky.	2	2	5	5
<b>Zasahování do nezávislosti soudu § 335</b>	Odnětí svobody na 6 měsíců až 3 roky.	2	2	5	5
<b>Křivá výpověď a nepravdivý znalecký posudek § 346</b>	Odnětí svobody až na 2 roky nebo zákaz činnosti.	2	2	3	5

## Příloha č. 2

### Vyšetřovací nástroje a podmínky jejich použití

Nástroj	Přípustnost	Režim rozhodování, osoba způsobilá k rozhodnutí	Alternativa	Způsob provedení
<p><b>Utajený svědek (§ 55 odst. 2 TR)</b></p>	<p>Neomezený rozsah TČ, za předpokladu, že zjištěné okolnosti nasvědčují tomu, že svědku nebo osobě jemu blízké v souvislosti s podáním svědectví zřejmě hrozí újma na zdraví nebo jiné vážné nebezpečí porušení jejich základních práv, a nelze-li ochranu svědka spolehlivě zajistit jiným způsobem</p>	<p>Na zvážení OČTŘ při splnění zákonných podmínek</p>	<p>-</p>	<p>Orgán činný v trestním řízení učiní opatření k utajení totožnosti i podoby svědka; jméno a příjmení a jeho další osobní údaje se do protokolu nezapisují, ale vedou se odděleně od trestního spisu a mohou se s nimi seznamovat jen orgány činné v trestním řízení v dané věci. Svědek se poučí o právu požádat o utajení své podoby a podepsat protokol smyšleným jménem a příjmením, pod kterým je pak veden. Je-li třeba zajistit ochranu těchto osob, orgán činný v trestním řízení učiní bezodkladně všechna potřebná opatření.</p> <p>Pominou-li důvody pro utajení podoby svědka a oddělené vedení osobních údajů svědka, orgán, který v té době vede trestní řízení, zruší stupeň utajení těchto informací, připojí uvedené údaje k trestnímu spisu a podoba svědka ani údaje o jeho totožnosti se nadále neutajují; to neplatí, je-li utajována totožnost a podoba osob uvedených v § 102a.</p>
<p><b>Zajištění peněžních prostředků na účtu u banky (§ 79a TR)</b></p>	<p>Neomezený rozsah TČ, za předpokladu, že zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že peněžní prostředky na účtu u banky jsou určeny ke spáchání trestného činu nebo k jeho spáchání byly užity nebo jsou výnosem</p>	<p>Předseda senátu a v přípravném řízení státní zástupce nebo policejní orgán. Policejní orgán k takovému rozhodnutí<sup>102</sup> potřebuje</p>	<p>Předchozího souhlasu státního zástupce není třeba v naléhavých případech, které nesnesou odkladu. Policejní orgán je v takovém případě</p>	<p>Rozhodnutí musí být doručeno bance, která vede účet, a poté, co banka zajištění provedla, i majiteli účtu. V rozhodnutí se uvede číslo účtu a peněžní částka v příslušné měně, na kterou se zajištění vztahuje.</p> <p>Jestliže zajištění peněžních</p>

	z trestné činnosti.	předchozí souhlas státního zástupce.	povinen do 48 hodin své rozhodnutí předložit státnímu zástupci, který s ním buď vysloví souhlas, nebo je zruší.	prostředků na účtu pro účely trestního řízení již není třeba nebo zajištění není třeba ve stanovené výši, orgán činný v trestním řízení uvedený v odstavci 1 zajištění zruší nebo je omezí. Policejní orgán k takovému rozhodnutí potřebuje předchozí souhlas státního zástupce. Rozhodnutí o zrušení nebo omezení zajištění je třeba doručit bance a majiteli účtu. Majitel účtu, jehož peněžní prostředky na účtu byly zajištěny, má právo kdykoliv žádat o zrušení nebo omezení zajištění. O takové žádosti musí státní zástupce a v řízení před soudem předseda senátu neodkladně rozhodnout. Byla-li žádost zamítnuta, může ji majitel účtu, neuvede-li v ní nové důvody, opakovat až po uplynutí třiceti dnů od právní moci rozhodnutí. Proti rozhodnutí je přípustná stížnost.
<b>Záměna zásilky (§ 87a TR)</b>	Neomezený rozsah TČ, za předpoklad, že je tak činěno v zájmu zjištění osob podílejících se na nakládání se zásilkou obsahující omamné látky, psychotropní látky, prekursory, jedy, jaderný materiál nebo radioaktivní látky, padělané peníze a padělané cenné papíry, střelné nebo hromadně účinné zbraně, střelivo a výbušniny nebo jinou věc, k jejímuž držení je třeba zvláštního povolení, věci určené ke spáchání trestného činu, anebo věci z trestného činu pocházející,	předseda senátu a v přípravném řízení se souhlasem soudce státní zástupce	-	Záměnu provede policejní orgán, který o tom sepíše záznam a zabezpečí úschovu zaměněných věcí a materiálů. Se zaměněnými věcmi se nakládá jako s věcmi odňatými.

<p><b>Sledovaná zásilka ( 87b TŘ);</b></p>	<p>Neomezený rozsah TČ, za předpokladu, že jde o zásilku, u níž je důvodné podezření, že obsahuje věci uvedené v § 87a TŘ, jestliže je to třeba k objasnění trestného činu nebo odhalení všech jeho pachatelů a zjištění potřebných skutečností jiným způsobem by bylo neúčinné nebo podstatně ztížen.</p>	<p>Státní zástupce v přípravném řízení.</p>	<p>Bez příkazu podle odstavce 1 může policejní orgán zahájit sledování zásilky, jestliže věc nesnese odkladu a příkazu nelze předem dosáhnout. O tomto úkonu státního zástupce bez odkladu vyrozumí a postupuje dále podle jeho pokynů.</p>	<p>Sledování zásilky provede podle pokynu státního zástupce policejní orgán. O průběhu sledování zásilky se sepíše protokol a podle potřeby se pořídí též obrazový nebo jiný záznam. Sledování zásilky ukončí policejní orgán na příkaz státního zástupce, a je-li zřejmé, že nakládáním se zásilkou vzniká vážné nebezpečí života nebo zdraví, značné škody na majetku, anebo hrozí-li vážné nebezpečí, že takovou zásilku nebude možné dále sledovat, i bez takového příkazu. Podle potřeby současně s ukončením sledování zásilky učiní úkon směřující proti dalšímu držení věcí, které tvoří obsah zásilky.</p>
<p><b>Odposlech a záznam telekomunikačního provozu (§ 88 TŘ)</b></p>	<p>Je-li vedeno trestní řízení pro zločin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně osm let, pro trestný čin pletichy v insolvenčním řízení podle § 226 TZ, porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže podle § 248 odst. 1 písm. e) a odst. 2 až 4 TZ, sjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 TZ, pletichy při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži podle § 257 TZ, pletichy při veřejné dražbě podle § 258 TZ, zneužití pravomoci úřední osoby</p>	<p>Nařídít odposlech a záznam telekomunikačních o provozu je oprávněn předseda senátu a v přípravném řízení na návrh státního zástupce soudce.</p>	<p>-</p>	<p>Příkaz k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu musí být vydán písemně a musí být odůvodněn; musí být stanovena uživatelská adresa či zařízení a osoba uživatele, pokud je její totožnost známa, a doba, po kterou bude odposlech a záznam telekomunikačního provozu prováděn, která nesmí být delší než čtyři měsíce. Odposlech a záznam telekomunikačního provozu provádí pro potřeby všech orgánů činných v trestním řízení Policie České republiky.  Má-li být záznam telekomunikačního provozu užit jako důkaz, je třeba k němu připojit protokol s uvedením údajů o místě, času, způsobu a obsahu provedeného záznamu, jakož i o</p>



	<p>podle § 329 TZ nebo pro jiný úmyslný trestný čin, k jehož stíhání zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je ČR vázána;</p> <p>a současně pokud ze důvodně předpokládat, že jím budou získány významné skutečnosti pro trestní řízení a nelze-li sledovaného účelu dosáhnout jinak nebo bylo-li by jinak jeho dosažení podstatně ztíženo.</p>			<p>orgánu, který záznam pořídil.</p> <p>Provádění odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu mezi obhájcem a obviněným je nepřipustné. Zjistí-li policejní orgán při odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu, že obviněný komunikuje se svým obhájcem, je povinen záznam odposlechu bezodkladně zničit a informace, které se v této souvislosti dozvěděl, nijak nepoužít. Protokol o zničení záznamu založí do spisu.</p> <p>Policejní orgán je povinen průběžně vyhodnocovat, zda i nadále trvají důvody, které vedly k vydání příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu. Pokud důvody pominuly, je povinen odposlech a záznam telekomunikačního provozu ihned ukončit. Tuto skutečnost bezodkladně písemně oznámí předsedovi senátu, který příkaz k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu vydal, a v přípravném řízení rovněž státnímu zástupci a soudci.</p> <p>Na základě vyhodnocení dosavadního průběhu odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu může soudce soudu vyššího stupně a v přípravném řízení na návrh státního zástupce soudce krajského soudu dobu trvání odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu prodloužit, a to i opakovaně, vždy na dobu nejdéle čtyř měsíců.</p>
--	---	--	--	---

			<p>Státní zástupce nebo policejní orgán, jehož rozhodnutím byla věc pravomocně skončena, a v řízení před soudem předseda senátu soudu prvního stupně po pravomocném skončení věci, informuje o nařízeném odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu osobu uvedenou v odstavci 2, pokud je známa; informace se nepodává v řízení o zločinu, na který zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně osm let, spáchaném organizovanou skupinou, v řízení o trestném činu spáchaném ve prospěch organizované zločinecké skupiny, v řízení o trestném činu účasti na organizované zločinecké skupině (§ 361 trestního zákoníku), v řízení o trestném činu účasti na teroristické skupině (§ 312a trestního zákoníku) nebo pokud se na spáchání trestného činu podílelo více osob a ve vztahu alespoň k jedné z nich nebylo trestní řízení doposud pravomocně skončeno, nebo pokud je proti osobě, již má být informace sdělena, vedeno trestní řízení, anebo pokud by poskytnutím takové informace mohl být zmařen účel trestního řízení, včetně řízení uvedeného v odstavci 6, nebo by mohlo dojít k ohrožení bezpečnosti státu, života, zdraví, práv a svobod osob.</p> <p>Součástí informace je poučení o právu podat ve lhůtě šesti měsíců ode dne doručení této informace Nejvyššímu soudu návrh na přezkoumání zákonnosti příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu.</p>
--	--	--	---

<p><b>Zjištění údajů o telekomunikačním provozu (§ 88a TR)</b></p>	<p>Je-li třeba pro účely trestního řízení vedeného pro úmyslný trestný čin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně tři roky, pro trestný čin porušení tajemství dopravovaných zpráv (§ 182 TZ), pro trestný čin podvodu (§ 209 TZ), pro trestný čin neoprávněného přístupu k počítačovému systému a nosiči informací (§ 230 TZ), pro trestný čin opatření a přechovávání přístupového zařízení a hesla k počítačovému systému a jiných takových dat (§ 231 TZ), pro trestný čin nebezpečného vyhrožování (§ 353 TZ), pro trestný čin nebezpečného pronásledování (§ 354 TZ), pro trestný čin šíření poplašné zprávy (§ 357 TZ), pro trestný čin podněcování k trestnému činu (§ 364 TZ), pro trestný čin schvalování trestného činu (§ 365 TZ), nebo pro úmyslný trestný čin, k jehož stíhání zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je ČR vázána;</p> <p>a současně pokud nelze sledovaného účelu dosáhnout jinak nebo bylo-li by jinak jeho</p>	<p>V řízení před soudem předseda senátu a v přípravném řízení nařídí jejich vydání státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu soudce na návrh státního zástupce.</p>	<p>Příkazu není třeba, pokud k poskytnutí údajů dá souhlas uživatel telekomunikačních o zařízení, ke kterému se mají údaje o uskutečněném telekomunikačním provozu vztahovat.</p>	<p>Příkaz k zjištění údajů o telekomunikačním provozu musí být vydán písemně a odůvodněn, včetně konkrétního odkazu na vyhlášenou mezinárodní smlouvu v případě, že se vede trestní řízení pro trestný čin, k jehož stíhání tato mezinárodní smlouva zavazuje. Vztahuje-li se žádost ke konkrétnímu uživateli, musí být v příkazu uvedena jeho totožnost, je-li známa.</p> <p>Státní zástupce nebo policejní orgán, jehož rozhodnutím byla věc pravomocně skončena, a v řízení před soudem předseda senátu soudu prvního stupně po pravomocném skončení věci informuje o nařízeném zjišťování údajů o telekomunikačním provozu osobu uživatele uvedenou v odstavci 1, pokud je známa; tato informace není podána v řízení o zločinu, na který zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně osm let, spáchaném organizovanou skupinou, v řízení o trestném činu spáchaném ve prospěch organizované zločinecké skupiny, v řízení o trestném činu účasti na organizované zločinecké skupině (§ 361 trestního zákoníku), v řízení o trestném činu účasti na teroristické skupině (§ 312a trestního zákoníku) nebo pokud se na spáchání trestného činu podílelo více osob a ve vztahu alespoň k jedné z nich nebylo trestní řízení doposud pravomocně skončeno, nebo pokud je proti osobě, jíž má být informace sdělena, vedeno trestní řízení, anebo pokud by</p>
--	--	---	---	---

	dosažení podstatně ztížené.			poskytnutím takové informace mohl být zmařen účel tohoto nebo jiného trestního řízení, nebo by mohlo dojít k ohrožení bezpečnosti státu, života, zdraví, práv nebo svobod osob.  Součástí informace je poučení o právu podat ve lhůtě šesti měsíců ode dne doručení této informace Nejvyššímu soudu návrh na přezkoumání zákonnosti příkazu k zjištění údajů o telekomunikačním provozu.
<b>Předstíraný převod věci (§ 158c TR)</b>	Neomezený rozsah.	Nutné písemné povolení státního zástupce.	Nesnese-li věc odkladu, lze předstíraný převod provést i bez povolení. Policejní orgán je však povinen o povolení bezodkladně dodatečně požádat, a pokud je do 48 hodin neobdrží, je povinen provádění předstíraného převodu ukončit a informace, které se v této souvislosti dozvěděl, nijak nepoužít.	O předstíraném převodu sepíše policejní orgán záznam, který do 48 hodin doručí státnímu zástupci.
<b>Sledování osob a věcí (§ 158d TR)</b>	Neomezený rozsah TČ, za předpokladu, že předchází odůvodněné písemné žádosti.  Žádost musí být odůvodněna podezřením na konkrétní trestnou	Nutné písemné povolení státního zástupce.  Nutné předchází písemné povolení soudce, pokud má být sledováním	Nesnese-li věc odkladu a nejde-li o případy kde je nutný předchází povolení soudce, lze sledování zahájit i bez povolení.	V povolení musí být stanovena doba, po kterou bude sledování prováděno a která nesmí být delší než šest měsíců. Tuto dobu může ten, kdo sledování povolil, na základě nové žádosti písemně prodloužit vždy na dobu nejvýše šesti měsíců.

	<p>činnost a, jsou-li známy, též údaje o osobách či věcech, které mají být sledovány.</p>	<p>zasahováno do nedotknutelnosti obydlí, do listovního tajemství nebo zjišťován obsah jiných písemností a záznamů uchovávaných v soukromí za použití technických prostředků.</p>	<p>Policejní orgán je však povinen o povolení bezodkladně dodatečně požádat, a pokud je do 48 hodin neobdrží, je povinen sledování ukončit, případný záznam zničit a informace, které se v této souvislosti dozvěděl, nijak nepoužít.</p> <p>Bez povolení soudce / SZ lze sledování provést, pokud s tím výslovně souhlasí ten, do jehož práv a svobod má být sledováním zasahováno. Je-li takový souhlas dodatečně odvolán, sledování se neprodlouží.</p>	<p>Má-li být záznam pořízený při sledování použit jako důkaz, je třeba k němu připojit protokol s náležitostmi uvedenými v § 55 a 55a.</p> <p>Pokud nebyly při sledování zjištěny skutečnosti důležité pro trestní řízení, je nutno záznamy předepsaným způsobem zničit.</p>
<p><b>Použití agenta (§ 158e TR)</b></p>	<p>Je-li vedeno trestní řízení pro zločin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně osm let, pro trestný čin spáchaný ve prospěch organizované zločinecké skupiny, pro trestný čin pletichy v insolvenčním řízení podle § 226 trestního zákoníku,</p>	<p>Použití agenta povoluje na návrh státního zástupce vrchního státního zastupitelství soudce vrchního soudu, v jehož obvodu je státní zástupce, podávající návrh, činný.</p>	<p>-</p>	<p>Reálně vykoná policejní orgán, pokud jím je útvar Policie České republiky nebo Generální inspekce bezpečnostních sborů.</p> <p>Agentem je příslušník Policie České republiky nebo Generální inspekce bezpečnostních sborů plnící úkoly uložené mu řídicím policejním orgánem, vystupující zpravidla se zastíráním skutečného účelu své činnosti. Je-li to k použití</p>

	<p>porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže podle § 248 odst. 1 písm. e) a odst. 2 až 4 TZ, zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 TZ, pletichy při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži podle § 257 TZ, pletichy při veřejné dražbě podle § 258 TZ, zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 TZ, přijetí úplatku podle § 331 TZ, podplacení podle § 332 TZ, nepřímého úplatkářství podle § 333 TZ nebo pro jiný úmyslný trestný čin, k jehož stíhání zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je ČR vázána.</p>	<p>V povolení musí být uveden účel použití a doba, po kterou bude agent použit, a údaje umožňující identifikaci agenta. Na základě nového návrhu, obsahujícího vyhodnocení dosavadní činnosti agenta, lze dobu povolení prodloužit, a to i opakovaně.</p>		<p>agenta, jeho přípravě nebo k jeho ochraně nutné, je k zastírání jeho totožnosti možné</p> <p><b>a)</b> vytvořit legendu o jiné osobní existenci a osobní údaje vyplývající z této legendy zavést do informačních systémů provozovaných podle zvláštních zákonů,</p> <p><b>b)</b> provádět hospodářské činnosti, k jejichž vykonávání je třeba zvláštní oprávnění, povolení či registrace,</p> <p><b>c)</b> zastírat příslušnost k Policii České republiky nebo ke Generální inspekci bezpečnostních sborů.</p> <p>Státní zástupce je povinen od příslušného policejního orgánu vyžadovat údaje potřebné pro posouzení, zda trvají důvody pro použití agenta a zda je jeho činnost v souladu se zákonem. Tyto údaje je povinen pravidelně, nejméně jednou za tři měsíce, posuzovat, a pominou-li důvody pro použití agenta, dá policejnímu orgánu pokyn k bezodkladnému ukončení činnosti agenta. Policejní orgán je povinen předložit státnímu zástupci záznam o výsledku použití agenta.</p>
--	---	---	--	--

## Příloha č. 3

### Úřední osoba dle trestního zákoníku vers. veřejný funkcionář dle zákona o střetu zájmů

§ 127 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník; úřední osoba:

Úřední osobou je

- a) soudce,
- b) státní zástupce,
- c) prezident České republiky, poslanec nebo senátor Parlamentu České republiky, člen vlády České republiky nebo jiná osoba zastávající funkci v jiném orgánu veřejné moci,
- d) člen zastupitelstva nebo odpovědný úředník územní samosprávy, orgánu státní správy nebo jiného orgánu veřejné moci,
- e) příslušník ozbrojených sil nebo bezpečnostního sboru nebo strážník obecní policie,
- f) soudní exekutor při výkonu exekuční činnosti a při činnostech vykonávaných z pověření soudu nebo státního zástupce,
- g) notář při provádění úkonů v řízení o dědictví jako soudní komisař,
- h) finanční arbitr a jeho zástupce,
- i) fyzická osoba, která byla ustanovena lesní stráží, stráží přírody, mysliveckou stráží nebo rybářskou stráží,  
pokud plní úkoly státu nebo společnosti a používá při tom svěřené pravomoci pro plnění těchto úkolů.

(2) K trestní odpovědnosti a ochraně úřední osoby se podle jednotlivých ustanovení trestního zákona vyžaduje, aby trestný čin byl spáchán v souvislosti s její pravomocí a odpovědností.

(3) Úřední osoba cizího státu nebo mezinárodní organizace se za podmínek uvedených v odstavcích 1 a 2 považuje za úřední osobu podle trestního zákona, pokud tak stanoví mezinárodní smlouva nebo pokud se souhlasem orgánů České republiky působí na jejím území; tento souhlas se nevyžaduje, jde-li o úřední osobu mezinárodního trestního soudu, mezinárodního trestního tribunálu, popřípadě obdobného mezinárodního soudního orgánu, které splňují alespoň jednu z podmínek uvedených v § 145 odst. 1 písm. a) zákona o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních.

## **§ 2 zákona č. 159/2006 Sb., zákona o střetu zájmů; veřejný funkcionář:**

(1) Pro účely tohoto zákona se veřejným funkcionářem rozumí

- a) poslanec Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky (dále jen "poslanec"),
- b) senátor Senátu Parlamentu České republiky (dále jen "senátor"),
- c) člen vlády nebo vedoucí jiného ústředního orgánu státní správy, v jehož čele není člen vlády,
- d) předseda a inspektor Úřadu pro ochranu osobních údajů,
- e) předseda Úřadu pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví,
- f) člen Rady Českého telekomunikačního úřadu,
- g) předseda Energetického regulačního úřadu,
- h) člen bankovní rady České národní banky,
- i) prezident, viceprezident a člen Nejvyššího kontrolního úřadu,
- j) předseda nebo člen Úřadu pro dohled nad hospodařením politických stran a politických hnutí,
- k) veřejný ochránce práv a jeho zástupce,
- l) člen Rady pro rozhlasové a televizní vysílání,
- m) člen zastupitelstva kraje nebo člen zastupitelstva hlavního města Prahy (dále jen "kraj"), který je pro výkon funkce dlouhodobě uvolněn a člen zastupitelstva kraje, který před svým zvolením do funkce člena zastupitelstva nebyl v pracovním poměru, ale vykonává funkce ve stejném rozsahu jako člen zastupitelstva kraje, který je pro výkon funkce dlouhodobě uvolněn,
- n) člen zastupitelstva obce, městské části nebo městského obvodu územně členěného statutárního města a městské části hlavního města Prahy (dále jen "obec"), který je pro výkon funkce dlouhodobě uvolněn a člen zastupitelstva obce, který před svým zvolením do funkce člena zastupitelstva nebyl v pracovním poměru, ale vykonává funkce ve stejném rozsahu jako člen zastupitelstva obce, který je pro výkon funkce dlouhodobě uvolněn,
- o) starosta obce, místostarosta obce a členové rady obce a kraje, kteří nejsou pro výkon funkce dlouhodobě uvolněni.

(2) Pokud nejde o veřejného funkcionáře podle odstavce 1, rozumí se pro účely tohoto zákona veřejným funkcionářem také

- a) ředitel bezpečnostního sboru a vedoucí příslušník bezpečnostního sboru 1. a 2. řídicí úrovně podle zvláštního právního předpisu v bezpečnostním sboru, s výjimkou příslušníků zpravodajských služeb,



- b) člen statutárního orgánu, člen řídicího, dozorčího nebo kontrolního orgánu právnické osoby zřízené zákonem, státní příspěvkové organizace, příspěvkové organizace územního samosprávného celku, s výjimkou členů správních rad veřejných vysokých škol a statutárního orgánu nebo členů statutárního orgánu, členů řídicího, dozorčího nebo kontrolního orgánu samosprávných stavovských organizací zřízených zákonem,
- c) vedoucí zaměstnanec 2. až 4. stupně řízení podle zvláštního právního předpisu právnické osoby zřízené zákonem, státní příspěvkové organizace, příspěvkové organizace územního samosprávného celku, s výjimkou právnických osob vykonávajících činnost školy nebo školského zařízení,
- d) vedoucí organizační složky státu, která je správním úřadem, a vedoucí zaměstnanec 2. až 4. stupně řízení podle zvláštního právního předpisu v organizační složce státu, s výjimkou zpravodajských služeb,
- e) vedoucí úředník územního samosprávného celku podílející se na výkonu správních činností zařazený do obecního úřadu, do městského úřadu, do magistrátu statutárního města nebo do magistrátu územně členěného statutárního města, do úřadu městského obvodu nebo úřadu městské části územně členěného statutárního města, do krajského úřadu, do Magistrátu hlavního města Prahy nebo úřadu městské části hlavního města Prahy.

## Název rigorózní práce

Korupce.

### Abstrakt

Rigorózní práce se zabývá hodnocením úrovně trestněprávního a trestně procesního boje proti korupci, kdy největší důraz je kladen na rovinu národní. Primárním cílem této práce je zjištění, jak lze v současné době čelit korupci, a zda česká právní úprava poskytuje účelné nástroje, které boji proti korupci mohou napomoci. Jelikož nezbytným předpokladem boje s korupcí je prevence proti korupčnímu jednání, detekce korupčního jednání a v ruku v ruce související dostatečné sankcionování korupce, práce rozděluje nástroje boje proti korupci rozdělit do tří skupin, tj. na nástroje prevenční, nástroje detekční a nástroje sankční, kdy každé z těchto skupin nástrojů je věnována pozornost jak v obecné, tak v konkrétní rovině s akcentem na české trestní právo. Pro posouzení efektivnosti nástrojů práce operuje s kritériem dostatečného rozsahu, tj. tedy zda česká právní úprava je způsobilá postihnout všechny projevy korupce, kdy toto kritérium se uplatnilo ve vztahu zejména k prevenčním nástrojům; s kritériem schopnosti vyhledat, zajistit a provést dostatek použitelných důkazů, jež se uplatnilo na posouzení detekčních nástrojů, a s kritériem „přísnosti“ sankcí.

Úvodní část je věnována vymezení korupce a možností bojů proti ní v obecné rovině. Následně práce nastiňuje, jací hráči na mezinárodním poli efektivně v tomto boji vystupují. Hlavní těžiště práce se však zabývá právními aspekty boje v České republice a rozborem platné právní úpravy boje s korupcí v trestní rovině s důrazem na řešení otázky, zda právní řád v oblasti trestního práva poskytuje dostatek účinných instrumentů - jak preventivních, detekčních i sankčních - k efektivnímu boji proti korupci. Práce se tak v neposlední řadě, v souvislosti s výsledkem výše nastíněné analýzy, zabývá hodnocením trestní právní úpravy a iniciativně nabízí určité návrhy jejího zefektivnění.

### Seznam klíčových slov

Korupce, boj s korupcí, nástroje boje proti korupci, lobbying, střet zájmu, whistleblowing, mezinárodní spolupráce, účinná lítost, agent provokatér.

## **Title**

Corruption.

## **English Abstract**

The rigorous work deals with the evaluation of the level of criminal substantive law and criminal procedural law with the greatest emphasis on the national level. The primary goal of this work is to find out how it is currently possible to face the corruption and whether the Czech legislation provides useful tools to help fight against the corruption. As the necessary prerequisite for the fight against the corruption is the prevention of the corruption, the detection of corruption practices and the need to punish enough the corruption, this rigorous work divides instruments of the fight against the corruption into three groups, first group is preventive instruments, second group is instruments of detection and third group is instruments of sanctions. The rigorous work deals with all of these groups of instruments when attention is paid both in general and also specifically on Czech criminal law. In order to assess the effectiveness of all instruments, the first criterion is a sufficient scale, which means whether the Czech legislation can punish all types of corruption, the second criterion is the ability to search for, secure and make available sufficient evidence, and the third criterion is the stringency of punishments. The introductory part deals with the definition of the corruption and with the possibility of the fighting against the corruption in general. Subsequently, the work outlines what kind of players in the international field fight against corruption. The main focus of the work deals with legal aspects of the fight against the corruption in the Czech Republic and with an analysis of current legislation to combat the corruption in the criminal level, as well as with solving the issue of whether the criminal laws of the Czech Republic provides enough effective instruments for the effective combat against the corruption - such as preventive instruments, detection instruments and instruments of punishments. The next goal of rigorous is the evaluation of the analysis of above, also the view of analyzed section of the criminal law and the outlining proposals to improve instruments of combat against corruption in Czech criminal law.

## **Key words**

Corruption, Fight against corruption, Instruments to combat corruption, Lobbying, Conflict of interest, Whistleblowing, International cooperation, Effective regret, Agent provocateur.